

**НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ (М. КИЇВ)
ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ**

Кафедра обліку і аудиту

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Опорний конспект лекцій

**Харків
2014**

*Розглянуто на засіданні кафедри обліку і аудиту,
Протокол №4 від 26 листопада 2013 р.*

*Рекомендовано до видання рішенням навчально-методичної ради
ХІБС УБС НБУ, протокол № 3 від 26 грудня 2013 року*

Рецензент: Москаленко О.В., к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Лукін В.О.

Звітність підприємства: Опорний конспект лекцій. – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2014. – 164 с.

© Лукін В.О., 2014
© ХІБС УБС НБУ, 2014

ЗМІСТ

Загальні методичні рекомендації.....	4
Тема 1. Загальні вимоги до звітності	6
Тема 2. Баланс підприємства	20
Тема 3. Звіт про фінансові результати	37
Тема 4. Звіт про рух грошових коштів	50
Тема 5. Звіт про власний капітал	64
Тема 6. Звітність за сегментами та примітки до фінансової звітності	75
Тема 7. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах.	84
Тема 8. Зведена і консолідована фінансова звітність	94
Тема 9. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва.....	110
Тема 10. Податкова звітність	131
Тема 11. Статистична та спеціальна звітність.....	144
Рекомендована література	160

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Звітність підприємства є важливим інструментом системи управління, її інформаційною базою. Вона формується на завершальному етапі облікового процесу на підприємстві і являє собою впорядковане узагальнення показників, які характеризують діяльність підприємства за певний період.

В умовах переходу до міжнародних принципів ведення бухгалтерського обліку зростає роль і посилюються функції фінансової звітності, як основного джерела інформації для проведення аналізу фінансового стану підприємства, його фінансових результатів, структури капіталу. Інформація фінансової звітності необхідна як зовнішнім, так і внутрішнім користувачам. Тому особлива увага дисципліни націлена на формування та відображення системи узагальнюючих показників у відповідності до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що базуються на міжнародних стандартах.

Опорний конспект лекцій з дисципліни «Звітність підприємства» призначений для самостійного засвоєння студентами навчального матеріалу. Він спрямований на поглиблене опанування навчального матеріалу, засвоєння теоретичних знань і набуття практичних навичок з дисципліни.

Даний конспект лекцій базується на чинних в Україні законодавчих та нормативних актах, методичних та інструктивних документах з питань ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової, податкової та статистичної звітності. За змістом він відповідає програмі навчальної дисципліни. Розраховано на студентів, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит».

Предметом дисципліни є: інформація про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, рух грошових коштів, що узагальнюється у фінансовій, податковій, статистичній і спеціальній звітності підприємства.

Мета навчальної дисципліни – формування знань про зміст, структуру, порядок складання і використання звітності підприємства.

Завдання навчальної дисципліни – набуття студентами знань щодо складу, методики і техніки складання фінансової, податкової, статистичної і спеціальної звітності, передбаченої стандартами бухгалтерського обліку і законодавством України.

Основний зміст навчальної дисципліни розкривається в наступних темах курсу:

- Тема 1. Загальні вимоги до звітності
- Тема 2. Баланс підприємства
- Тема 3. Звіт про фінансові результати
- Тема 4. Звіт про рух грошових коштів
- Тема 5. Звіт про власний капітал
- Тема 6. Звітність за сегментами та примітки до фінансової звітності
- Тема 7. виправлення помилок і зміни у фінансових звітах
- Тема 8. Зведена і консолідована фінансова звітність
- Тема 9. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва
- Тема 10. Податкова звітність
- Тема 11. Статистична та спеціальна звітність

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- нормативну базу, яка впливає на порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- систему економічних показників та їх відображення в звітності;
- основні форми звітності та порядок їх заповнення як для великих підприємств, так і для малого бізнесу;
- основні положення П(С)БУ, НП(С)БО, МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок складання фінансової звітності;
- особливості складання фінансових звітів за МСФЗ;
- особливості відображення інформації про події після дати балансу у фінансовій звітності;
- порядок розкриття інформації про облікову політику, облікові оцінки та помилки у фінансовій звітності;
- особливості складання консолідованої фінансової звітності.

вміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- складати форми фінансової звітності за МСФЗ та НП(С)БО;
- готувати облікові дані для складання балансу та складати Баланс за МСФЗ та НП(С)БО;
- готувати облікові дані для складання Звіту про фінансові результати (Звіту про прибутки та збитки) та складати звіт за МСФЗ та НП(С)БО;
- готувати облікові дані для складання Звіту про зміни у власному капіталі та складати звіт за МСФЗ та НП(С)БО;
- готувати облікові дані для складання Звіту про рух грошових коштів та складати звіт за МСФЗ та НП(С)БО;
- складати фінансову звітність як для великих підприємств, так і для малого бізнесу;
- складати консолідовану фінансову звітність за МСФЗ та НП(С)БО.

Контроль за роботою студентів здійснюється у двох формах: поточний та підсумковий.

Об'єктами поточного контролю є: виконання студентом обов'язкових завдань навчальної програми; виконання завдань для самостійного опрацювання. Оцінювання знань здійснюється на практичних заняттях шляхом усного і письмового опитування, виконання практичних завдань, рішення задач, тестування, а також проходження модульного контролю.

Підсумковий контроль знань здійснюється на екзамені. Підсумкове оцінювання знань студентів на екзамені здійснюється з урахуванням результатів оцінювання поточної роботи в семестрі та результату екзамену за 100-бальною системою з подальшим переведенням традиційної шкали оцінювання за системою ECTS для фіксації оцінки в нормативних документах.

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗВІТНОСТІ

Мета: розкрити сутність ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської (фінансової) звітності підприємствами України за національними та міжнародними стандартами обліку.

Після вивчення теми студент повинен знати:

- нормативну базу, яка впливає на порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- основні форми звітності та порядок їх заповнення;
- основні положення НП(С)БО 1, та МСБО 1, що регламентують порядок складання фінансової звітності;
- особливості відображення інформації про події після дати балансу у фінансовій звітності;
- порядок розкриття інформації про облікову політику, облікові оцінки та помилки у фінансовій звітності.

вміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Основні терміни та поняття:

Звітність підприємства, фінансова звітність, бухгалтерська звітність, користувачі звітності, примітки до фінансових звітів, стаття, розкриття інформації, суттєва інформація, якісні характеристики, принципи обліку, облікова політика, оприлюднення звітності.

Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
3. Концептуальна основа фінансової звітності
4. МСБО 1 «Подання фінансової звітності»
5. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (наказ Міністерства фінансів від 28.03.2013 р. №433)

Основні питання теми:

- 1.1. Мета, склад та елементи фінансової звітності.
- 1.2. Принципи підготовки та розкриття інформації у фінансовій звітності.
- 1.3. Якісні характеристики фінансової звітності.

Сутність поняття «звітність», її види та нормативно-законодавча база. Фінансова звітність, мета її формування та склад. Принципи підготовки та розкриття інформації у фінансовій звітності. Якісні характеристики фінансової звітності. Підготовчий етап перед складанням річної фінансової звітності. Порядок подання фінансової звітності та її оприлюднення.

1.1. Мета, склад та елементи фінансової звітності

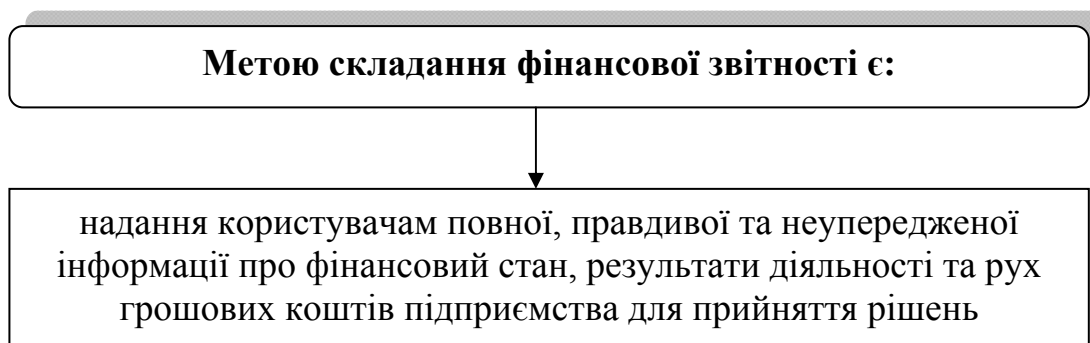
Звітність є заключним кроком системи бухгалтерського обліку, яка узагальнює і систематизує інформацію про діяльність підприємства і необхідна усім зацікавленим особам для прийняття ефективних економічних рішень. Власники і засновники підприємств хочуть бути впевнені в достовірності звітності. Добре налагоджена звітність підприємств є, безсумнівно, умовою будь-якого правильно організованого бізнесу.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Нормативною базою для складання фінансової звітності є **НП(С)БО – національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку**

За **МСБО 1**, «Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання».

За МСБО 1, «Метою фінансової звітності є надання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання, яка є корисною для широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень. Фінансова звітність також демонструє результати того, як управлінський персонал суб'єктів господарювання розпоряджається ввіреними йому ресурсами».

Розробкою міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності займаються декілька організацій, основною з яких є **Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО)**, який був утворений 29 червня 1973 р. згідно з домовленістю бухгалтерських організацій Австралії, Канади, Франції, Німеччини, Японії, Мексики, Нідерландів, Великобританії, Ірландії та США. З 1983 р. КМСБО об'єднує всі професійні організації бухгалтерів, що входять до складу Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ).

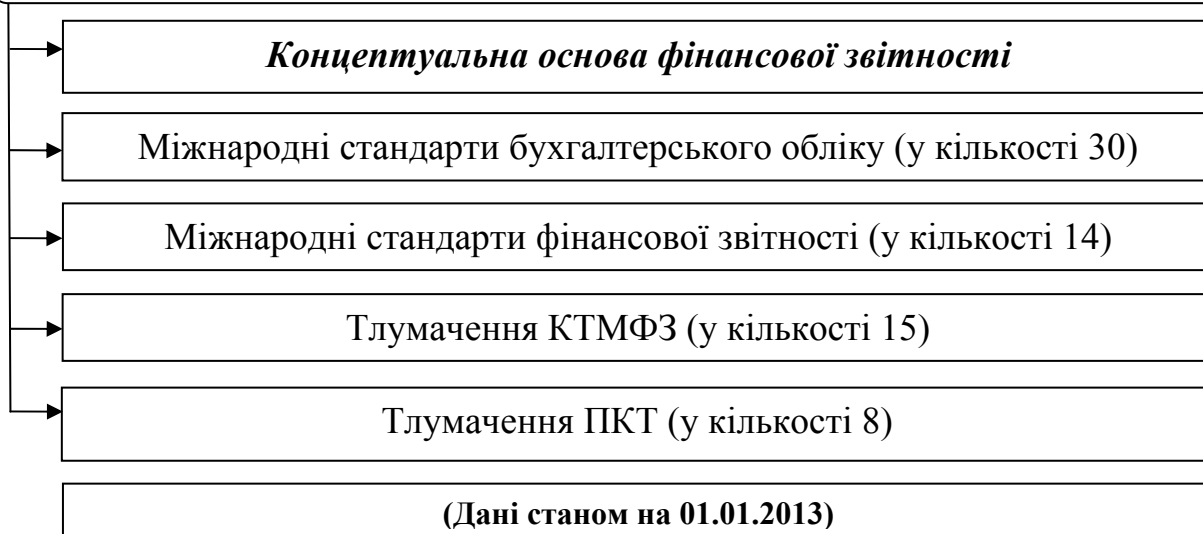

У 2001 р. КМСБО був реструктурований і перейменований у **Раду з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО)**. Станом на початок 2004 р. до складу РМСБО входили представники 159 професійних організацій із 118 країн (**представництво країн і професійних організацій у цій структурі динамічно змінюється**).

До основних завдань КМСБО, а надалі РМСБО відносяться:

- розробка і публікація високоякісних, зрозумілих міжнародних стандартів фінансової звітності та сприяння використанню та точному застосуванню цих стандартів у світовому масштабі;
- загальна робота по вдосконаленню правил, стандартів і методів обліку, які знаходять відображення в документах фінансової звітності;
- надання допомоги щодо вдосконалення і гармонізації національних законодавств у сфері бухгалтерського обліку та звітності та сприяння усуненню розбіжностей між національними стандартами бухгалтерського обліку та МСБО й МСФЗ шляхом прийняття найкращих рішень

Складові Міжнародних стандартів фінансової звітності

Склад річної і квартальної фінансової звітності (крім суб'єктів малого підприємництва (СМП) (за НП(С)БО)

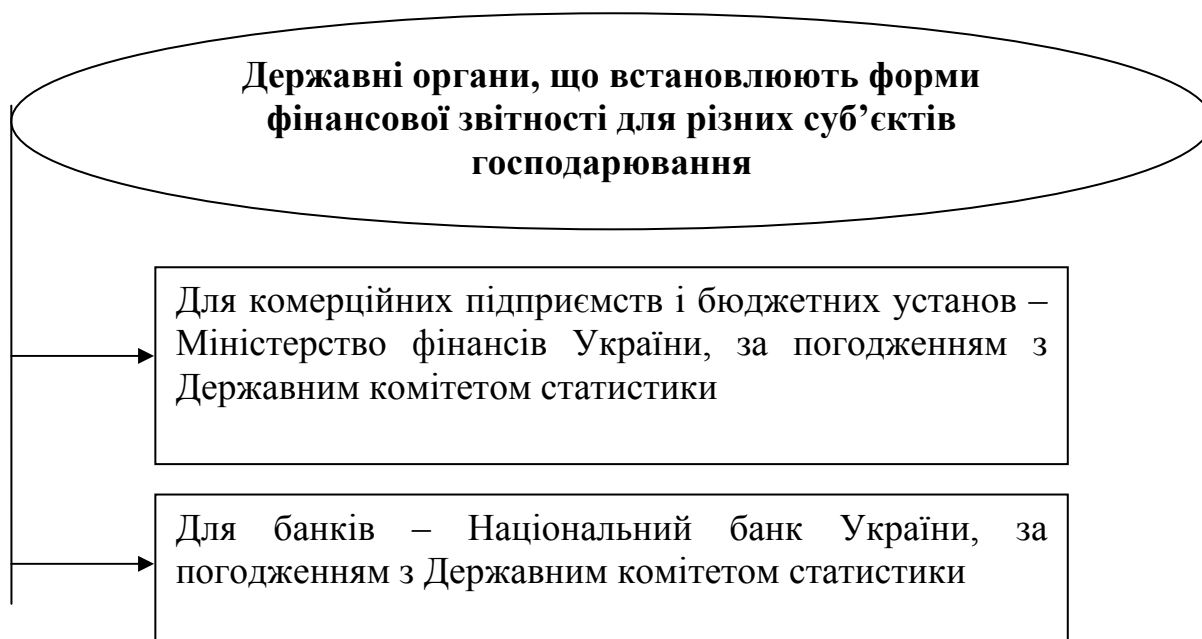
Назва форм фінансової звітності	Періоди подання	
	За квартал	За рік
<i>Баланс (форма № 1)</i>	+	+
<i>Звіт про фінансові результати (форма № 2)</i>	+	+
<i>Звіт про рух грошових коштів (форма № 3)</i>	-	+
<i>Звіт про власний капітал (форма № 4)</i>	-	+
<i>Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5)</i>	-	+
<i>Інформація за сегментами (форма № 6)</i>	-	+

Підприємства, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності і відповідно до міжнародного стандарту фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» подають першу річну фінансову звітність за міжнародними стандартами, у балансі наводять інформацію на початок і кінець звітного періоду, а також на дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності.

Порівняння складу фінансової звітності

№	За НП(С)БО	За МСБО та ФЗ
1	Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Баланс (Звіт про фінансовий стан на кінець періоду)
2	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Звіт про прибутки і збитки (Звіт про сукупні доходи за період)
3	Звіт про рух грошових коштів	Звіт про рух грошових коштів (Звіт про рух грошових коштів за період)
4	Звіт про власний капітал	Звіт про зміни в капіталі (Звіт про зміни у власному капіталі за період)
5	Примітки до фінансової звітності	Примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення
6		Звіт про фінансовий стан на початок найбільш давнього порівняльного періоду, коли суб'єкт господарювання застосовує облікову політику ретроспективно або здійснює ретроспективний перерахунок статей своєї фінансової звітності, або коли він перекласифікує статті своєї фінансової звітності

1.2. Принципи підготовки та розкриття інформації у фінансовій звітності

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ:

Перший звітний період знову створеного підприємства може бути менш як 12 місяців, але не більш як 15 місяців. Це значить, що підприємства, створені в період із січня по вересень включно, повинні скласти проміжну і річну фінансову звітність. Їхній звітний період буде менш 12 місяців.

Звітні періоди для складання фінансової звітності визначаються ст. 13 «Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Слід розрізняти зміст термінів **якісні характеристики** та **принципи**:

Якісні характеристики – це атрибути облікової інформації, які мають тенденцію підвищувати свою корисність.

Принципи – це положення, які лежать в основі визначення розмірів (оцінок) фактів господарського життя та які розкривають їх у такій формі, в якій вони мають сенс для користувачів облікової інформації.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються **на таких основних принципах:**

→ **обачність** - застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства

→ **повне висвітлення** - фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі

→ **автономність** - кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства

→ **послідовність** - постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності

→ **безперервність** - оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі

→ **нарахування та відповідність доходів і витрат** - для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів

→ **превалювання сутності над формою** - операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми

→ **історична (фактична) собівартість** - пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання

→ **єдиний грошовий вимірник** - вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці

→ **періодичність** - можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності

Етапи щодо підготовки, складання і подання фінансової звітності

Вивчення змін і доповнень до Законів і нормативно-правових актів

Організація і проведення річної інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків, резервів та забезпечень

Проведення переоцінки необоротних і оборотних активів

Узгодження доходів і витрат, що відносяться до звітного періоду

Завершення аналітичного обліку і підготовка даних для вивірки з синтетичним обліком

Завершення записів у Головній книзі і узгодження даних аналітичного і синтетичного обліку

Складання форм державної фінансової і іншої звітності

Взаємоузгодженість показників фінансової звітності

Розгляд і затвердження річної фінансової звітності

Подання фінансової звітності із супровідним листом

Розкриття — це надання інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності.

Відповідно суттєвою є інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності.

Для того, щоб фінансова звітність була зрозумілою користувачам, вона повинна містити дані про: підприємство; дату звітності за звітний період; валюту звітності та одиницю її виміру; інформацію за звітний період і аналогічний період попереднього року; облікову політику підприємства та її зміни; консолідацію фінансових звітів; припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності; обмеження щодо володіння активами; участь у спільних підприємствах; виявлені помилки минулих років та пов'язані з ними коригування; переоцінку статей фінансових звітів й іншу інформацію.

Інформація про підприємство, яка підлягає розкриттю у фінансовій звітності, включає:

Підприємство повинно висвітлювати обрану облікову політику шляхом опису:

- 1. Принципів оцінки статей звітності.**
- 2. Методів обліку щодо окремих статей звітності.**

У Примітках до фінансових звітів слід розкривати

інформацію про призначення та умови використання кожного елемента власного капіталу (крім зареєстрованого капіталу)

→ Розподіл часток зареєстрованого капіталу між власниками

→ Права, привілеї або обмеження щодо цих часток

→ Зміни у складі часток власників у зареєстрованому капіталі

У примітках до фінансової звітності наводиться (розкривається) також інформація про:

→ 1. Склад грошових коштів

→ 2. Склад статей звіту про рух грошових коштів «Інші надходження», «Інші платежі» та інших статей, які об'єднують декілька видів грошових потоків

→ 3. Наявність значних сум грошей, які є в наявності у підприємства і які недоступні для використання групою, до якої належить підприємство

Акціонерні товариства додатково наводять у примітках до фінансової звітності інформацію про:

1. Загальну суму активів, одержаних у ході передплати на акції, у такому розрізі:

Сума грошей, внесених як плата за акції, із зазначенням кількості акцій

Вартісна оцінка майна, внесеного як плата за акції, із зазначенням кількості акцій

Загальна сума іноземної валюти, внесеної як плата за акції, із зазначенням кількості акцій та курсу, за яким валюту зараховано в обліку

2. Акції у складі статутного капіталу за окремими типами і категоріями:

Кількість випущених акцій із зазначенням неоплаченої частини статутного капіталу

Номінальна вартість акції

Зміни протягом звітного періоду у кількості акцій, що перебувають в обігу

Права, привілеї та обмеження, пов'язані з акціями, у тому числі обмеження щодо розподілу дивідендів та повернення капіталу

Акції, що належать самому товариству, його дочірнім і асоційованим підприємствам щодо розподілу дивідендів та повернення капіталу

Перелік засновників і кількість акцій, якими вони володіють

Кількість акцій, які перебувають у власності членів виконавчого органу, та перелік осіб, частки яких у статутному капіталі перевищують 5% щодо розподілу дивідендів та повернення капіталу

Акції, зарезервовані для випуску згідно з опціонами та іншими контрактами, із зазначенням їх термінів і сум дивіденди були передбачені, але формально не затверджені

3. Накопичену суму дивідендів, не сплачених за привілейованими акціями

4. Суму, включену (або не включену) до складу зобов'язань, коли дивіденди були передбачені, але формально не затверджені

Згідно з МСБО 1 суб'єкт господарювання повинен розкривати у стислому викладі суттєвих облікових політик:

- а) основу (або основи) оцінки, застосовані при складанні фінансової звітності;
- б) інші застосовані облікові політики, що є доречними для розуміння фінансової звітності.

Основні принципи обліку за МСБО та ФЗ:

Безперервність. Фінансові звіти складаються на основі припущення, що суб'єкт господарювання є безперервно діючим і залишатиметься діючим в осяжному майбутньому.

Нарахування. Доходи і витрати відображаються в обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Своєчасність. Своєчасність означає можливість для осіб, які приймають рішення, мати інформацію вчасно, так щоб ця інформація могла вплинути на їхні рішення. Загалом, що старіша інформація, то менше вона корисна.

Зрозумілість. Фінансові звіти складають для користувачів, які мають достатнє знання бізнесу та економічної діяльності, та які ретельно проглядають та аналізують інформацію. Часом навіть добре поінформованим та старанним користувачам, можливо, необхідно звернутися по допомогу до консультанта, щоб зрозуміти інформацію про складні економічні явища.

(Концептуальна основа фінансової звітності)

1.3. Якісні характеристики фінансової звітності

Якісні характеристики фінансової звітності за НП(С)БО 1:

- ☞ Дохідливість
- ☞ Зрозумілість
- ☞ Доречність
- ☞ Достовірність
- ☞ Порівнюваність
- ☞ Зіставність

Концептуальна основа фінансової звітності пропонує інший перелік і іншу класифікацію якісних характеристик.

Якісні характеристики корисної фінансової інформації ЗА КОНЦЕПТУАЛЬНОЮ ОСНОВОЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Основні:

- ☞ Доречність
- ☞ Суттєвість
- ☞ Правдиве подання
- ☞ Повний опис
- ☞ Нейтральний опис
- ☞ Вільний від помилок

Посилювальні якісні характеристики:

- ☞ Зіставність
- ☞ Узгодженість
- ☞ Можливість перевірки
- ☞ Своєчасність
- ☞ Зрозумілість

Основоположні якісні характеристики:

Доречність . Доречна фінансова інформація може спричинити відмінності у рішеннях, які приймають користувачі.

Суттєвість. Інформація є суттєвою, якщо її відсутність або неправильне подання може вплинути на рішення, які приймають користувачі на основі фінансової інформації про конкретний суб'єкт господарювання, що звітує. Суттєвість – це характерний для кожного суб'єкта господарювання аспект доречності, що ґрунтується на характері або величині (чи обох) статей, яких стосується ця інформація у контексті фінансового звіту окремого суб'єкта господарювання. Тому Рада не може вказати єдину якісну граничну величину для суттєвості або наперед встановити, що може бути суттєвим у конкретній ситуації.

Правдиве подання . Щоби бути корисною, фінансова інформація повинна не лише подавати відповідні явища, – вона повинна також правдиво подавати явища, які вона призначена подавати. Щоби бути досконало правдивим поданням, опис повинен мати **три характеристики**. Він має бути **повним, нейтральним та вільним від помилок**.

Повнота. Повний опис охоплює всю інформацію, необхідну користувачеві для того, щоб зрозуміти описуване явище, у тому числі всі необхідні описи та пояснення.

Нейтральність. Нейтральний опис не має упередженості у відборі або поданні фінансової інформації.

Вільність від помилок. Вільний від помилок означає, що немає помилок або пропусків в описі явища, в процесі, використані для створення інформації, що подається у звітності, відібрані та застосовані без помилок у цих процесах.

Посилювальні якісні характеристики:

Зіставність. Зіставність це якісна характеристика, яка дає змогу

користувачам ідентифікувати та зрозуміти подібності статей та відмінності між ними. На відміну від інших якісних характеристик, зіставність не стосується лише одної статті. Для порівняння необхідно щонайменше дві статті.

Можливість перевірки. Можливість перевірки означає, що різні поінформовані та незалежні спостерігачі можуть досягти консенсусу, хоча і необов'язково повної згоди, щодо того, що конкретний опис є правдивим поданням.

Своєчасність. Своєчасність означає можливість для осіб, які приймають рішення, мати інформацію вчасно, так щоб ця інформація могла вплинути на їхні рішення. Загалом, що старіша інформація, то менше вона корисна.

Зрозумілість. Фінансові звіти складають для користувачів, які мають достатнє знання бізнесу та економічної діяльності, та які ретельно проглядають та аналізують інформацію. Часом навіть добре поінформованим та старанним користувачам, можливо, необхідно звернутися по допомогу до консультанта, щоб зрозуміти інформацію про складні економічні явища.

(Концептуальна основа фінансової звітності)

Контрольні питання до теми № 1

1. У чому полягає мета складання фінансової звітності?
2. Які вимоги міжнародних стандартів обліку до фінансової звітності?
3. Назвати національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які мають безпосереднє відношення до фінансової звітності.
4. Назвати форми звітності за видами.
5. Який склад та зміст періодичної та річної фінансової звітності?
6. Назвати основні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності.
7. Які існують якісні характеристики фінансової звітності?
8. Вказати, в якій валюті ведеться бухгалтерський облік та складається фінансова звітність?
9. Що таке консолідована та зведена фінансова звітність, їх призначення?
10. Поясніть, яка інформація з фінансової звітності потрібна конкретній категорії внутрішніх користувачів.
11. Які етапи підготовки до складання річної фінансової звітності?
12. Охарактеризуйте кожен із десяти принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності за НП(С)БО 1 та Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
13. Які реквізити має заголовна частина звітів?
14. Хто підписує звітність і про що свідчить підпис на заповненій формі звітності?

ТЕМА 2. БАЛАНС ПІДПРИЄМСТВА

Мета: розкрити вимоги до Балансу, його структуру, взаємозв'язок з Планом рахунків, правила визнання та оцінки статей, зміст статей, інформаційне забезпечення та методика його складання.

Після вивчення теми студент повинен знати:

- вітчизняну нормативну базу, яка впливає на складання Балансу;
- порядок заповнення Балансу;
- основні положення НП(С)БО, МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок складання Балансу;
- особливості складання балансу за МСФЗ.

Після вивчення теми студент повинен уміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок складання балансу;
- готувати облікові дані для складання балансу та складати баланс за МСФЗ та НП(С)БО.

Основні терміни та поняття:

Баланс, активи, визнання, оцінка, стаття, економічна вигода, власний капітал, зобов'язання, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, операційний цикл, необоротні активи, оборотні активи, еквіваленти грошових коштів, фінансові інвестиції.

Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
3. МСБО 1 «Подання фінансової звітності»
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (наказ Мініну від 28.03.2013 р. №433)

Основні питання теми:

- 2.1. Призначення балансу та його структура.
- 2.2. Визнання, оцінка та класифікація активів і пасивів балансу.
- 2.3. Порядок складання балансу.
- 2.4. Розкриття додаткової інформації в примітках до фінансової звітності.

2.1. Призначення балансу та його структура

Термін **“Баланс”** походить від двох латинських слів: *bis* — двічі та *bilanx* — шалька терезів. Звідки утворилось слово *bilanx* — що буквально означає дві шальки терезів і характеризує рівновагу.

З економічної точки зору **Баланс** — це система взаємопов'язаних показників, які характеризують з одного боку **активи**, те чим володіє чи розпоряджається підприємство, а з іншого боку — те, що характеризує правовий аспект цього майна (**пасиви**), до яких відносяться зобов'язання і капітал.

Слово **актив** походить від латинського *activus* і перекладається як той, що діє, знаходиться у постійному русі. Цей термін використовується для позначення лівої частини Балансу, де показуються в згрупованому виді активи підприємства.

Слово **пасив** — від латинського *passivus* — що означає бездіяльний, той що знаходиться у спокої. Це слово застосовується для назви правої частини Балансу, в якій показуються в згрупованому виді зобов'язання і власний капітал підприємства.

Визначення Балансу та вимоги до нього, як елементу фінансової звітності, наведено в національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку **НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»**.

Згідно з НП(С)БО 1 **Баланс (Звіт про фінансовий стан)** – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал

Відповідно до цього визначення можна навести для балансу два рівняння:

Активи (A) = Зобов'язання (З) + Капітал (К) (балансове рівняння)

Капітал (К) = Активи (A) – Зобов'язання (З) (капітальне рівняння)

Власний капітал — це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування зобов'язань.

Активи — це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Для того щоб засоби підприємства відобразити в активі Балансу, необхідно, щоб вони відповідали таким ознакам:

- це ресурс, який контролюється підприємством;
- це ресурс, який виник у результаті минулих подій;
- використання його приведе до отримання економічної вигоди.

Зобов'язання — це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Для того, щоб зобов'язання відобразити в пасиві Балансу, необхідно, щоб вони відповідали таким вимогам:

- були заборгованістю, яка виникла внаслідок минулих подій;
- погашатиметься в майбутньому ресурсами підприємства;
- погашення призведе до зменшення ресурсів і відповідно, до зменшення економічної вигоди.

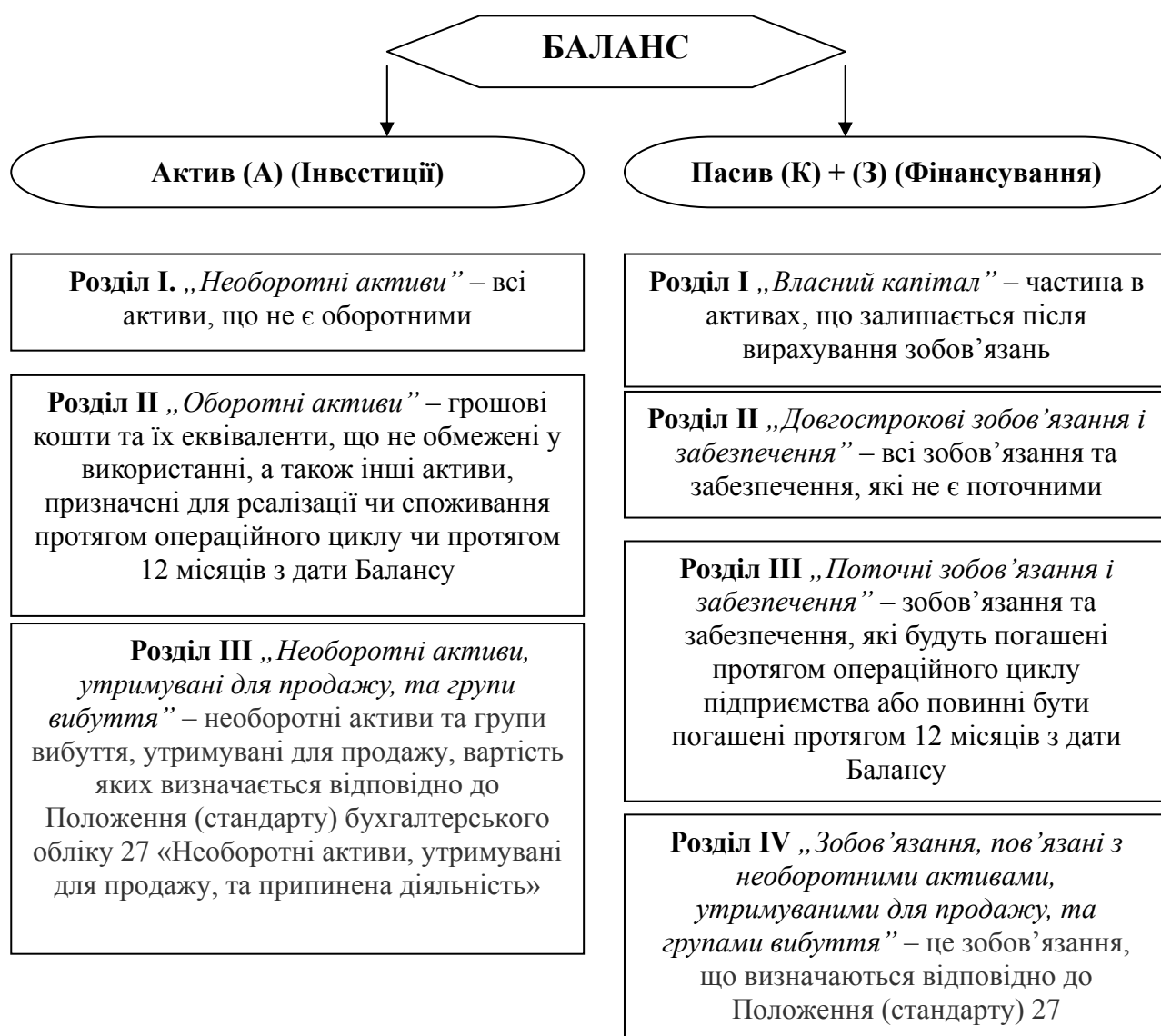
Форму Балансу (Звіту про фінансовий стан) та зміст його статей визначено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Згідно цього нормативно-правового документа Баланс складається за формою № 1, яка затверджена наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 і зареєстрована в Міністерстві Юстиції України 28.02.2013 р. за № 336/22868.

Метою складання Балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату для прийняття ефективних економічних рішень.

Основним елементом **Балансу** є балансова **стаття**, яка є неподільним показником в Балансі і характеризує окремий вид активів (активна стаття) або вид зобов'язань чи капіталу (пасивна стаття).

СТАТТЯ – це елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, встановленим НП(С)БО 1, тобто визначенню активів, зобов'язань і власного капіталу.

Інформація, яка міститься в Балансі повинна бути суттєвою, повністю розкритою

Суттєва інформація — це інформація, відсутність якої може вплинути на рішення, яке приймають користувачі фінансової звітності.

Розкриття — це надання інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності.

2.2. Визнання, оцінка та класифікація активів і пасивів балансу

Активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до одержання економічних вигод у майбутньому.

Комітетом з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) при визначенні активів передбачаються *три критерії*, яким повинні відповідати ресурси:

1. **Виникнення в результаті минулих подій** (господарська операція або інша подія, що забезпечує збільшення прав на вигоду або контроль над нею).
2. **Здійснення контролю підприємством** (право контролювати майбутні вигоди, що очікуються від цих ресурсів).
3. **Майбутня економічна вигода** (потенціал, що сприяє надходженню коштів або їхніх еквівалентів).

Зобов'язання відображаються в балансі, якщо:

його оцінка може бути вірогідно відбита

існує імовірність зменшення економічних вигод у майбутньому в результаті його погашення

Обов'язки підприємства розглядаються як його зобов'язання, якщо вони:

1. Існують на даний момент і є результатом минулих операцій або подій.
2. Зв'язані з необхідністю майбутніх платежів з метою збереження зв'язків підприємства або відповідно до здійснення звичайної діяльності.
3. Повинні бути виконані неминуче.
4. Мають визначений термін виконання.
5. Прийняті щодо суб'єктів, що можуть бути ідентифіковані.

Актив балансу складається з таких розділів:

I. Необоротні активи

Нематеріальні активи
Незавершені капітальні інвестиції
Основні засоби
Інвестиційна нерухомість
Довгострокові біологічні активи
Довгострокові фінансові інвестиції
Довгострокова дебіторська заборгованість
Відстрочені податкові активи
Інші необоротні активи

II. Оборотні активи

Запаси
Поточні біологічні активи
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом
Інша поточна дебіторська заборгованість
Поточні фінансові інвестиції
Гроші та їх еквіваленти
Витрати майбутніх періодів
Інші оборотні активи

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття

Пасив балансу складається з таких розділів:

I. Власний капітал

Зареєстрований капітал

Капітал у дооцінках

Додатковий капітал

Резервний капітал

Неоплачений капітал

Вилучений капітал

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення

Відстрочені податкові зобов'язання

Довгострокові кредити банків

Інші довгострокові зобов'язання

Довгострокові забезпечення

Цільове фінансування

III. Поточні зобов'язання і забезпечення

Короткострокові кредити банків

Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці

Поточні забезпечення

Доходи майбутніх періодів

Інші поточні зобов'язання

IV «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття

Активи повинні визнаватися і відбиватися в балансі в грошовому вираженні з використанням визначеної бази оцінки, а саме:

історичної собівартості (активи відображаються по сумі сплачених коштів або їхніх еквівалентів, або по справедливій вартості компенсації, виданої, щоб їх придбати, на момент придбання);

поточної собівартості (активи відображаються по сумі коштів або їхніх еквівалентів, що була б сплачена у випадку придбання такого ж, або подібного активу на даний момент);

вартості реалізації (актив відображається по сумі коштів або їхніх еквівалентів, яку можна було б одержати на даний момент шляхом продажу активу в ході звичайної реалізації);

дійсної вартості (активи відображаються по дійсній дисконтованій вартості майбутніх чистих надходжень грошових коштів).

Для визначення балансової вартості зобов'язань використовуються наступні види оцінок:

1. Історична собівартість зобов'язання - сума коштів або їх еквівалентів, або поточна вартість інших активів, що будуть, як очікується, оплачені з метою погашення боргу при звичайній діяльності підприємства.

2. Поточна собівартість зобов'язання – недисконтована сума коштів або їх еквівалентів, необхідна для погашення зобов'язання на даний момент.

3. Вартість погашення зобов'язання – недисконтована сума коштів або їх еквівалентів, що, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язань під час звичайної господарської діяльності підприємства.

4. Дійсна вартість зобов'язання - дійсна вартість майбутніх чистих відтоків коштів, що, як очікується, будуть необхідні для погашення зобов'язань під час звичайної діяльності підприємства.

Згідно з МСБО 1 у Балансі (Звіті про фінансовий стан) повинні включатися, як мінімум, статті, що подають такі суми:

- а) основні засоби;
- б) інвестиційна нерухомість;
- в) нематеріальні активи;
- г) фінансові активи (за винятком сум, зазначених в г), є) та ж));
- г) інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі;
- д) біологічні активи;
- е) запаси;
- є) торговельна та інша дебіторська заборгованість;
- ж) грошові кошти та їх еквіваленти;
- з) загальна сума активів, класифікованих як утримувані для продажу, та активи, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу відповідно до МСФЗ 5 "Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність";
- и) торговельна та інша кредиторська заборгованість;
- і) забезпечення;
- ї) фінансові зобов'язання (за винятком сум, зазначених в и) та і));
- й) зобов'язання та активи щодо поточного податку, як визначено в МСБО 12 "Податки на прибуток";
- к) відстрочені податкові зобов'язання та відстрочені податкові активи, як визначено в МСБО 12;
- л) зобов'язання, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу відповідно до МСФЗ 5;
- м) неконтрольовані частки, представлені у власному капіталі;
- н) випущений капітал і резерви, що відносяться до власників материнського підприємства.

2.3. Порядок складання балансу

Баланс підприємства повинен містити:

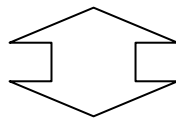
Загальні дані про назву підприємства, місце знаходження (країну де зареєстроване підприємство), організаційно - правову форму власності, та назву органу управління, у віданні якого перебуває підприємство, або назву материнської (холдингової) компанії, галузь та вид економічної діяльності за відповідними державними реєстрами, валюту Балансу та одиницю її виміру (тис. грн.), повну адресу підприємства та дату, на яку складається.

При заповненні Балансу (граф 3) дані на початок звітної періоду заповнюються із попереднього звіту, а дані на кінець звітної періоду (граф 4) заповнюються за сальдо синтетичних рахунків з Головної книги за журнальною формою обліку або з оборотної відомості за синтетичними рахунками при інших формах обліку.

СЛІД ПАМ'ЯТАТИ:

Для заповнення статей Балансу за формою №1 за звітний рік, необхідно забезпечити відповідність показників вступного сальдо (граф 3) організаційним змінам, що мали місце на підприємстві, наприклад, вибуття або приєднання частки, структурних підрозділів, цілих підприємств, які відбулися станом на 1 січня звітної року, а також врахувати виправлення виявлених у звітному році таких помилок за минулі роки, які впливають на величину нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), тобто наводиться скоригована величина відповідної статті Балансу станом на 31 грудня попереднього року.

В Україні Баланси підприємства складають за *методом — нетто*, тобто валюта Балансу підраховується за виключенням сум за регулюючими рахунками. До регулюючих рахунків відносяться: знос (амортизація) необоротних активів (13); резерв сумнівних боргів (38); вилучений капітал (45); неоплачений капітал (46). Суми за регулюючими рахунками наводяться в Балансі у дужках і при підрахуванні підсумків віднімаються.

Залишки по рахунках 1, 2 і 3 класів відображаються в активі балансу, а залишки по рахунках 4, 5 і 6 класів - у пасиві балансу.

Робоча таблиця по складанню Балансу

<i>Статті активу та пасиву</i>	<i>Код рядка</i>	<i>Зміст статей Балансу за Планом рахунків</i>
1	2	3
Актив		
1. Необоротні активи		
Нематеріальні активи:	1000	Рядок 1001 – Рядок 1002
- первісна вартість	1001	Сальдо Д 12
- накопичена амортизація	1002	Сальдо К 133
Незавершені капітальні інвестиції	1005	Сальдо Д 15
Основні засоби	1010	Рядок 1011 – Рядок 1012
- первісна вартість	1011	Сальдо Д 10,11 (не врах С. Д 100)
- знос	1012	Сальдо К 131, 132
Інвестиційна нерухомість	1015	Згідно з П(С)БО 32
Довгострокові біологічні активи	1020	Згідно з П(С)БО 30
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	Сальдо Д 141, 142, 143
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств		
- інші фінансові інвестиції	1035	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	Сальдо Д 181, 182, 183
Відстрочені податкові активи	1045	Сальдо Д 17
Інші необоротні активи	1090	Зазначають вартість необоротних активів, які за ознаками суттєвості не можна було виділити в окрему статтю
Усього за розділом I	1095	Рядки 1000 + 1005 + 1010 + 1015 + 1020 + 1030 + 1035 + 1040 + 1045 + 1050 + 1060 + 1065 + 1090
II. Оборотні активи		
Запаси	1100	Сальдо Д 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28(без урахування 286)
Поточні біологічні активи	1110	Сальдо Д 21
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	Сальдо Д 36 – Сальдо Д 38
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	Сальдо Д 371
- за виданими авансами		
- з бюджетом	1135	Сальдо Д 641 і 642
- у тому числі з податку на прибуток	1136	Сальдо Д 641 (субрах. податку на прибуток)
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	Сальдо Д 372, 374, 375, 376, 377, 378
Поточні фінансові інвестиції	1160	Сальдо Д 352
Гроші та їх еквіваленти	1165	Сальдо Д 30, 31, 313, 333, 351
Витрати майбутніх періодів	1170	Сальдо Д 39
Інші оборотні активи	1190	Зазначають вартість оборотних активів, які за ознаками суттєвості не можна було виділити в окрему статтю

1	2	3
Усього за розділом II	1195	Рядки 1100 + 1110 + 1115 + 1120 + 1125 + 1130 + 1135 + 1140 + 1145 + 1155 + 1160 + 1165 + 1170 + 1180 + 1190
III Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	Сальдо Д 286
Баланс	1300	Рядки 1095 + 1195 + 1200
Пасив		
I. Власний капітал		
Зареєстрований капітал	1400	Сальдо К 40, 41
Капітал у дооцінках	1405	Сальдо К 423
Додатковий капітал	1410	Сальдо К 421, 422, 424, 425
Резервний капітал	1415	Сальдо К 43
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	Сальдо К 441, Д442
Неоплачений капітал	1425	Сальдо Д 46
Вилучений капітал	1430	Сальдо Д 45
Усього за розділом I	1495	Рядки 1400 + 1405 + 1410 + 1415 + 1435 +/- 1420 - 1425 - 1430
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення		
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	Сальдо К 54
Довгострокові кредити банків	1510	Сальдо К 501, 502, 503, 504
Інші довгострокові зобов'язання	1515	Сальдо К 51, 52, 53, 55 (505, 506 у частині відсоткових позик)
Довгострокові забезпечення	1520	Сальдо К 47
Цільове фінансування	1525	Сальдо К 48
Усього за розділом II	1595	Рядки 1500 + 1505 + 1510 + 1515 + 1520 + 1525 + 1530 + 1535 + 1540 + 1545
III. Поточні зобов'язання та забезпечення		
Короткострокові кредити банків	1600	Сальдо К 60
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610	Сальдо К 61
- довгостроковими зобов'язаннями		
- товари, роботи, послуги	1615	Сальдо К 63
- розрахунками з бюджетом	1620	Сальдо К 61, 642
- у тому числі з податку на прибуток	1621	Сальдо К 641 (субрах. податку на прибуток)
- розрахунками зі страхування	1625	Сальдо К 65
- розрахунками з оплати праці	1630	Сальдо К 66
Поточні забезпечення	1660	Сальдо К 471, 473, 474 (у частині поточних забезпечень)
Доходи майбутніх періодів	1665	Сальдо К 69

1	2	3
Інші поточні зобов'язання	1690	Фіксують суми зобов'язань, для відображення яких за ознаками суттєвості не можна було виділити в окрему статтю, або в інші статті розділу III
Усього за розділом III	1695	Рядки 1600 + 1605 + 1610 + 1615 + 1620 + 1625 + 1630 + 1635 + 1640 + 1645 + 1650 + 1660 + 1665 + 1670 + 1690
III Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	Сальдо К 680
Баланс	1900	Рядки 1495 + 1595 + 1695 + 1700 + 1800 = 1300

Зірочкою позначені рядки, які наведено в додатку 3 НП(С)БО 1 та можуть бути додані до Балансу (в Робочій таблиці по складанню балансу вони відсутні)

2.4. Розкриття додаткової інформації в примітках до фінансової звітності

З метою одержання більш детальної інформації користувачами балансу окремі його статті підлягають розкриттю в примітках до фінансової звітності.

У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про призначення та умови використання кожного елемента власного капіталу (крім зареєстрованого капіталу).

Усі інші підприємства (крім акціонерних товариств) наводять у примітках до фінансової звітності інформацію про:

1. Розподіл часток зареєстрованого капіталу між власниками.
2. Права, привілеї або обмеження щодо цих часток.
3. Зміни у складі часток власників у зареєстрованому капіталі.

Акціонерні товариства наводять у примітках до фінансової звітності інформацію про:

1. Загальну суму активів, одержаних у ході передплати на акції, у такому розрізі:

1.1. Сума грошей, внесених як плата за акції, із зазначенням кількості акцій.

1.2. Вартісна оцінка майна, внесеного як плата за акції, із зазначенням кількості акцій.

1.3. Загальна сума іноземної валюти, внесеної як плата за акції, із зазначенням кількості акцій та курсу, за яким валюту зараховано в обліку.

2. Акції у складі статутного капіталу за окремими типами і категоріями:

2.1. Кількість випущених акцій із зазначенням неоплаченої частини статутного капіталу.

2.2. Номінальна вартість акції.

2.3. Зміни протягом звітного періоду у кількості акцій, що перебувають в обігу.

2.4. Права, привілеї та обмеження, пов'язані з акціями, у тому числі обмеження щодо розподілу дивідендів та повернення капіталу.

2.5. Акції, що належать самому товариству, його дочірнім і асоційованим підприємствам.

2.6. Перелік засновників і кількість акцій, якими вони володіють.

2.7. Кількість акцій, які перебувають у власності членів виконавчого органу, та перелік осіб, частки яких у статутному капіталі перевищують 5%.

2.8. Акції, зарезервовані для випуску згідно з опціонами та іншими контрактами, із зазначенням їх термінів і сум.

3. Накопичену суму дивідендів, не сплачених за привілейованими акціями.

4. Суму, включену (або не включену) до складу зобов'язань, коли дивіденди були передбачені, але формально не затверджені.

У примітках до фінансової звітності наводиться (розкривається) інформація про:

1. Склад грошових коштів.
2. Склад статей звіту про рух грошових коштів «Інші надходження», «Інші платежі» та інших статей, які об'єднують декілька видів грошових потоків.
3. Наявність значних сум грошей, які є в наявності у підприємства і які недоступні для використання групою, до якої належить підприємство.

У разі придбання або продажу дочірніх підприємств та інших господарських одиниць протягом звітного періоду наводиться (розкривається) інформація про:

1. Загальну їх вартість придбання або продажу.
2. Частина їх загальної вартості, яка, відповідно, була сплачена або отримана грошима.
3. Суму грошей у складі їх активів, що були придбані чи продані.
4. Суму активів (крім грошей) і зобов'язань придбаного або проданого дочірнього підприємства та інших господарських одиниць у розрізі окремих статей.

Контрольні питання до теми № 2

1. Охарактеризуйте вимоги до визнання активів і зобов'язань.
2. Дайте характеристику видам оцінки активів і зобов'язань у Балансі.
3. Охарактеризувати розділи та статті Балансу.
4. Який загальний принцип оцінки статей Балансу?
5. Охарактеризувати етапи підготовки облікових даних для складання Балансу.
6. Перерахувати джерела даних для складання Балансу.
7. На яку дату складаються квартальний і річний Баланси?
8. За якою оцінкою включаються в Баланс нематеріальні активи, основні засоби, дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги?
9. За якою оцінкою включаються в Баланс зобов'язання?
10. Як розрахувати нерозподілений прибуток на кінець звітного періоду для відображення в Балансі?
11. Дайте визначення поняттю "суттєва інформація"?
12. Дайте визначення поняттю "стаття" в Балансі?
13. Яким нормативно-правовим актом регламентується форма Балансу?
14. В яких одиницях виміру складається Баланс ф. № 1?
15. Охарактеризуйте формулу балансового зв'язку.
16. За яким принципом розміщені статті в активі Балансу?
17. Дайте визначення активів.
18. Дайте визначення зобов'язанням.
19. Дайте визначення власному капіталу.
20. Охарактеризуйте взаємозв'язок Балансу з Планом рахунків обліку.

ТЕМА 3. ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Мета: розкрити визначення Звіту про фінансові результати та його мету, категорії звіту (витрати, доходи, збиток, прибуток), визнання та оцінку доходів і витрат; розглянути зв'язок Звіту з Планом рахунків, структуру, зміст статей і методичку його складання.

Після вивчення теми студент повинен знати:

- вітчизняну нормативну базу, яка впливає на складання Звіту про фінансові результати;
- порядок заповнення Звіту про фінансові результати;
- основні положення НП(С)БО, МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок складання Звіту про фінансові результати;
- особливості складання звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід за період за МСФЗ.

Після вивчення теми студент повинен уміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок складання Звіту про фінансові результати;
- готувати облікові дані для складання Звіту про фінансові результати та скласти звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід за період за НП(С)БО та МСФЗ.

Основні терміни та поняття:

Витрати, доходи, фінансовий результат діяльності, прибуток, збиток, валовий прибуток (збиток), чистий прибуток (збиток), звіт про фінансові результати, операційні доходи і витрати, фінансові та інвестиційні доходи і витрати, елементи операційних витрат, акції, прибуток на акцію, звичайна діяльність, основна діяльність, операційна діяльність, надзвичайна подія.

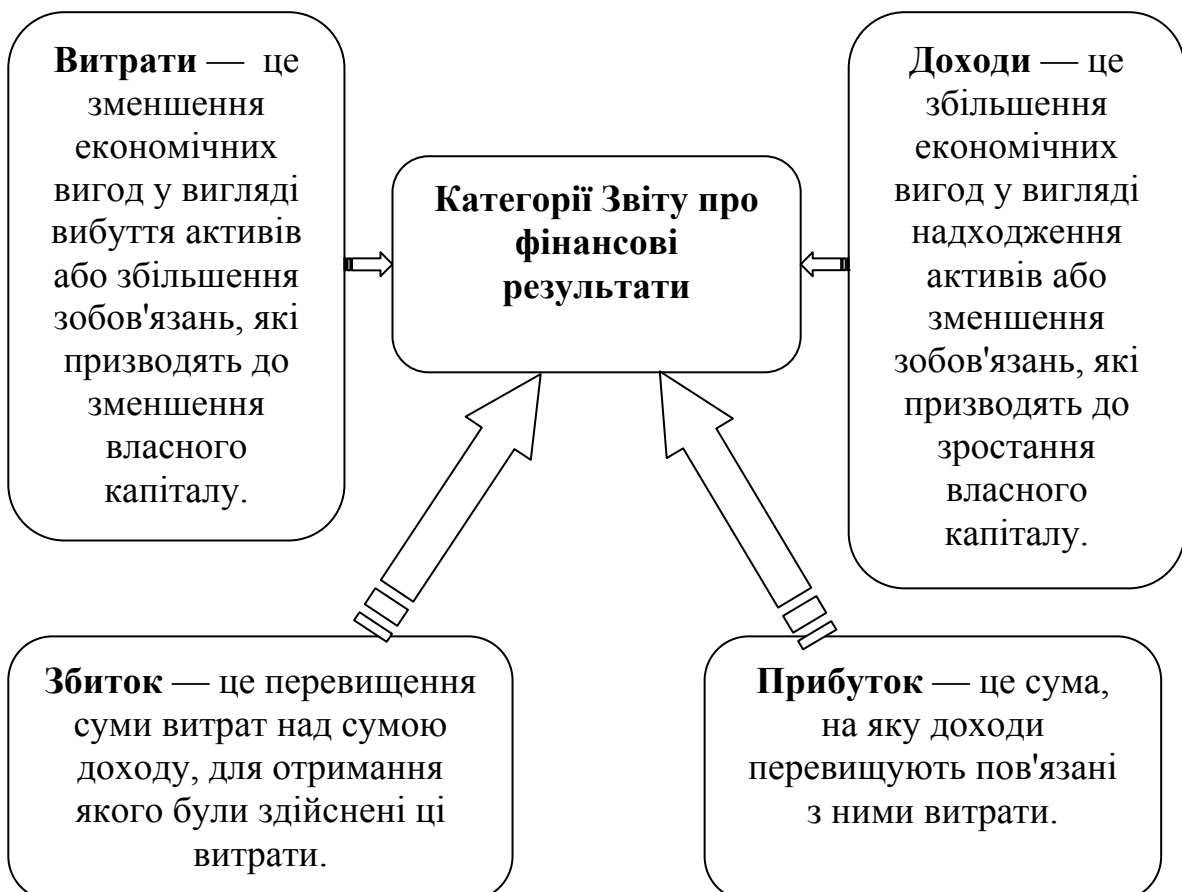
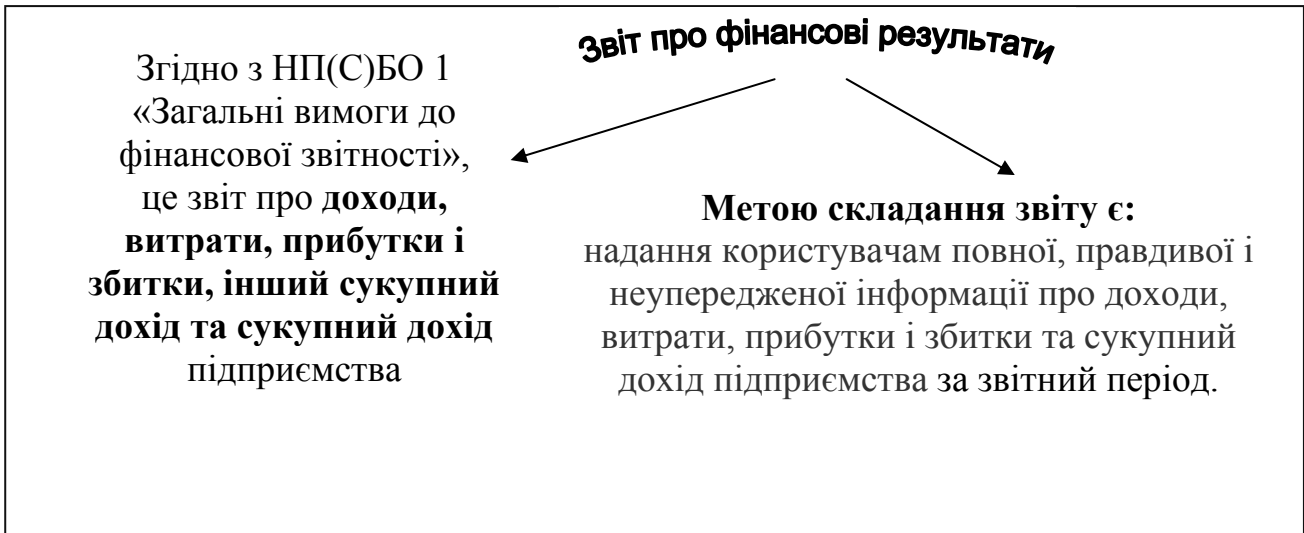
Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
3. МСБО 1 «Подання фінансової звітності».
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (наказ Мінфіну від 28.03.2013 р. №433).

Основні питання теми:

- 3.1. Загальна характеристика Звіту про фінансові результати.
- 3.2. Визнання, оцінка та класифікація доходів та витрат у Звіті про фінансові результати.
- 3.3. Методика та порядок складання Звіту про фінансові результати.

3.1. Загальна характеристика Звіту про фінансові результати

Звіт про фінансові результати - це звіт про доходи, витрати і результати діяльності підприємства.

РОЗДІЛ I „Фінансові результати”

Чистий фінансовий результат (прибуток або збиток)

Чистий дохід і сукупність витрат (пов'язані з одержанням доходу звітного періоду)

РОЗДІЛ II „Сукупний дохід”

Дооцінка (уцінка) необоротних активів та фінансових інструментів

Накопичені курсові різниці

Інший сукупний дохід

РОЗДІЛ III „Елементи операційних витрат”

Матеріальні затрати

Відрахування на соціальні заходи

Витрати на оплату праці

Амортизація

Інші операційні витрати

РОЗДІЛ IV „Розрахунок показників прибутковості акцій”

Середньорічна кількість простих акцій

Чистий прибуток на одну акцію

Скоригована середньорічна кількість простих акцій

Скоригований чистий прибуток на одну акцію

Дивіденди на одну акцію

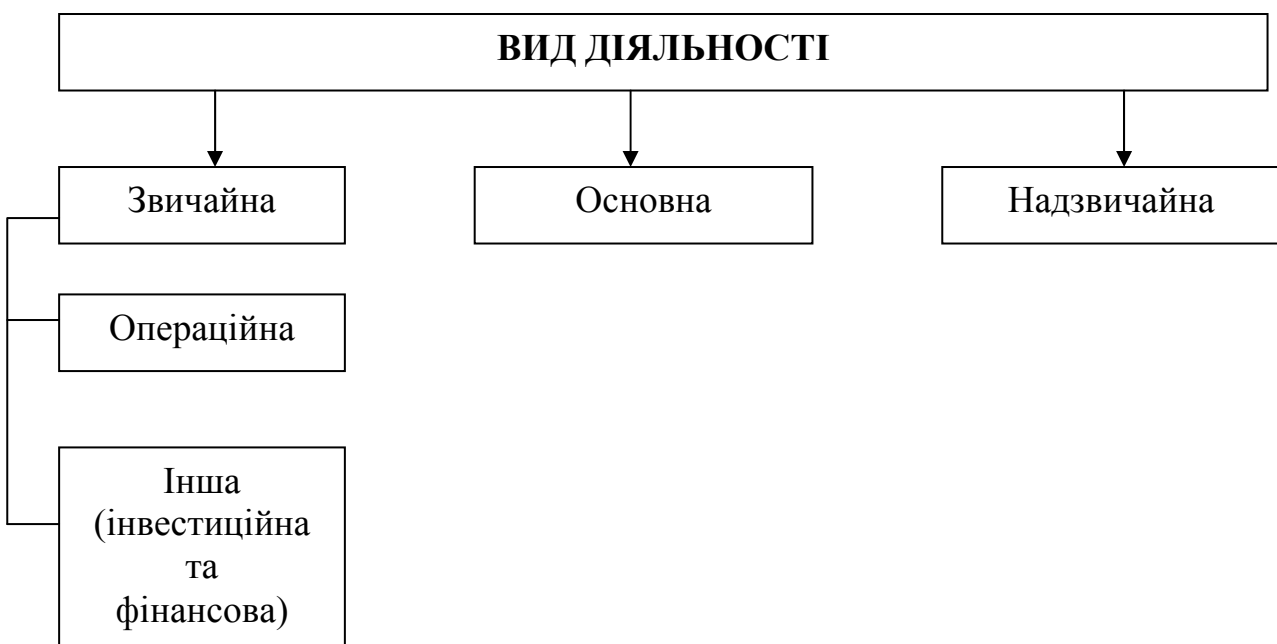
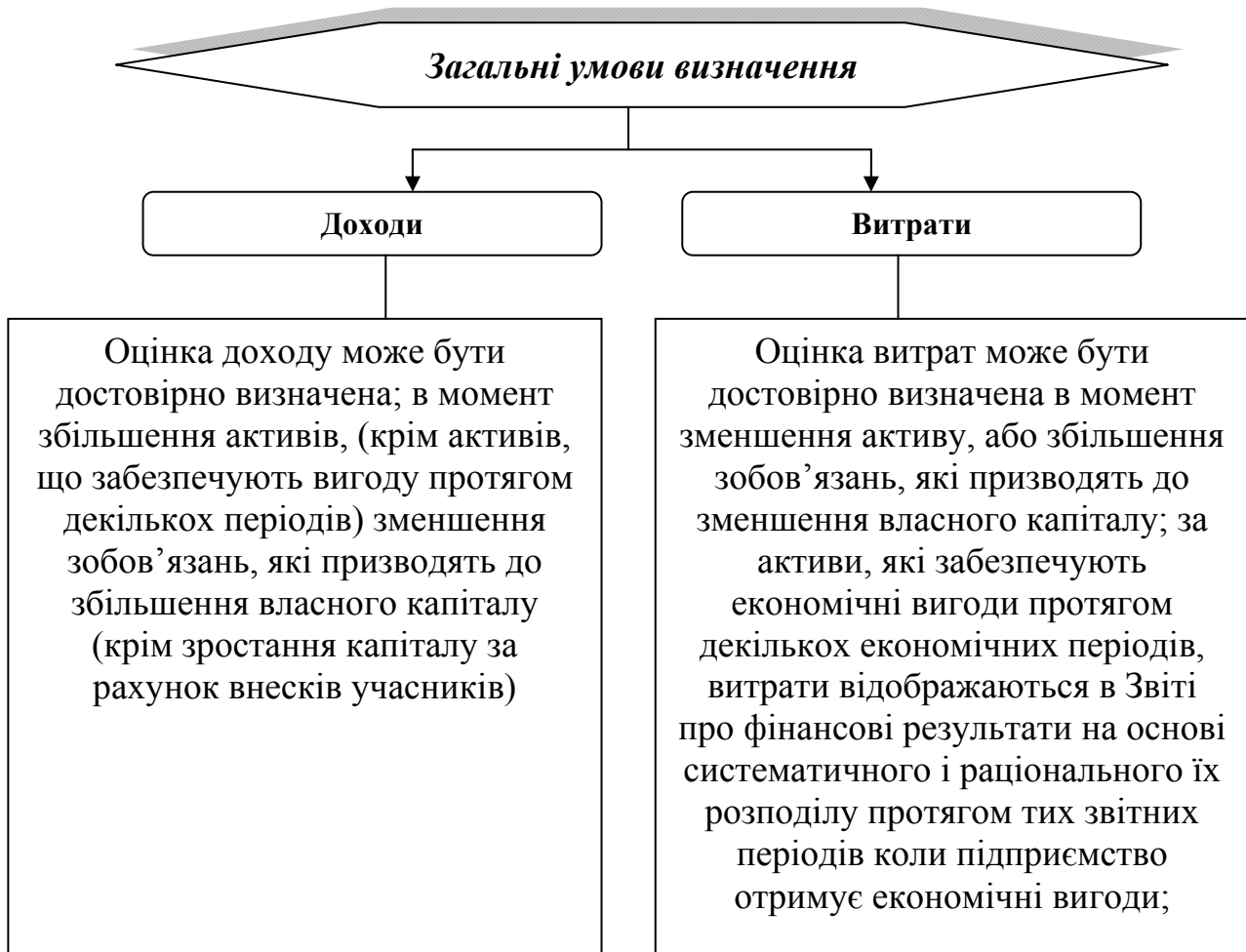
Звіт про фінансові результати складається з

Титульна частина

Розділ I. "Фінансові результати"	РОЗДІЛ II "Сукупний дохід"	Розділ III. "Елементи операційних витрат"	Розділ IV. "Розрахунок показників прибутковості акцій"
надає інформацію про доходи і витрати з погляду власника підприємства: - розглядає прибуток в основному як джерело розподілу власникам (нарахування і виплата дивідендів і т.д.); - усі витрати, зв'язані з одержанням доходу звітного періоду, включаючи і податок на прибуток, вважаються витратами звітного періоду.	наводиться інформація про інший сукупний дохід та розраховується сукупний дохід підприємства, отриманий у звітному періоді	наводяться відповідні елементи операційних витрат (на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство в процесі своєї діяльності протягом звітного періоду	заповнюють акціонерні товариства, прості акції або потенційні прості акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах, включаючи товариства, які перебувають у процесі випуску таких акцій

3.2. Визнання, оцінка та класифікація доходів та витрат у Звіті про фінансові результати

Класифікація доходів і витрат у Звіті про фінансові результати:

Вид діяльності	Пояснення	Приклади
<i>Звичайна діяльність</i>	будь-яка діяльність підприємства, а також операції, що забезпечують її або виникають унаслідок здійснення такої діяльності	є виробництво і реалізація продукції, розрахунки з постачальниками і замовниками, працівниками, банківськими установами, податковими органами
<i>Операційна діяльність</i>	основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною або фінансовою діяльністю	– ” –
<i>Основна діяльність</i>	операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг), що є визначальною метою створення підприємства й забезпечуючих основну частину його доходу	для торговельного підприємства такими є операції по придбанню і реалізації товарів; для виробничого – придбання матеріалів і сировини, виготовлення продукції та ін.
<i>Інвестиційна діяльність</i>	придбання і реалізація тих необоротних активів, а також фінансових інвестицій, що не є складовою еквівалентів грошових коштів	придбання та продаж цінних паперів
<i>Фінансова діяльність</i>	діяльність, що приводить до змін розміру і складу власного і позикового капіталу підприємства	у звіті про фінансові результати доходи і витрати, зв'язані з цими видами діяльності, наведені в статтях: дохід від участі в капіталі; інші фінансові доходи (прибутки); інші доходи (прибутки); фінансові витрати
<i>Надзвичайна діяльність</i>	операції або події, що відрізняються від звичайних і не відбуваються часто або регулярно	стихійне лихо (землетрус, повінь, смерч, посуха й ін.), пожежу, техногенна аварія

Доходи і витрати включаються до складу звіту про фінансові результати *відповідно до принципів* нарахування і відповідності доходів і витрат.

У зв'язку з цим доходи і витрати визнаються тоді, коли вони відбуваються (а не тоді, коли надходять або сплачуються грошові кошти), відображаються у бухгалтерському обліку і фінансових звітах тих періодів, до яких вони відносяться. Крім того, витрати на реалізацію продукції, товарів, робіт, послуг визнаються в звіті про фінансові результати на основі прямого зв'язку між ними й отриманими доходами.

У загальному виді сума чистого доходу (Д), отриманого або очікуваного до одержання, визначається за формулою:

$$Д = В - П - ДТО - Зн - Уц,$$

де В – валова сума коштів, що отримана або підлягає до одержання на рахунок або касу підприємства;

П – податки, що підлягають внескам в бюджет;

ДТО – доходи, отримані на користь третіх осіб;

Зн, Уц – знижки, уцінки, повернення товарів за умовами договору.

Згідно з МСБО 1 суб'єкт господарювання повинен подавати усі статті доходу та витрат, визнані за період:

а) у єдиному звіті про прибутки та збитки або

б) у двох звітах: звіті, що відображає компоненти прибутку або збитку (окремий звіт про прибутки та збитки) та другому звіті, що починається з прибутку або збитку та відображає компоненти іншого сукупного прибутку (звіт про сукупні доходи).

Звіт про сукупні доходи має включати, як мінімум, рядки, які подають такі суми за період:

а) дохід;

аа) прибутки та збитки, що виникають внаслідок припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю;

б) фінансові витрати;

в) частку прибутку або збитку асоційованих та спільних підприємств, що обліковуються за методом участі в капіталі;

ва) якщо фінансовий актив перекласифікований так, що він оцінюється за справедливою вартістю, будь-який прибуток або збиток, що виникає внаслідок різниці між попередньою балансовою вартістю та його справедливою вартістю на дату перекласифікації;

г) податкові витрати;

г) одна сума, що складається з підсумку:

і) прибутку або збитку від припинених видів діяльності після сплати податків та

іі) прибутку або збитку після сплати податків, визнаного після оцінки до справедливої вартості за вирахуванням витрат на продаж або після вибуття активів чи вибуття ліквідаційної групи (груп), що становить припинену діяльність;

д) прибуток або збиток;

е) кожний компонент іншого сукупного прибутку, класифікований за своїм характером (за винятком сум в є));

є) частку іншого сукупного прибутку асоційованих та спільних підприємств, що обліковуються за методом участі в капіталі;

ж) загальний сукупний прибуток.

Суб'єкт господарювання повинен розкривати у звіті про сукупні доходи такі статті у вигляді їх розподілу за період:

- а) прибуток або збиток за період, що відноситься до
  - і) неконтрольованих часток та
  - іі) власників материнської компанії.
- б) загальний сукупний прибуток за період, що відноситься до
  - і) неконтрольованих часток та
  - ї) власників материнської компанії.

Суб'єкт господарювання повинен подавати **аналіз витрат, визнаних у прибутку чи збитку**, із застосуванням класифікації, яка базується на характері витрат або на їхній функції у суб'єкта господарювання, залежно від того, який аналіз забезпечує обґрунтовану та більш доречну інформацію.

Суб'єкти господарювання заохочуються до подання аналізу у звіті про сукупні доходи або в окремому звіті про прибутки та збитки (якщо він подається).

Витрати поділяють на підкласи з метою виділення компонентів фінансових результатів діяльності, які можуть різнитися за періодичністю, потенціалом прибутку або збитку та передбачуваністю. Цей аналіз подають в одній з двох форм:

Перша форма аналізу – це метод *"характеру витрат"*. Суб'єкт господарювання об'єднує витрати у прибутку або збитку згідно з їх характером (наприклад, амортизація, придбання матеріалів, транспортні витрати, виплати працівникам, витрати на рекламу) і не перерозподіляє їх за функціями в межах суб'єкта господарювання. Цей метод може бути простим у застосуванні, оскільки немає потреби розподіляти операційні витрати відповідно до класифікації функцій.

Друга форма аналізу – це метод *"функції витрат"* або "собівартості реалізації", згідно з яким витрати класифікують відповідно до їх функцій як частини собівартості чи, наприклад, витрат на збут або адміністративну діяльність. Згідно з цим методом, суб'єкт господарювання розкриває, як мінімум, інформацію про собівартість реалізації окремо від інших витрат. Цей метод може надавати більш доречну інформацію користувачам, ніж класифікація витрат за характером, але розподіл витрат на функції може вимагати довільного розподілу та значного судження.

Вибір між методом функції витрат та методом характеру витрат залежить від історичних і галузевих чинників, а також від характеру суб'єкта господарювання. Обидва методи вказують на ті витрати, які можуть змінитися (прямо чи непрямо), якщо зміниться рівень реалізації або виробництва суб'єкта господарювання. Оскільки кожен метод подання має переваги для різних типів суб'єктів господарювання, цей Стандарт вимагає від управлінського персоналу обирати подання, яке є достовірним і більш доречним. Проте, оскільки інформація про характер витрат є корисною для прогнозування майбутніх грошових потоків, розкриття додаткової інформації вимагається тоді, коли застосовується класифікація витрат за функцією.

3.3. Методика та порядок складання Звіту про фінансові результати

Звіт про фінансові результати складається на основі даних поточного бухгалтерського обліку, який базується на Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Вказаний План рахунків містить три класи тимчасових рахунків бухгалтерського обліку, на яких відображаються дані по доходах і результатах діяльності (7 клас), витратах по елементах (8 клас) і витратах діяльності (9 клас). Всі облікові дані нагромаджуються і узагальнюються в Головній книзі або Оборотному балансі підприємства, а також в журналах ордерів і відомостях аналітичного обліку.

Робоча таблиця по складанню Звіту про фінансові результати

<i>Назва статті</i>	<i>Код рядка</i>	<i>Дані для заповнення</i>
1	2	3
I Фінансові результати		
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	(Обороти за Д 701, 702, 703 із К 791) – (Д 704)
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	Обороти за Д 901, 902, 903
Валовий: прибуток	2090	Рядок 2000 – Рядок 2050 (позитивне значення)
збиток	2095	Рядок 2000 – Рядок 2050 (від'ємне значення)
Інші операційні доходи	2120	Обороти за К 71
Адміністративні витрати	2130	Обороти за Д 92
Витрати на збут	2150	Обороти за Д 93
Інші операційні витрати	2180	Обороти за Д 94
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	Рядок 2090 (Рядок 2095) + Рядок 2120 - Рядок 2130 – Рядок 2150 - Рядок 2180 (позитивне значення)
збиток	2195	Рядок 2090 (Рядок 2095) + Рядок 2120 - Рядок 2130 – Рядок 2150 - Рядок 2180 (від'ємне значення)
Дохід від участі в капіталі	2200	Обороти за Д 72, із К 792
Інші фінансові доходи	2220	Обороти за Д 73, із К 792
Інші доходи	2240	Обороти за Д 74, із К 793
Фінансові витрати	2250	Обороти за Д 792, із К 95
Втрати від участі в капіталі	2255	Обороти за Д 792, із К 96
Інші витрати	2270	Обороти за Д 793, із К 97

1	2	3
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	Рядок 2190 (Рядок 2195) + Рядок 2200 + Рядок 2220 + Рядок 2240 – Рядок 2250 - Рядок 2255 – Рядок 2270 (позитивне значення)
збиток	2295	Рядок 2190 (Рядок 2195) + Рядок 2200 + Рядок 2220 + Рядок 2240 – Рядок 2250 - Рядок 2255 – Рядок 2270 (від'ємне значення)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	Обороти за Д 793 із К 981 (витрати) або обороти за Д 981 із К 793 (дохід)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	Вибірка із кредитових або дебетових оборотів рахунка 79, яка відображає фін результат від припиненої діяльності
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	Рядок 2290 (Рядок 2295) + / – Рядок 2300 + / – Рядок 2305 (позитивне значення)
збиток	2355	Рядок 2290 (Рядок 2295) + / – Рядок 2300 + / – Рядок 2305 (від'ємне значення)
II. Сукупний дохід		
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	Обороти за Д 10, 15, 12 із К 423 або обороти за Д 423 із К 10, 15, 12
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	Обороти за Д 14, 35 із К 423 або обороти за Д 423 із К 14, 35
Накопичені курсові різниці	2410	Вибірка оборотів за Д 14, 35 із К 425 або обороти за Д 425 із К 14, 35
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	Вибірка оборотів за Д 14, 35 із К 425 або обороти за Д 425 із К 14, 35
Інший сукупний дохід	2445	Сума іншого сукупного доходу для відображення якого за ознаками суттєвості не можна було виділити окрему статтю або який не може бути включений в інші статті, наведені в цьому розділі
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	Рядок 2400 + Рядок 2405 + Рядок 2410 + Рядок 2415– Рядок 2445
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	Вибірка оборотів за К 54 у частині сум податку на прибуток, пов'язаних з операціями із цього розділу звіту
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	Рядок 2450 – Рядок 2455
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	Рядок 2350 (Рядок 2355) + Рядок 2460
III. Елементи операційних витрат		
Матеріальні затрати	2500	Обороти за Д 80 або обороти за Д 23, 91, 92, 93, 94 із К 20, 21, 22, 27, 28
Витрати на оплату праці	2505	Обороти за Д 81 або обороти за Д 23, 91, 92, 93, 94 із К 66, 47
Відрахування на соціальні заходи	2510	Обороти за Д 82 або обороти за Д 23, 91, 92, 93, 94 із К 65, 47
Амортизація	2515	Обороти за Д 83 або обороти за Д 23, 91, 92, 93, 94 із К 13

1	2	3
Інші операційні витрати	2520	Обороти за Д 84 або невраховані вище обороти за Д 23, 91, 92, 93, 94
Разом	2550	Рядок 2500 + Рядок 2505 + Рядок 2510 + Рядок 2515– Рядок 2520
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій		
Середньорічна кількість простих акцій	2600	Наводиться середньозважена кількість простих акцій, які перебували в обігу протягом звітного періоду
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	Рядок 2600 + середньорічна кількість потенційних простих акцій
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(Рядок 2350 або 2355 – дивіденди, нараховані за привілейовані акції) / Рядок 2600
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	Скоригований чистий прибуток (збиток) / Рядок 2605
Дивіденди на одну просту акцію	2650	Сума оголошених дивідендів / кількість простих акцій, за якими сплачуються дивіденди

Контрольні питання до теми № 3

1. Вказати принципи формування фінансових результатів роботи підприємства в ринкових умовах та напрями їх використання.
2. Вказати порядок визначення виручки та чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).
3. Розкрити порядок формування валового прибутку (збитку), пояснити порядок їх відображення у звітності.
4. Дати визначення елементів операційних витрат.
5. Розкрити та пояснити порядок формування фінансових результатів від операційної діяльності і відображення у звітності чистого прибутку або збитку. Як види діяльності підприємств впливають на структуру Звіту про фінансові результати?
6. Яка мета складання Звіту про фінансові результати?
7. Із яких розділів складається Звіт про фінансові результати?
8. За даними яких класів рахунків бухгалтерського обліку заповнюються окремі розділи Звіту про фінансові результати?
9. Як відображаються доходи у Звіті про фінансові результати?
10. Як відображаються витрати у Звіті про фінансові результати?
11. Чи допускаються згортання доходів і витрат?
12. Як визначається сума податку на прибуток від звичайної діяльності до оподаткування?
13. Як розрахувати середньозважену кількість простих акцій?
14. Як розрахувати прибуток на акцію?
15. Як розрахувати скоригований прибуток на акцію?
16. Яке значення Звіту про фінансові результати в управлінні підприємством?

ТЕМА 4. ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Мета: Розкрити визначення Звіту про рух грошових коштів, мету його складання, структуру, методи складання та інформаційне забезпечення, розкриття інформації в Примітках.

Після вивчення теми студент повинен знати:

- вітчизняну нормативну базу, яка впливає на складання Звіту про рух грошових коштів;
- порядок заповнення Звіту про рух грошових коштів;
- основні положення НП(С)БО, МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок складання Звіту про рух грошових коштів;
- особливості складання Звіту про рух грошових коштів за МСФЗ.

Після вивчення теми студент повинен вміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок складання Звіту про рух грошових коштів;
- готувати облікові дані для складання Звіту про рух грошових коштів та скласти Звіт про рух грошових коштів за МСФЗ та НП(С)БО.

Основні терміни та поняття:

Чисте надходження і чистий видаток грошових коштів, операційна діяльність, інвестиційна і фінансова діяльність, еквіваленти грошових коштів, рух грошових коштів, негрошові операції, прямий метод, непрямий метод, розкриття.

Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
3. МСБО 1 «Подання фінансової звітності».
4. МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів».
5. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (наказ Мінфіну від 28.03.2013 р. №433).

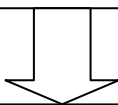
Основні питання теми:

- 4.1. Загальна характеристика Звіту про рух грошових коштів.
- 4.2. Методика та порядок складання Звіту про рух грошових коштів.

4.1. Загальна характеристика Звіту про рух грошових коштів

Звіт про рух грошових коштів входить до складу річної фінансової звітності, що закріплено законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

Його форма і зміст містить інформацію про грошові потоки підприємства за звітний період; форма і зміст визначені Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Метою складання звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період.

<i>Звіт містить інформацію про:</i>	
Грошові потоки	надходження і вибуття грошових коштів та їх еквівалентів
Грошові кошти	кошти в касі та на рахунках у банках, що можуть бути використані для поточних операцій
Еквіваленти грошових коштів	короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у відому суму коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості
Рух коштів	відображається у Звіті за трьома видами діяльності - операційною, інвестиційною та фінансовою
Операційна діяльність	основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною та фінансовою
Інвестиційна діяльність	сукупність операцій з придбання та продажу довгострокових (необоротних) активів, а також короткострокових (поточних) фінансових інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів
Фінансова діяльність	сукупність операцій, які призводять до зміни величини та (або) складу власного і позикового капіталу

Рух коштів відображається у Звіті за трьома видами діяльності

Операційна діяльність

Надходження:

- від реалізації продукції;
- надходження коштів за надання права користування активами;
- орендна плата;
- відсотки по виданих позичках.

Витрачання:

- платежі постачальникам;
- виплати працівникам;
- сплата податків;
- сплата відсотків та інших витрат.

Інвестиційна діяльність

Надходження:

- від продажу необоротних активів;
- дивіденди за придбані акції;
- від продажу акцій, боргових зобов'язань;
- відсотки за аванси;
- від раніше наданих позик.

Витрачання:

- надання позик іншим підприємствам;
- придбання основних засобів і нематеріальних активів;
- оплата акцій та придбання боргових зобов'язань інших підприємств.

Фінансова діяльність

Надходження:

- випуск власного капіталу (акцій);
- отримання позик та їх погашення;
- від розміщення акцій та облігацій;
- від отримання позичок не пов'язаних з операційною діяльністю.

Витрачання:

- викуп акцій власної емісії;
- виплата дивідендів;
- погашення облігацій;
- виплата інших боргів фінансової діяльності.

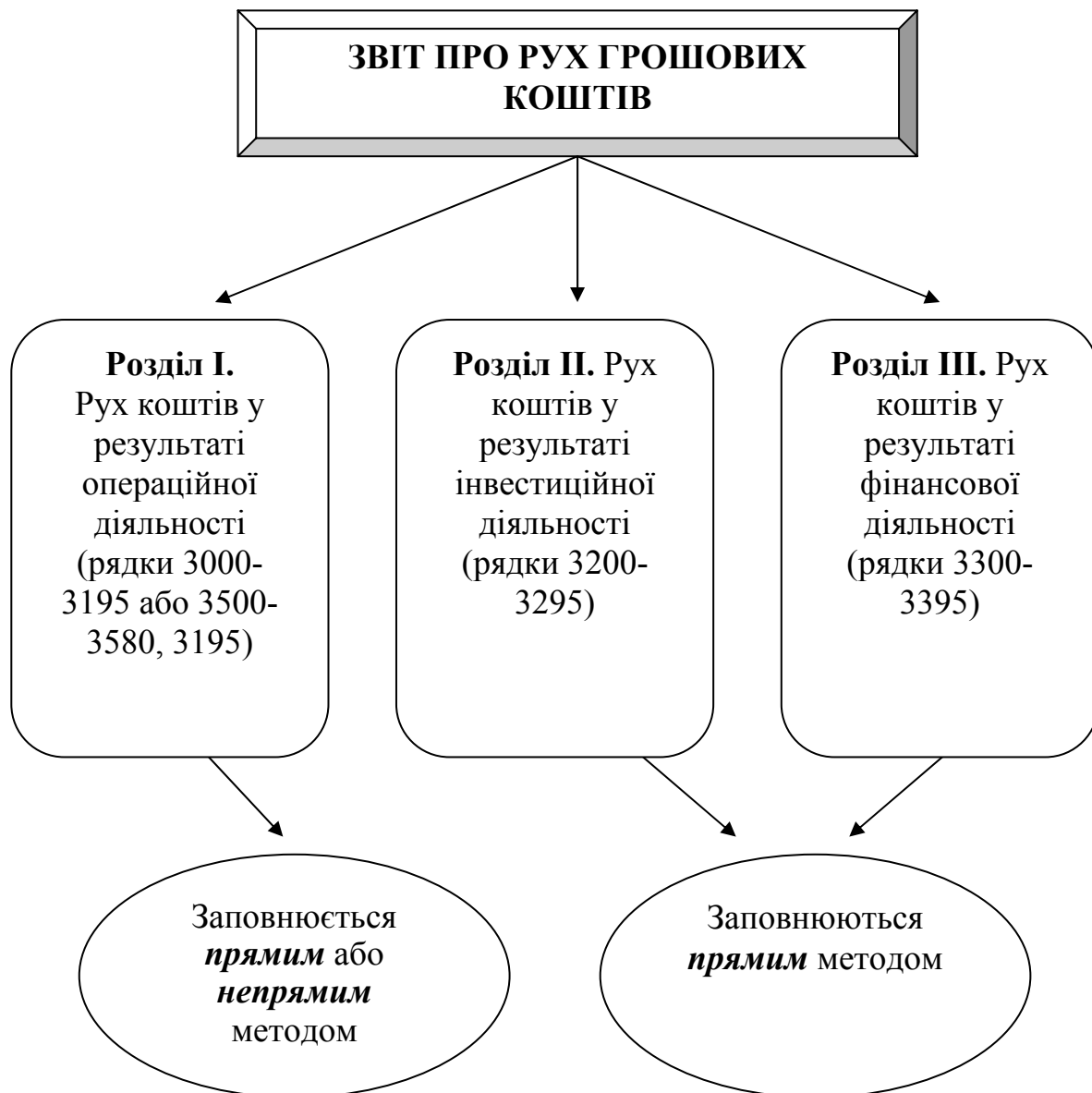
До Звіту не включають негрошові операції !!!

Негрошовими операціями є операції, що не потребують використання грошових коштів або їх еквівалентів.

Негрошові операції, пов'язані з фінансовою та інвестиційною діяльністю, слід розкривати в Примітках до фінансових звітів.

Внутрішні зміни у складі грошових коштів та їх еквівалентів у Звіті не відображають.

Існує два формати Звіту про рух грошових коштів і два методи його складання, а саме: формат, за яким рух грошових коштів подається за **прямим методом** і передбачає коригування кожної статті Звіту про фінансові результати і формат, за яким не передбачається трансформування кожної статті Звіту про фінансові результати — тобто, **непрямий метод**. За цим методом коригується лише сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування під впливом змін негрошових коштів від поточної діяльності.

МСБО 1 визначає мету Звіту про рух грошових коштів:

«Інформація про рух грошових коштів надає користувачам фінансової звітності основу для оцінки спроможності суб'єкта господарювання генерувати грошові кошти та еквіваленти грошових коштів і для оцінки потреб суб'єкта господарювання у використанні цих грошових потоків.

В свою чергу МСБО 7 встановлює вимоги до подання та розкриття інформації про рух грошових коштів.

Згідно з МСБО 7, Звіт про рух грошових коштів повинен відображати грошові потоки протягом періоду згідно з поділом діяльності *на операційну, інвестиційну та фінансову*.

Грошові потоки від **операційної діяльності** визначаються переважно основною діяльністю суб'єкта господарювання, яка приносить дохід. Таким чином, вони є, як правило, результатом операцій та інших подій, які підпадають під визначення прибутку або збитку.

Прикладами грошових потоків від операційної діяльності є:

- а) надходження грошових коштів від продажу товарів та надання послуг;
- б) надходження грошових коштів від роялті, авторських гонорарів, комісійних, а також інший дохід;
- в) виплати грошових коштів постачальникам товарів та послуг;
- г) виплати грошових коштів працівникам та виплати за їх дорученням;
- г) надходження грошових коштів і виплати грошових коштів страхової компанії за премії та позови, ануїтети та інші виплати за полісами;
- д) виплати грошових коштів або компенсація податків на прибуток, якщо вони конкретно не ототожнюються з фінансовою або інвестиційною діяльністю; та
- е) надходження і виплати грошових коштів за контрактами, укладеними для дилерських або торговельних цілей.

Лише витрати, наслідком яких є визнаний актив у звіті про фінансовий стан, можуть бути класифіковані як **інвестиційна діяльність**.

Прикладами грошових потоків, що виникають від інвестиційної діяльності, є:

а) виплати грошових коштів для придбання основних засобів, нематеріальних активів та інших довгострокових активів. Ці виплати охоплюють також ті, що пов'язані з капіталізованими витратами на розробки та будівництво власними силами;

б) надходження грошових коштів від продажу основних засобів, нематеріальних активів, а також інших довгострокових активів;

в) виплати грошових коштів для придбання власного капіталу або боргових інструментів інших суб'єктів господарювання, а також часток у спільних підприємствах (інші, ніж виплати за інструменти, що визнаються як еквіваленти грошових коштів або утримуються для дилерських чи торговельних цілей);

г) надходження грошових коштів від продажу власного капіталу або боргових інструментів інших суб'єктів господарювання, а також часток у спільних підприємствах (інші, ніж надходження за інструменти, що визнаються як еквіваленти грошових коштів або утримуються для дилерських чи торговельних цілей);

г) аванси грошовими коштами та позики, надані іншим сторонам (інші, ніж аванси і позики, здійснені фінансовою установою);

д) надходження грошових коштів від повернення авансів та позик (інших, ніж аванси та позики фінансової установи), наданих іншим сторонам;

е) виплати грошових коштів за ф'ючерсними і форвардними контрактами, опціонами та контрактами "своп", окрім випадків, коли такі контракти укладаються для дилерських чи торговельних цілей або виплати класифікуються як фінансова діяльність; та

є) надходження грошових коштів від ф'ючерсних і форвардних контрактів, опціонів та контрактів "своп", окрім випадків, коли такі контракти укладаються для дилерських чи торговельних цілей або надходження класифікуються як фінансова діяльність

Окреме розкриття інформації про грошові потоки, що виникають від **фінансової діяльності**, є важливим, оскільки воно корисне для передбачення претензій щодо майбутніх грошових потоків з боку тих, хто надає капітал суб'єктові господарювання.

Прикладами грошових потоків, що виникають від фінансової діяльності, є:

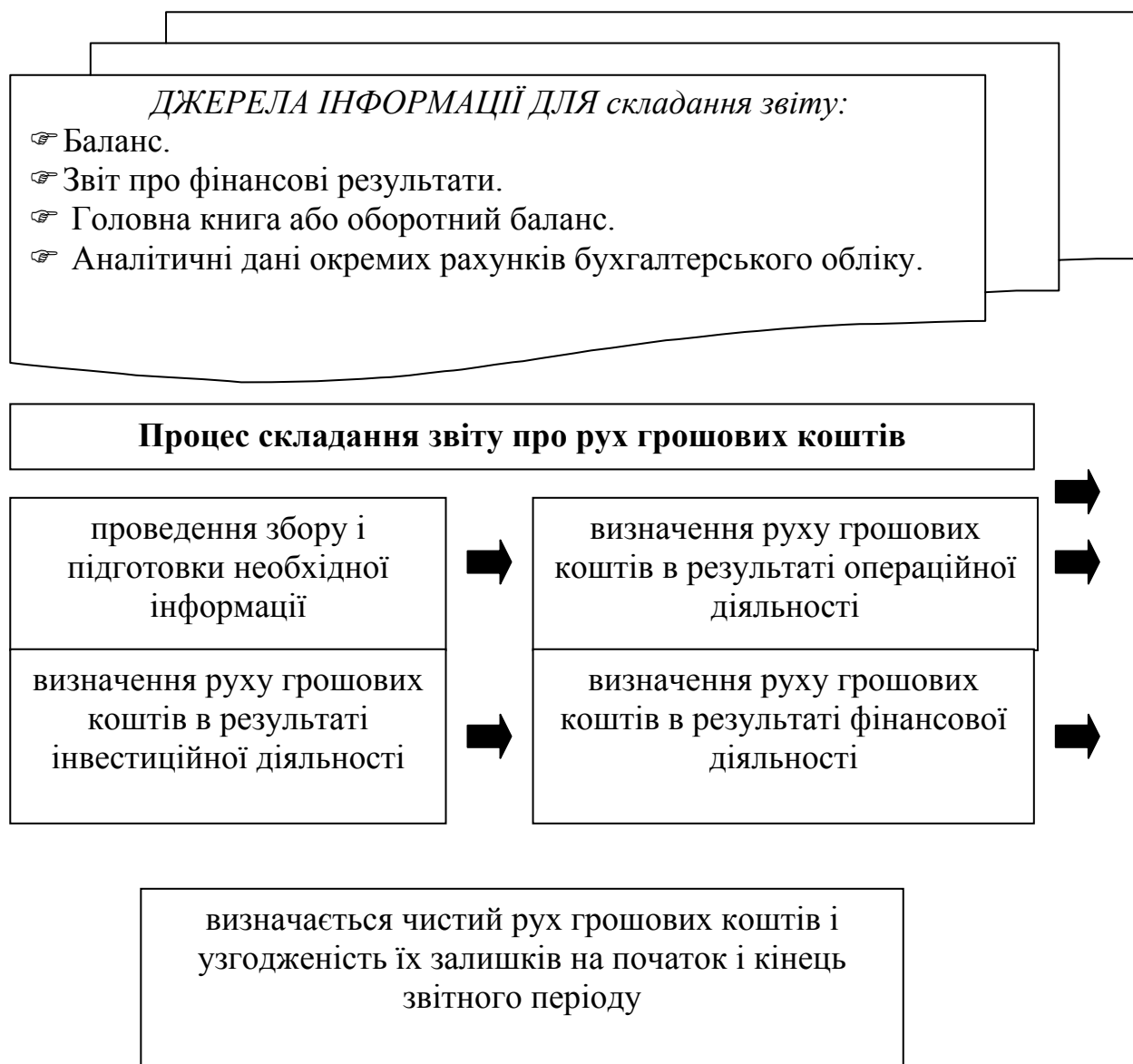
- а) надходження грошових коштів від випуску акцій або інших інструментів власного капіталу;
- б) виплати грошових коштів власникам для придбання або викупу раніше випущених акцій суб'єкта господарювання;
- в) надходження грошових коштів від випуску незабезпечених боргових зобов'язань, позик, векселів, облігацій, іпотек, а також інших короткострокових або довгострокових позик;
- г) виплати грошових коштів для погашення позик; та
- г) виплати грошових коштів орендарем для зменшення існуючої заборгованості, пов'язаної з фінансовою орендою.

Суб'єкт господарювання звітує про грошові потоки від операційної діяльності, застосовуючи:

- а) **прямий метод**, згідно з яким розкривається інформація про основні класи валових надходжень грошових коштів чи валових виплат грошових коштів,
або
- б) **непрямий метод**, згідно з яким прибуток чи збиток коригується відповідно до впливу операцій негрошового характеру, будь-яких відстрочок або нарахувань минулих чи майбутніх надходжень або виплат грошових коштів щодо операційної діяльності, а також відповідно до статей доходу або витрат, пов'язаних із грошовими потоками від інвестиційної чи фінансової діяльності.

4.2. Методика та порядок складання Звіту про рух грошових коштів

Звіт про рух грошових коштів в Україні може складатися за прямим або за непрямим методом.

Розглянемо типову структуру обох варіантів.

Звіт про рух грошових коштів — за прямим методом

<i>Статті</i>	<i>Код рядка</i>	<i>Дані для заповнення</i>
1	2	3
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності		
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	Аналітичні дані К 36, 681 (у частині отриманих передплат) та 70 із Д 30, 31
Повернення податків і зборів	3005	Аналітичні дані К 64 із Д 31
у тому числі податку на додану вартість	3006	К відповідного субрахунку 64 із Д 31
Цільового фінансування	3010	Аналітичні дані К 48 із Д 30, 31 (у частині надходжень для операційної діяльності)
Інші надходження	3095	Аналітичні дані Д 30, 31 (не включені в попередні статті)
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	Аналітичні дані Д 63, 68, 371 (у частині отриманих передплат) із К30, 31
Праці	3105	Аналітичні дані Д 66 із К 30, 31
Відрахувань на соціальні заходи	3110	Аналітичні дані Д 65 із К 30, 31
Зобов'язань з податків і зборів	3115	Аналітичні дані Д 64 із К 30, 31
Інші витрачання	3190	Аналітичні дані К30, 31 (не включені в попередні статті)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	(Рядок 3000 + Рядок 3005 + Рядок 3010 + Рядок 3095) – (3100 + Рядок 3105 + Рядок 3110 + Рядок 3115 + Рядок 3190)
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності		
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	Аналітичні дані К 37, 74 (як що відображали напрям) із Д 30, 31
необоротних активів	3205	Аналітичні дані К 377, 742 із Д 30, 31
Надходження від отриманих: відсотків	3215	Аналітичні дані К 373 із Д 30, 31
дивідендів	3220	Аналітичні дані К 373 із Д 30, 31
Надходження від деривативів	3225	Аналітичні дані К 379 із Д 30, 31
Інші надходження	3250	Аналітичні дані Д 30, 31 (не включені в попередні статті)
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	Аналітичні дані Д 14, 35 із К 30, 31
необоротних активів	3260	Аналітичні дані Д 377,63, 68 із К 30, 31

Виплати за деривативами	3270	Аналітичні дані Д 379 із К 30, 31
Інші платежі	3290	Аналітичні дані Д 30, 31 (не включені в попередні статті)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(Рядок 3200 + Рядок 3205 + Рядок 3215 + Рядок 3220 + Рядок 3225 + Рядок + 3250) +– (Рядок 3255 + Рядок 3260 + Рядок 3270 + Рядок 3290)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності		
Надходження від: Власного капіталу	3300	Аналітичні дані К 46 із Д 30, 31
Отримання позик	3305	Аналітичні дані К 60, 62, 50 із Д 30, 31
Інші надходження	3340	Аналітичні дані Д 30, 31 (не включені в попередні статті)
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	Аналітичні дані Д 45 із К 30, 31
Погашення позик	3350	Аналітичні дані Д 60, 50 із К 30, 31
Сплату дивідендів	3355	Аналітичні дані Д 67 із К 30, 31
Інші платежі	3390	Аналітичні дані К 30, 31 (не включені в попередні статті)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(Рядок 3300 + Рядок 3305 + Рядок 3340) – (Рядок 3345 + Рядок 3350 + Рядок 3355 + Рядок 3390)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	Рядок 3195 +/- Рядок 3295 +/- – Рядок 3395
Залишок коштів на початок року	3405	Рядок 3165 графи 3 Балансу
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	Аналітичні дані рах. 30, 31 у кореспонденції з субрах. 714, 744, 945, 974
Залишок коштів на кінець року	3415	Рядок 3405 +/- Рядок 3400 +/- – Рядок 3410

Звіт про рух грошових коштів за непрямим методом

Статті	Код рядка	Дані для заповнення	
		Надходження	Витрачання
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500	Рядок 2290 гр. 3 Ф 2	Рядок (2295) гр. 3 Ф 2
Коригування на: амортизацію необоротних активів	3505	Рядок 2515 гр. 3 Ф 2	Х
збільшення (зменшення) забезпечень	3510	(1520+1660 гр 3 Ф1) – (1520+1660 гр 4Ф 1)	(1520+1660 гр 4 Ф1) – (1520+1660 гр 3Ф 1)
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515	Аналітичні дані Д 94	Аналітичні дані К 71
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520	(2255 + 2270) – (2200 + 2220 + 2240) гр. 3 Ф 2	(2200 + 2220 + 2240) – (2255 + 2270) гр. 3 Ф 2

Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550	Різниця між 1195 гр. 3 та гр. 4 Ф 1 скориговані на суму рядків 1165, 1170, 1160, 1136 і аналітичних даних (рядки 1100, 1110, 1125, 1130, 1135, 1155, 1190) розділу II Ф 1	Різниця між 1195 гр 4 та гр. 3 Ф 1 скориговані на суму рядків 1165, 1170, 1160, 1136 і аналітичних даних (рядки 1100, 1110, 1125, 1130, 1135, 1155, 1190) розділу 2 Ф 1
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560	Різниця між 1695 гр. 3 та гр. 4 Ф 1 скориговані на суму рядків 1600, 1610, 1640 і аналітичних даних (рядки 1615, 1620, 1621, 1625, 1630, 1665, 1990) розділу III Ф 1	Різниця між 1695 гр. 4 та гр. 3 Ф 1 скориговані на суму рядків 1600, 1610, 1640 і аналітичних даних (рядки 1615, 1620, 1621, 1625, 1630, 1665, 1990) розділу III Ф 1
Грошові кошти від операційної діяльності	3570	(3500+3505+3510+3515+3520+3550+3560 гр. 3Ф 3) – (3500+3505+3510+3515+3520+3550+3560 гр. 4Ф 3	(3500+3505+3510+3515+3520+3550+3560 гр. 4Ф 3) – (3500+3505+3510+3515+3520+3550+3560 гр. 3Ф 3
Сплачений податок на прибуток	3580	X	Аналітичні дані Д 641 із К 30, 31
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	Позитивне значення (3570 гр. 3 Ф. 3 – 3580 гр.4 Ф.3	(3570 гр. 4 Ф. 3 + 3580 гр.3 Ф.3
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	Аналітичні дані до зміни в рядку 1155 Ф. 1 або Аналітичні дані К 37(74) із Д 30, 31	X
необоротних активів	3205	Аналітичні дані до зміни в рядку 1155 Ф. 1 або Аналітичні дані К 377 із Д 30, 31	X
Надходження від отриманих: відсотків	3215	Аналітичні дані К 373 із Д 30, 31	X
дивідендів	3220	Аналітичні дані до зміни в рядку 1155 Ф. 1 або Аналітичні дані К 373 із Д 30, 31	X
Надходження від деривативів	3225	Аналітичні дані до зміни в рядку 1155 Ф. 1 або Аналітичні дані К 379 із Д 30, 31	X

Інші надходження	3250	Аналітичні дані до зміни в рядку 1155 Ф. 1 або Аналітичні дані К 37 із Д 30, 31	X
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	X	Аналітичні дані до зміни в рядках 1030, 1035, 1160, 1690 (у частині зобов'язань за раніш придбаними інвестиціями) Ф. 1 або Аналітичні дані Д 14, 35 із К 30, 31
необоротних активів	3260	X	Аналітичні дані до зміни в рядках 1000, 1005, 1010, 1015, 1030, 1690 (у частині зобов'язань за раніш придбаними інвестиціями) Ф. 1 або Аналітичні дані Д 377, 63, 68 із К 30, 31
Виплати за деривативами	3270	X	Аналітичні дані Д 379 із К 30, 31
Інші платежі	3290	X	Аналітичні дані К 30, 31 (не включені в попередні статті)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(3200 + 3205 + 3215 + 3220 + 3225 + 3250 гр. 3 Ф. 3) – (3255 + 3260 + 3270 + 3290 гр.4 Ф. 3)	(3255 + 3260 + 3270 + 3290 гр.4 Ф. 3) – (3200 + 3205 + 3215 + 3220 + 3225 + 3250 гр. 3 Ф. 3)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	Аналітичні дані до змін в рядках 1400, 1405, 1410, 1415, 1425 Ф. 1 або Аналітичні дані К 46 із Д 30, 31	X
Отримання позик	3305	Аналітичні дані до змін в рядках 1510, 1515, 1600, 1690 Ф. 1 або Аналітичні дані К 60,62, 50 із Д 30, 31	X
Інші надходження	3340	Аналітичні дані до рядка 1525 Ф. 1 або Аналітичні дані Д 30, 31	X

1	2	3	4
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	X	Аналітичні дані до зміни в рядку 1430 Ф. 1 або Аналітичні дані Д 45 із К 30, 31
Погашення позик	3350	X	Аналітичні дані до зміни в рядках 1510, 1515, 1600, 1610, 1690 Ф. 1 або Аналітичні дані Д 60, 50 із К 30, 31
Сплату дивідендів	3355	X	Аналітичні дані до зміни в ряду 1690 Ф. 1 або Аналітичні дані Д 67 із К 30, 31
Інші платежі	3390		Аналітичні дані до зміни в рядках 1515, 1690 Ф. 1 або Аналітичні дані К 30, 31 (не включені в попередні статті)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(3300 + 3305 + 3310 + 3340 гр. 3 Ф.3) – (3345 + 3350 + 3355 + 3390 гр. 4 Ф.3)	(3345 + 3350 + 3355 + 3390 гр. 4 Ф.3) – (3300 + 3305 + 3310 + 3340 гр. 3 Ф.3)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	(3195 + 3295 + 3395 гр. 3 Ф.3) або 3195 гр. 3 Ф.3 – (3295 + 3395 гр. 4 Ф.3) або (3195 + 3295 гр. 3 Ф.3) – (3395 гр. 4 Ф.3)	(3195 + 3295 + 3395 гр. 4 Ф.3) або (3195 гр. 4 Ф.3 – (3295 + 3395 гр. 3 Ф.3) або (3195 + 3295 гр. 4 Ф.3) – (3395 гр. 3 Ф.3)
Залишок коштів на початок року	3405	Рядок 1165 Ф.1	X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	Рядок 1315 гр. 4 Ф. 3 Аналітичні дані рах. 30, 31 в корр. субрах. 714, 744, 945, 974	Рядок 1315 гр. 3 Ф. 3 Аналітичні дані рах. 30, 31 в корр. субрах. 714, 744, 945, 974
Залишок коштів на кінець року	3415	(3400 + 3405 + 3410 гр. 3Ф. .3) або (3405 гр. 3 Ф. 3) – (3400 + 3410 гр. 4 Ф. .3) або (3400 + 3405 гр. 3Ф.3) – (3410 гр. 4 Ф. 3) або (3405 + 3410 гр. 3Ф.3) – (3400 гр. 4 Ф. 3)	X

Контрольні питання до теми № 4

1. Дайте визначення таким термінам: грошові кошти, еквіваленти грошових коштів, негрошові операції, рух грошових коштів.
2. Яка структура та зміст форми Звіту про рух грошових коштів?
3. Перерахувати джерела даних для складання Звіту про рух грошових коштів.
4. Розкрити порядок формування звітних даних про наявність і рух коштів у результаті інвестиційної діяльності. Які грошові потоки від здійснення інвестиційної діяльності Ви знаєте?
5. Перерахувати джерела даних про рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності.
6. Назвати грошові потоки від здійснення фінансової діяльності.
7. Чи є взаємозв'язок окремих показників Звіту про рух грошових коштів з Балансом та іншими формами звітності?
8. Чому амортизація збільшує надходження грошових коштів?
9. Чому збільшення запасів зменшує надходження грошових коштів?
10. Чому збільшення поточних зобов'язань збільшує грошові надходження?
11. Як розрахувати чистий рух грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності?
12. Як розрахувати залишок грошових коштів на кінець звітного періоду?
13. Яке значення Звіту про рух грошових коштів в управлінні підприємством?
14. Яка інформація про грошові кошти наводиться у Примітках до річної фінансової звітності?
15. Яка мета складання Звіту про рух грошових коштів?
16. Що означає поняття "грошові потоки"?
17. Що таке чисте надходження грошових коштів?
18. Чи відображаються негрошові операції в Звіті про рух грошових коштів?
19. За яким методом складається Звіт про рух грошових коштів?
20. Що означає непрямий метод складання цього звіту?
21. Як відображаються у звіті про рух грошових коштів негрошові операції?

ТЕМА 5. ЗВІТ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

Мета: Розкрити склад власного капіталу, його функції, мету складання Звіту про власний капітал, причини змін кожної статті, структуру звіту, інформаційне джерело і методику його складання.

Після вивчення теми студент повинен знати:

- вітчизняну нормативну базу, яка впливає на складання Звіту про власний капітал;
- порядок заповнення Звіту про власний капітал;
- основні положення НП(С)БО, МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок складання Звіту про власний капітал або про зміни у власному капіталі;
- особливості складання Звіту про зміни у власному капіталі за МСФЗ.

Після вивчення теми студент повинен вміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок складання Звіту про власний капітал;
- готувати облікові дані для складання Звіту про власний капітал та складати Звіт про власний капітал або про зміни у власному капіталі за НП(С)БО та МСФЗ.

Основні терміни та поняття:

Власний капітал, статутний, зареєстрований, резервний капітал, додатковий капітал, капітал у дооцінках, нерозподілені прибутки (непокриті збитки), неоплачений і вилучений капітал

Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
3. МСБО 1 «Подання фінансової звітності».
4. МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки».
5. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (наказ Мінфіну від 28.03.2013 р. №433).

Основні питання теми:

- 5.1. Призначення звіту про власний капітал, його зміст і форма.
- 5.2. Складові власного капіталу, виправлення помилок та порядок складання звіту про власний капітал.

5.1. Призначення звіту про власний капітал, його зміст і форма

Власний капітал — це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

$$K = A - Z$$

Характеристики власного капіталу

забезпеченість коштами для функціонування підприємства

платоспроможність підприємства

кредитоспроможність підприємства

Зміст, структура, форма і методика складання Звіту про власний капітал визначені НП(С)БО 1 " Загальні вимоги до фінансової звітності". Цей звіт є складовим елементом річної фінансової звітності підприємств. Він складається за формою № 4 за звітний період (календарний рік) за даними з початку року до кінця звітного періоду усіма підприємствами, крім СМП.

Метою складання Звіту про власний капітал є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду

При всьому цьому **власний капітал** є основою для початку діяльності підприємства і подальших господарських і виробничих процесів, а також одним з найістотніших і найважливіших показників

ФУНКЦІЇ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

інвестування діяльності підприємства, адже кошти знаходяться у розпорядженні підприємства довгостроково

управління підприємством, адже кількість голосів кожного учасника дорівнює його частці (вкладу) або пропорційна до нього

регулювання відносин власності, адже частка окремих власників у капіталі є основою розподілу прибутку та майна при ліквідації підприємства

компенсації понесених збитків, збитки повинні погашатися за рахунок власного капіталу

платоспроможності перед кредиторами та захисту їх прав, адже саме розмір власного капіталу, зазначений в Балансі є для зовнішніх користувачів гарантом відносин відповідальності і захистом кредиторів від втрати капіталу

кредитоспроможності, адже при отриманні кредитів перевага надається, за інших рівних умов, підприємствам з більшим власним капіталом та меншою кредиторською заборгованістю

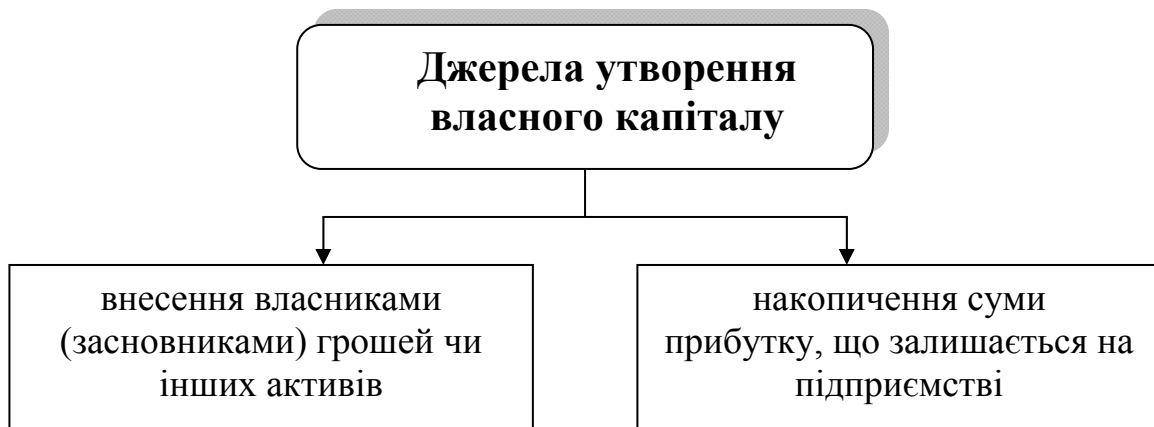
фінансування ризиків, адже власний капітал може використовуватися і для ризикових інвестицій, на що можуть не погодитися кредитори

Таким чином, підприємство створюється з метою отримання прибутку за умови збереження свого власного капіталу. Тобто, збереження капіталу і його збільшення можливо за рахунок прибутку та при умові, що сума чистих активів на кінець періоду перевищує суму чистих активів на початок періоду після вилучення будь-яких виплат власником або внесків власників протягом цього періоду.

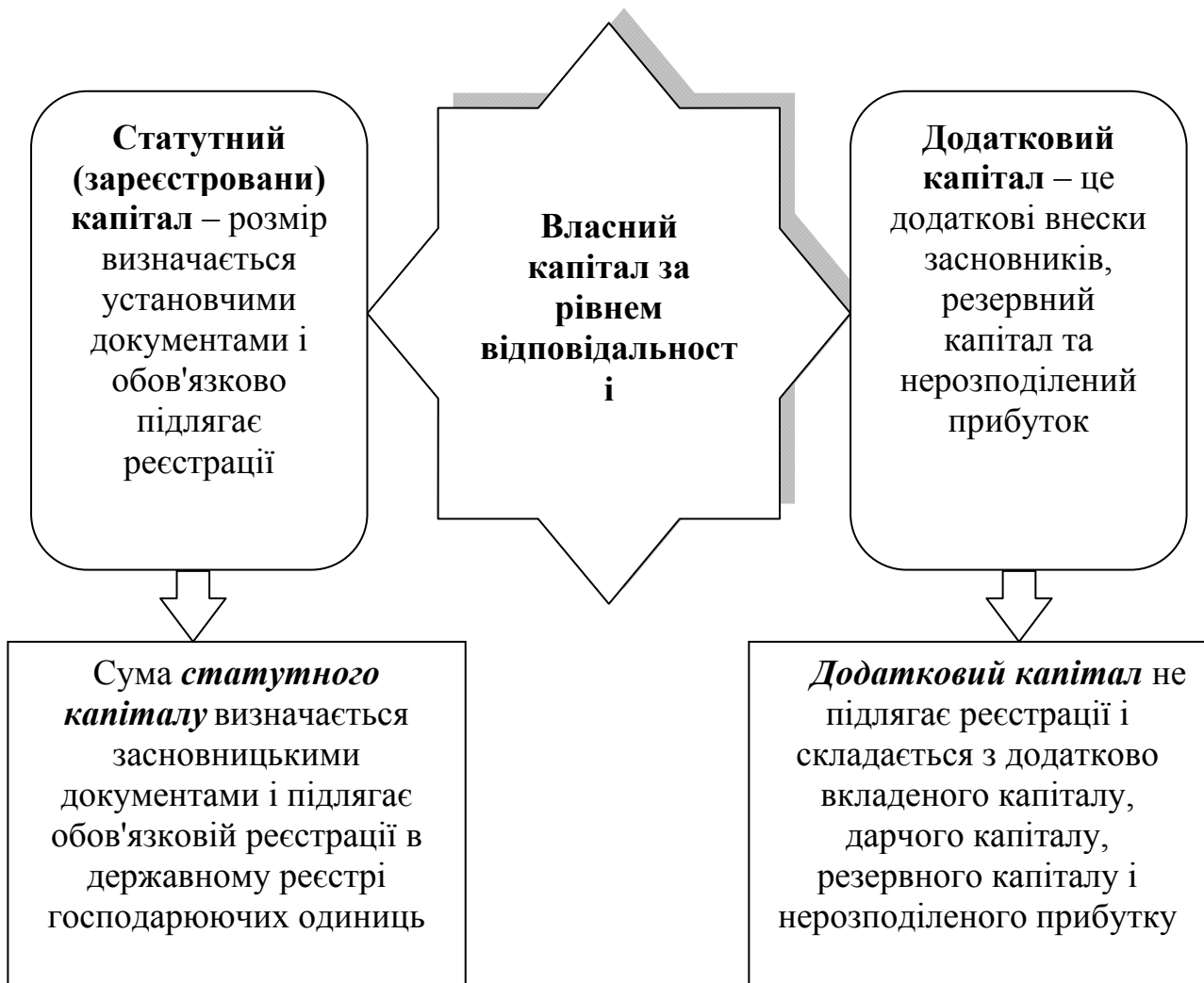
5.2. Складові власного капіталу, виправлення помилок та порядок складання звіту про власний капітал

Фінансова звітність повинна надавати інформацію про:

- джерела капіталу підприємства;
- правові обмеження щодо розподілу інвестованого капіталу;
- обмеження щодо розподілу дивідендів;
- пріоритетності прав на майно підприємства при його ліквідації.

Власний капітал може збільшуватися в результаті приєднання зобов'язань, дооцінки необоротних активів, безоплатного отримання активів у вигляді дарчого капіталу.

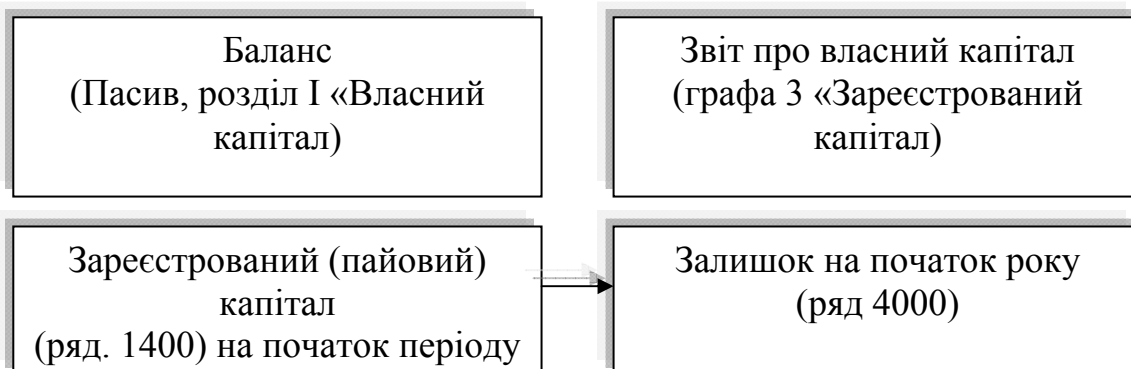
За формою власний капітал поділяють на:

- **Дарчий капітал** - це безоплатно (без оплати) отримані підприємством активи
- **Інвестований капітал** - це сума простих і привілейованих акцій по їх номінальній вартості, а також додатково вкладений капітал, який також може бути розділений на джерела утворення
- **Нерозподілений прибуток** - це частина прибутку, отриманого в результаті діяльності підприємства, яка не була розподілена між акціонерами і/або учасниками, а знов інвестована в підприємство

Зареєстрований (статутний) капітал - зафіксована в засновницьких документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) у капітал підприємства.

Відображення залишку зареєстрованого капіталу на початок року

Відображення збільшення статутного капіталу

Спрямування прибутку до статутного капіталу

Спрямування прибутку до статутного капіталу (ряд 4205)

Реєстрація випуску акцій

Здійснення внесків засновників (учасників)

Внески до капіталу (ряд 4240)

Збільшення статутного капіталу за рахунок індексації основних засобів

Дооцінка необоротних активів (ряд 4110)

Відображення зменшення статутного капіталу та його залишку на кінець року

Анулювання викуплених власних акцій (на суму номінальної вартості)

Анулювання викуплених власних акцій (часток) (ряд 4270)

Зменшення статутного капіталу за рахунок зменшення номінальної вартості акцій

Зменшення номінальної вартості акцій (ряд 4280)

Статутний капітал (ряд 4300) на кінець звітного періоду (графа 3)

Залишок на кінець року (ряд 4300)

Згідно з МСБО 1, Звіт про зміни у власному капіталі повинен містити таку інформацію:

а) загальний сукупний дохід за період, із зазначенням окремо загальних сум, що відносяться до власників материнського підприємства та до неконтрольованих часток;

б) для кожного компонента власного капіталу впливи ретроспективного застосування або ретроспективного перерахунку, визнаного відповідно до МСБО 8;

в) [вилучено];

г) для кожного компонента власного капіталу, зіставлення вартості на початок та на кінець періоду, окремо розкриваючи зміни в результаті:

і) прибутку чи збитку;

ii) іншого сукупного доходу;

iii) операцій з власниками, які діють згідно з їхніми повноваженнями власників, показуючи окремо внески власників та виплати власникам, а також зміни у частках власності у дочірніх підприємствах, які не спричинили втрату контролю.

При заповненні звіту про власний капітал слід мати на увазі особливості заповнення, які відображені у наступній таблиці:

<i>Статті</i>	<i>Код рядка</i>	<i>Данні для заповнення</i>
1	2	3
Залишок на початок року	4000	Сальдо рах. 40-45 на початок звітнього року
Коригування: Зміна облікової політики	4005	Д 41, 42, 43, 44, 45 К 41, 42, 43, 44, 45
Виправлення помилок	4010	Обороти за рах. 44
Інші зміни	4090	Д 41, 42, 43, 44, 45 К 41, 42, 43, 44, 45
Скоригований залишок на початок року	4095	Сума рядків 4000 – 4090 за кожною графою
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	Д 79 К 441 (Д 442 К 79) Сума чистого прибутку (збитку) із рядків 2350 (2355) із Звіту про фін результати – у гр. 7
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	Обороти за рах. 42 Сума іншого сукупного доходу за зв. період із Звіту про фін результати (рядок 2460 Звіту). Тут, зокрема, може наводитися інформація про дооцінку (уцінку) необоротних активів (гр. 4)
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	Д 443 К 671; Д 43 К 671 Сума нарахованих дивідендів (гр. 7 та/або гр. 6
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	Д 443 К 40 Сума зареєстрованих змін у статутному (пайовому) капіталі за рахунок розподілу прибутку – у гр. 3 та (у дужках) у гр. 7
Відрахування до резервного капіталу	4210	Д 443 К 43 Сума відрахувань до резервного фонду (відповідно до установчих документів або законодавства) – у гр. 6 та (у дужках) у гр. 7
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	Д 46 К 40 Номінальна вартість випущених акцій (часток зареєстрованого статутного капіталу) – у гр. 3 та (у дужках) у гр. 8 Д 37 К 41 Пайові внески – у гр. 3 Д 46 К 421 Сума емісійного доходу – у гр. 5 та (у дужках) у гр. 8

1	2	3
Погашення заборгованості з капіталу	4245	Д рах. обліку активів К 46 Сума факт. внесків у гр. 5 та (у дужках) у гр. 8 Д рах. обліку активів К 421, 422 Сума перевищення факт внеску над заборгованістю – у гр. 5
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	Д 45 К 31, 30, 672 Факт. собівартість акцій власної емісії гр. 9 Д 31, 30, К 45 Результат перепродажу акцій, викуплених підприємством у гр. 5, 7, 9 (якщо факт собівартість дорівнює вартості продажу – у гр. 9 Різниця між факт. собівартістю викуплених акцій та вартістю повторного їх розміщення: Д рах. обліку активів К 421 (якщо вартість перепродажу більша ніж факт. соб.– у гр. 5 Д 421, 422 К 45 (якщо вартість перепродажу менша ніж факт. собівартість акцій – у гр.
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	Д 443 К 45 (Д 442 К 45) (якщо факт. собівартість викуплених акцій перевищує вартість їх повторного розміщення – відобр. в гр. 7)
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	Д 40, К 45 Різниця між факт собівартістю викуплених акцій над їх номіналом – у гр. 5 та 9 Д 421 К 45 Факт собівартість викуплених акцій вища за номінал – в дужках у гр. 5 та 9 Д 45 К 421 Факт собівартість викуплених акцій нижча за номінал – у гр. 5 та в дужках у гр. 9 Д 44 К 45 Факт собівартість викуплених акцій вища за номінал та сума перевищення більша ніж номінальна вартість – в 9 та у дужках в гр. 7
Вилучення частки в капіталі	4275	Д 40, К 46 Анульована сума відображається в гр. 8 та в дужках у гр. 3 Д 441 К 672 Нарахована частина прибутку учаснику, який виходить – у дужках у гр. 7
Інші зміни в капіталі	4290	Решта змін у власному капіталі, що не були включені в зазначені вище статті
Разом змін у капіталі	4295	Сума рядків 4100-4291 за кожною графою
Залишок на кінець року	4300	Сальдо на 31.12 кожного року рахунків 40, 41, 412-422, 423-425, 43, 44, 46, 45

Контрольні питання до теми № 5

1. З яких статей складається власний капітал? Проаналізувати їх відображення у звіті.
2. Назвати джерела даних про залишок власного капіталу, необхідні для заповнення звіту на початок року.
3. Як коригуються суми власного капіталу при зміні облікової політики; при необхідності виправлення помилок та інших змінах?
4. Яким чином відображаються дані переоцінки активів у Звіті про власний капітал?
5. Який порядок відображення у Звіті розподілу прибутку: виплати власникам (дивіденди), спрямування прибутку до статутного капіталу, відрахування до резервного капіталу, погашення заборгованості з капіталу.
6. На які цілі може бути використаний нерозподілений прибуток?
7. За рахунок чого можна списати непокрите збитки?
8. В яких випадках відбувається вилучення капіталу? Як ці операції відображаються у Звіті про власний капітал?
9. Яка інформація необхідна для складання Звіту про власний капітал?
10. Що розкривають акціонерні товариства в Примітках до фінансових звітів про власний капітал?
11. Що розкривають у Примітках до фінансових звітів про власний капітал підприємства (крім акціонерних товариств)?
12. Що означає поняття "вилучений капітал"?
13. З яких елементів складається власний капітал?
14. Який взаємозв'язок існує між капіталом, активами і зобов'язаннями?
15. За якими ознаками можна класифікувати власний капітал?
16. Що таке резервний капітал?
17. Що таке неоплачений капітал?
18. Що таке статутний капітал?
19. Чи може в Балансі статутний капітал бути меншим, ніж зазначений в установчих документах?
20. Що таке додатковий капітал?
21. Що таке інвестований капітал?
22. Що означає поняття "нерозподілений прибуток"?
23. Які функції виконує власний капітал?
24. Де в Балансі наводиться інформація про власний капітал?
25. За рахунок чого змінюється статутний капітал?
26. Що таке пайовий капітал, хто його утворює, за рахунок чого він змінюється?
27. Як поділяється додатковий капітал і за рахунок чого він змінюється?

ТЕМА 6. ЗВІТНІСТЬ ЗА СЕГМЕНТАМИ ТА ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

***Мета:** Розкрити склад звіту за сегментами, його функції, мету складання Звіту за сегментами, структуру звіту, інформаційне джерело і методику його складання.*

Після вивчення теми студент повинен знати:

- вітчизняну нормативну базу, яка впливає на складання Звіту за сегментами;
- порядок заповнення Звіту за сегментами;
- основні положення НП(С)БО, МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок складання Звіту за сегментами;
- особливості складання Звіту за сегментами за МСФЗ.

Після вивчення теми студент повинен вміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок складання Звіту за сегментами;
- готувати облікові дані для складання Звіту за сегментами та складати Звіт за сегментами за НП(С)БО та МСФЗ.

Основні терміни та поняття:

Сегмент, господарський сегмент, географічний сегмент, географічний виробничий сегмент, географічний збутовий сегмент, звітний сегмент, операційний сегмент, кількісний поріг для сегментів.

Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
3. П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами».
4. МСБО 1 «Подання фінансової звітності»
5. МСФЗ 8 «Операційні сегменти»

Основні питання теми:

- 6.1. Загальні положення П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» та МСФЗ 8 «Операційні сегменти».
- 6.2. Призначення, склад та вимоги до Приміток до фінансової звітності.

6.1. Загальні положення П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» та МСФЗ 8 «Операційні сегменти»

Фінансова звітність за сегментами передбачає формування звітних показників не тільки за результатами фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому, а також за окремими його підрозділами - сегментами з метою забезпечення користувачів детальнішою інформацією.

П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» визначає методологічні засади формування інформації про доходи, витрати, фінансові результати, активи і зобов'язання звітних сегментів та її розкриття у фінансовій звітності.

П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» визначено, які підприємства в додатку до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» (Форма №6) наводять інформацію про звітні сегменти: підприємства, незалежно від форм власності (крім малих підприємств, банків і бюджетних установ), які зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність; підприємства, які займають монопольне становище на ринку; підприємства, які виготовляють продукцію, щодо якої до початку звітного року прийнято рішення про державне регулювання цін.

Інформація формується у бухгалтерському обліку за:

*Господарськими сегментами; *Географічними сегментами:

-Географічний виробничий сегмент

-Географічний збутовий сегмент

Географічний сегмент – відокремлена частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг) у конкретному економічному середовищі, яка відрізняється від інших:

- * Економічними і політичними умовами географічного регіону
- * Взаємозв'язком між діяльністю в різних географічних регіонах
- * Територіальним розташуванням виробництва продукції (робіт, послуг) або покупців продукції (товарів, робіт, послуг)
- * Характерними для географічного регіону ризиками діяльності
- * Правилами валютного контролю і валютними ризиками в таких регіонах

Географічний виробничий сегмент виділяється за місцем розташування виробництва продукції (робіт, послуг) підприємства.

Географічний збутовий сегмент виділяється за місцем розташування основних ринків збуту та покупців продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства.

Господарський сегмент – відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг), яка відрізняється від інших:

- * Видом продукції (товарів, робіт, послуг)
- * Способом отримання доходу (способом розповсюдження продукції (товарів, робіт, послуг)
- * Характером виробничого процесу
- * Характерними для цієї діяльності ризиками
- * Категорією покупців

Звітний сегмент – господарський або географічний сегмент, який визначений підприємством за критеріями, наведеними у пунктах 6-9 П(С)БО 29, щодо якого має розкриватися у річній фінансовій звітності інформація.

Формування звітних сегментів здійснюється на основі виділених господарських і географічних сегментів та шляхом об'єднання кількох подібних сегментів одного виду в окремий звітний сегмент. Подібними визнають сегменти, які мають протягом кількох звітних періодів однакові (наближені) значення прибутку та відповідають більшості критеріїв визначення господарського і географічного сегментів.

- * При об'єднанні господарських сегментів аналізуються особливості та призначення продукції (товарів, робіт, послуг), характер виробничого процесу, категорія покупців, способи отримання доходу (способи розповсюдження продукції, товарів, робіт, послуг) тощо.
- * При об'єднанні географічних сегментів враховуються особливості регіональних економічних і геополітичних умов.

Господарський сегмент або географічний сегмент визначається звітним, якщо більша частина його доходу створюється від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям і одночасно показники його діяльності відповідають одному з таких критеріїв:

- * дохід даного сегмента підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками підприємства становить не менше ніж 10% сукупного доходу від продажу зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками всіх сегментів певного виду (господарського або географічного відповідно);
- * фінансовий результат даного сегмента становить не менше ніж 10% сумарного фінансового результату всіх сегментів певного виду (господарського або географічного відповідно). Якщо підприємство за різними сегментами у звітному періоді має одночасно різні фінансові результати (прибутки та збитки), то звітним визначається сегмент, фінансовий результат якого становить не менше ніж 10% більшої з двох абсолютних величин - сумарного прибутку або сумарного збитку всіх сегментів даного виду;
- * балансова вартість активів даного сегмента становить не менше ніж 10% сукупної балансової вартості активів усіх сегментів певного виду (господарського або географічного відповідно).

Згідно з МСФЗ 8, Операційний сегмент - це компонент суб'єкта господарювання:

- а) який займається економічною діяльністю, від якої він може заробляти доходи та нести витрати (включаючи доходи та витрати, пов'язані з операціями з іншими компонентами того самого суб'єкта господарювання);
- б) операційні результати якого регулярно переглядаються вищим керівником з операційної діяльності суб'єкта господарювання для прийняття рішень про ресурси, які слід розподілити на сегмент, та оцінювання результатів його діяльності; та
- в) про який доступна дискретна фінансова інформація.

Операційний сегмент може стосуватися економічної діяльності, яка ще не генерує доходи, наприклад, операції з освоєння виробництва можуть бути операційними сегментами до отримання доходів.

Не кожна складова суб'єкта господарювання обов'язково являє собою

операційний сегмент або частину операційного сегмента. Наприклад, головне управління чи деякі функціональні підрозділи корпорації можуть не отримувати доходи або отримувати доходи, що є лише випадковими для діяльності суб'єкта господарювання і не будуть операційними сегментами. Для цілей цього МСФЗ, програми суб'єкта господарювання з виплат по закінченні трудової діяльності не є операційними сегментами

МСФЗ 8 визначає також кількісні пороги для сегментів: Суб'єкт господарювання відображає в звітності окремо інформацію про операційний сегмент, який відповідає будь-якому з таких кількісних порогів:

а) його відображений у звітності дохід, включаючи як продажі зовнішнім клієнтам, так і міжсегментні продажі або трансфертні операції, становить 10 % (або більше) сукупного (внутрішнього та зовнішнього доходу) всіх операційних сегментів;

б) абсолютна величина відображеного в звітності прибутку або збитку становить 10 % (або більше) більшої за абсолютною величиною суми:

i) сукупного відображеного у звітності прибутку всіх операційних не збиткових сегментів, та

ii) сукупного відображеного у звітності збитку всіх операційних збиткових сегментів;

в) його активи становлять 10 % (або більше) сукупних активів усіх операційних сегментів.

Операційні сегменти, які не відповідають жодному з кількісних порогів, можуть вважатися звітними та розкриватися окремо, якщо управлінський персонал вважає, що інформація про цей сегмент буде корисною користувачам фінансової звітності.

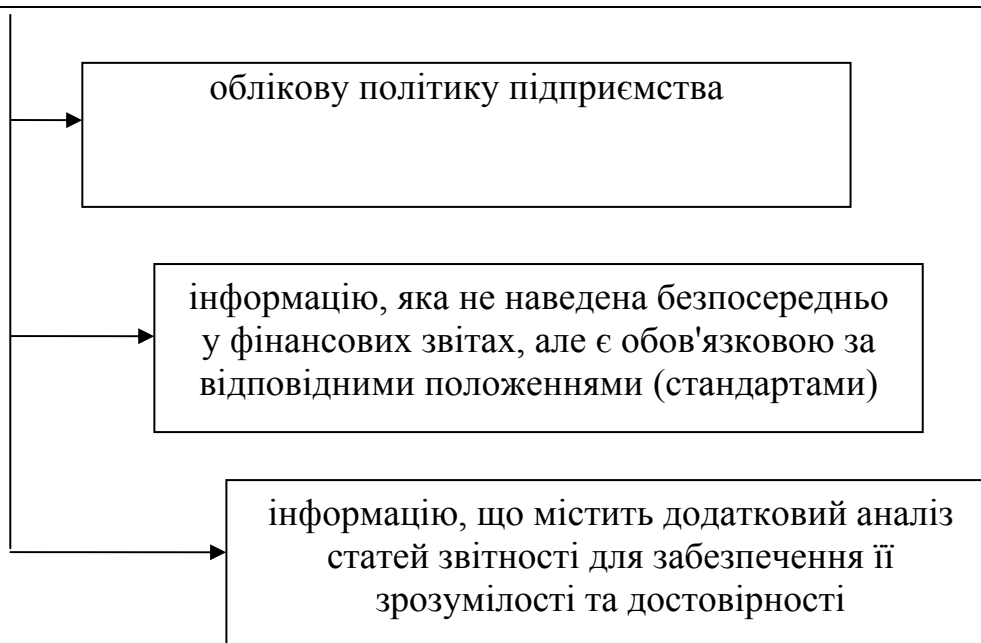
Доходами звітного сегмента визнається частина доходів підприємства від продажу зовнішнім покупцям і за внутрішньогосподарськими розрахунками, отримання яких забезпечено звичайною діяльністю господарського або географічного сегмента та які безпосередньо можуть бути віднесені (або визначені шляхом розподілу на обґрунтованій та послідовній основі) до звітного сегмента, за вирахуванням податку на додану вартість, акцизного збору, інших зборів і вирахувань з доходу (збори, знижки, повернення товарів тощо).

Витратами звітного сегмента визнається частина витрат підприємства, що пов'язані з звичайною діяльністю господарського або географічного сегмента та безпосередньо можуть бути віднесені (або визначені шляхом розподілу на обґрунтованій та послідовній основі) до звітного сегмента.

6.2. Призначення, склад та вимоги до Приміток до фінансової звітності

Примітки до фінансових звітів — це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію й обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, **розкриття** якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Загальні вимоги до складу Приміток визначені П(С)БО 1 і включають три групи інформації:

Згідно з НП(С)БО 1, у примітках до фінансової звітності наводиться інформація про призначення та умови використання кожного елемента власного капіталу (крім зареєстрованого капіталу).

Акціонерні товариства наводять у примітках до фінансової звітності інформацію про:

Загальну суму активів, одержаних у ході передплати на акції, у такому розрізі:

1. Сума грошей, внесених як плата за акції, із зазначенням кількості акцій.
2. Вартісна оцінка майна, внесеного як плата за акції, із зазначенням кількості акцій.
3. Загальна сума іноземної валюти, внесеної як плата за акції, із зазначенням кількості акцій та курсу, за яким валюту зараховано в обліку.

Акції у складі статутного капіталу за окремими типами і категоріями:

1. Кількість випущених акцій із зазначенням неоплаченої частини статутного капіталу.
2. Номінальна вартість акції.
3. Зміни протягом звітного періоду у кількості акцій, що перебувають в обігу.
4. Права, привілеї та обмеження, пов'язані з акціями, у тому числі обмеження щодо розподілу дивідендів та повернення капіталу.
5. Акції, що належать самому товариству, його дочірнім і асоційованим підприємствам.
6. Перелік засновників і кількість акцій, якими вони володіють.
7. Кількість акцій, які перебувають у власності членів виконавчого органу, та перелік осіб, частки яких у статутному капіталі перевищують 5 %.
8. Акції, зарезервовані для випуску згідно з опціонами та іншими контрактами, із зазначенням їх термінів і сум.

Накопичену суму дивідендів, не сплачених за привілейованими акціями.

Суму, включену (або не включену) до складу зобов'язань, коли дивіденди були передбачені, але формально не затверджені.

Усі інші підприємства наводять у примітках до фінансової звітності інформацію про:

1. Розподіл часток зареєстрованого капіталу між власниками.
2. Права, привілеї або обмеження щодо цих часток.
3. Зміни у складі часток власників у зареєстрованому капіталі.

Крім переліченої вище інформації, у примітках до фінансової звітності наводиться (розкривається) інформація про:

1. Склад грошових коштів.
2. Склад статей звіту про рух грошових коштів «Інші надходження», «Інші платежі» та інших статей, які об'єднують декілька видів грошових потоків.
3. Наявність значних сум грошей, які є в наявності у підприємства і які недоступні для використання групою, до якої належить підприємство.

За МСБО 1, Повний комплект фінансової звітності включає:

- а) звіт про фінансовий стан на кінець періоду;
- б) звіт про сукупні доходи за період;
- в) звіт про зміни у власному капіталі за період;
- г) звіт про рух грошових коштів за період;
- г) примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення;
- д) звіт про фінансовий стан на початок найбільш давнього порівняльного періоду, коли суб'єкт господарювання застосовує облікову політику ретроспективно або здійснює ретроспективний перерахунок статей своєї фінансової звітності, або коли він перекласифікує статті своєї фінансової звітності.

У примітках слід:

- а) подавати інформацію про основу складання фінансової звітності і про конкретні облікові політики;
- б) розкривати інформацію, що вимагається МСФЗ і яку не подано у фінансовій звітності;
- в) надавати інформацію, яку не подано у фінансовій звітності, але яка є доречною для її розуміння.

Суб'єкт господарювання, наскільки це можливо, повинен подавати примітки до фінансової звітності у впорядкованому вигляді. До кожної статті, поданої у звіті про фінансовий стан, звіті про сукупний дохід і прибутки та збитки, окремому звіті про прибутки та збитки (якщо він подається), звіті про зміни у власному капіталі та звіті про рух грошових коштів, суб'єкт господарювання повинен робити посилання на будь-яку пов'язану з нею інформацію у примітках.

Подаються примітки у наведеному далі порядку, щоб допомогти користувачам зрозуміти фінансову звітність та порівняти її зі звітністю інших суб'єктів господарювання:

- а) зазначення відповідності МСФЗ;
- б) стислий виклад суттєвих застосованих облікових політик;
- в) інформація, що підтверджує статті, подані у звіті про фінансовий стан, звіті про сукупні доходи, окремому звіті про прибутки та збитки (якщо він подається), звіті про зміни у власному капіталі та звіті про рух грошових коштів;
- г) розкриття іншої інформації, включаючи:
  - і) умовні зобов'язання та невизнані контрактні зобов'язання; та
  - ii) розкриття нефінансової інформації.

Контрольні питання до теми № 6

1. Які сегменти виділяються згідно з П(С)БО 29?
2. Дати визначення термінам: географічний сегмент, господарський сегмент, звітний сегмент.
3. Як визначається операційний сегмент за МСФЗ 8?
4. Які кількісні пороги визначає МСФЗ 8 для сегментів?
5. Дати визначення термінам: дата балансу, облікова оцінка, подія після дати балансу.
6. Поясніть взаємозв'язок між Примітками та Балансом?
7. Поясніть взаємозв'язок між Примітками і Звітом про фінансові результати?
8. Як здійснюється розкриття інформації у примітках до фінансової звітності.
9. Яким чином проводиться коригування активів і зобов'язань внаслідок подій після дати балансу?
10. Перерахуйте джерела даних для складання Приміток до фінансової звітності.
11. Проаналізуйте події після дати балансу.
12. Назвіть причини зміни облікової політики.
13. Перерахуйте події, які надають додаткову інформацію про обставини, що існували на дату балансу.
14. Дайте визначення Приміток до фінансової звітності
15. Розкрийте правила виправлення помилок у фінансовій звітності.

ТЕМА 7. ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК І ЗМІНИ У ФІНАНСОВИХ ЗВІТАХ

***Мета:** Розкрити порядок виправлення помилок і внесення змін у фінансову звітність після дати балансу.*

Після вивчення теми студент повинен знати:

- вітчизняну нормативну базу, яка регламентує порядок виправлення помилок і внесення змін у фінансову звітність;
- основні положення МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок виправлення помилок і внесення змін у фінансову звітність;
- особливості відображення інформації про події після дати балансу у фінансовій звітності;
- порядок розкриття інформації про облікову політику, облікові оцінки та помилки у фінансовій звітності.

Після вивчення теми студент повинен вміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які регламентує порядок виправлення помилок і внесення змін у фінансову звітність.

Основні терміни та поняття:

Дата балансу, облікова оцінка, подія після дати балансу, зміна в обліковій оцінці, помилки попередніх періодів, зміни в обліковій політиці.

Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
3. П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».
4. МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки».
5. 3. МСБО 10 «Події після звітного періоду».

Основні питання теми:

- 7.1. Загальні положення щодо порядку виправлення, внесення і розкриття змін у фінансовій звітності.
- 7.2. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах.

7.1. Загальні положення щодо порядку виправлення, внесення і розкриття змін у фінансовій звітності

Дата балансу - дата, на яку складений баланс підприємства. Звичайно датою балансу є кінець останнього дня звітного періоду.

Зміна в обліковій оцінці — це коригування балансової вартості активу або зобов'язання чи суми періодичного споживання активу, яке є результатом оцінки теперішнього статусу активів та зобов'язань та пов'язаних з ними очікуваних майбутніх вигід та зобов'язань. Зміни в облікових оцінках є наслідком нової інформації або нових розробок та, відповідно, не є виправленням помилок.

Облікова оцінка - попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами.

Облікові політики — конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів.

Подія після дати балансу - подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Щодо змін в обліковій політиці П(С)БО 6 надає таку інформацію:

Облікова політика може змінюватися тільки, якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує положення (стандарти) бухгалтерського обліку, або, якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства.

Не вважається зміною облікової політики встановлення облікової політики для:

1. Подій або операцій, які відрізняються за змістом від попередніх подій або операцій.

2. Подій або операцій, які не відбувалися раніше.

Облікова політика застосовується щодо подій та операцій з моменту їх виникнення, за винятком наступних випадків: якщо суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року неможливо визначити достовірно, то облікова політика поширюється лише на події та операції, які відбуваються після дати зміни облікової політики.

Вплив зміни облікової політики на події та операції минулих періодів відображається у звітності шляхом:

1. Коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року.

2. Повторного надання порівняльної інформації щодо попередніх звітних періодів.

Якщо неможливо розрізнити зміну облікової політики та зміну облікових оцінок, то це розглядається і відображається як зміна облікових оцінок.

МСФЗ 8 встановлюються такі вимоги до змін облікової політики:

Суб'єкт господарювання повинен змінити облікову політику, тільки якщо зміна:

- а) вимагається стандартом або тлумаченням або
- б) приводить до того, що фінансові звіти надають достовірну та доречнішу інформацію про вплив операцій, інших подій або умов на фінансовий стан, фінансові результати діяльності або грошові потоки суб'єкта господарювання.

Не вважається змінами в облікових політиках:

- а) застосування облікової політики до операцій, інших подій або умов, що відрізняються за сутністю від тих, що відбувалися раніше;
- б) застосування нової облікової політики до операцій, інших подій або умов, які не відбувалися раніше або були несуттєвими.

Щодо подій після дати балансу П(С)БО 6 надає таку інформацію:

Події після дати балансу можуть вимагати коригування певних статей або розкриття інформації про ці події у примітках до фінансових звітів.

Події після дати балансу, які надають додаткову інформацію про визначення сум, пов'язаних з умовами, що існували на дату балансу, вимагають коригування відповідних активів і зобов'язань. Коригування активів і зобов'язань здійснюється шляхом сторнування та (або) додаткових записів в обліку звітного періоду, які відображають уточнення оцінки відповідних статей внаслідок подій після дати балансу.

Події, що відбуваються після дати балансу і вказують на умови, що виникли після цієї дати, не потребують коригування статей фінансових звітів. Такі події слід розкривати в примітках до фінансових звітів, якщо відсутність інформації про них вплине на здатність користувачів звітності робити відповідні оцінки та приймати рішення.

Дивіденди за звітний період, які оголошені після дати балансу, слід розкривати в примітках до фінансових звітів.

Якщо події після дати балансу свідчать про наміри підприємства припинити діяльність або про неможливість її продовження, то фінансова звітність складається без застосування принципу безперервності діяльності.

Орієнтовний перелік подій після дати балансу включає дві групи подій:

1. Події, які надають додаткову інформацію про обставини, що існували на дату балансу

- 1.1. Оголошення банкрутом дебітора підприємства, заборгованість якого раніше була визнана сумнівною.
- 1.2. Переоцінка активів після звітної дати, яка свідчить про стійке зниження їхньої вартості, визначеної на дату балансу.
- 1.3. Отримання інформації про фінансовий стан і результати діяльності дочірніх і асоційованих підприємств, яка свідчить про стійке зниження вартості їхніх акцій на фондових біржах.
- 1.4. Продаж запасів, який свідчить про необґрунтованість оцінки чистої вартості їх реалізації на дату балансу.
- 1.5. Отримання від страхової організації матеріалів про уточнення розміру страхового відшкодування, переговори щодо якого велись на звітну дату.
- 1.6. Виявлення помилок або порушень законодавства, що призвели до перекручення даних фінансової звітності.

2. Події, які вказують на обставини, що виникли після дати балансу

- 2.1. Прийняття рішення щодо реорганізації підприємства.
- 2.2. Придбання цілісного майнового комплексу.
- 2.3. Рішення про припинення операцій, які становлять значну частину основної діяльності підприємства.
- 2.4. Знищення (втрата) активів підприємства внаслідок пожежі, аварії, стихійного лиха або іншої надзвичайної події.
- 2.5. Прийняття рішення щодо емісії цінних паперів.
- 2.6. Непрогнозовані зміни індексів цін і валютних курсів.
- 2.7. Укладення контрактів щодо значних капітальних і фінансових інвестицій.
- 2.8. Прийняття законодавчих актів, які впливають на діяльність підприємства.
- 2.9. Дивіденди за звітний період оголошені підприємством після дати балансу.

У примітках до фінансових звітів слід розкривати таку інформацію щодо виправлення помилок, які мали місце в попередніх періодах:

1. Зміст і суму помилки.
2. Статті фінансової звітності минулих періодів, які були переобраховані з метою повторного подання порівняльної інформації.
3. Факт повторного оприлюднення виправлених фінансових звітів або недоцільність повторного оприлюднення.

Підприємству слід розкривати *зміст і суму змін в облікових оцінках*, які мають суттєвий вплив на поточний період або, як очікується, суттєво будуть впливати на майбутні періоди.

У разі зміни в обліковій політиці підприємству слід розкривати:

1. Причини та суть зміни.
2. Суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року або обґрунтування неможливості її достовірного визначення.
3. Факт повторного подання порівнянної інформації у фінансових звітах або недоцільність її переобрахунку.

7.2. виправлення помилок і зміни у фінансових звітах

Процедури виправлення помилок та внесення змін у фінансовій звітності регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

Визначення процедур виправлення помилок у бухгалтерському обліку за новою системою слід також узгоджувати з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» регламентують, яким чином мають відображатися в бухгалтерському обліку та у фінансовій звітності такі події, як:

- виправлення помилок;
- зміни в обліковій політиці;
- зміни в облікових оцінках;
- події після дати балансу.

Виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх роках, здійснюється шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року, якщо такі помилки впливають на величину нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

Виправлення помилок, які відносяться до попередніх періодів, вимагає повторного відображення відповідної порівняльної інформації у фінансовій звітності.

Облікова оцінка може переглядатися, якщо змінюються обставини, на яких базувалася ця оцінка, або отримана додаткова інформація.

Наслідки зміни в облікових оцінках слід включати до тієї ж самої статті звіту про фінансові результати, яка раніше застосовувалась для відображення доходів або витрат, пов'язаних з об'єктом такої оцінки.

Наслідки зміни облікових оцінок слід включати до звіту про фінансові результати в тому періоді, в якому відбулася зміна, а також і в наступних періодах, якщо зміна впливає на ці періоди.

Виправлення помилок, допущених в обліку та при складанні фінансової звітності

Помилка - неналежне відображення інформації про стан активів, зобов'язань, капіталу, а також, відносно витрат та доходів, понесених у поточному періоді, що суперечить прийнятим положенням облікової політики та чинним П(С)БО

Неналежне відображення інформації - незастосування або застосування у неправильному аспекті принципів обліку внаслідок арифметичних помилок, неправильного розуміння прийнятих правил фінансового обліку тощо.

Виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів здійснюється шляхом

ЗА ПОПЕРЕДНІЙ ПЕРІОД

ЗА ПОТОЧНИЙ ПЕРІОД

Коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного періоду

Повторне відображення відповідної інформації у фінансовій звітності

Вплив зміни облікової політики на події та операції минулих періодів відображається у звітності шляхом:

коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року

повторного надання порівняльної інформації щодо попередніх звітних періодів

Дозволений альтернативний підхід до розкриття змін в обліковій політиці (МСБО 8, п.57) - це коли зміни в обліковій політиці мають суттєвий вплив на поточний чи будь-який попередній відображений період або можуть мати суттєвий вплив на майбутні періоди.

Базовий підхід до розкриття змін в обліковій політиці (МСБО 8, п.53) – це коли зміни в обліковій політиці мають суттєвий вплив на поточний період чи на будь-який відображений період або ж можуть мати суттєвий вплив на майбутні періоди.

Внесення змін в обліку та звітності в залежності від характеру подій, що відбулися після звітної дати	
Подія	Виправлення та зміни в обліку та звітності
1	2
1. Події після дати балансу, які надають додаткову інформацію про визначення сум, пов'язаних з умовами, що існували на дату балансу, вимагають коригування відповідних активів і зобов'язань	Коригування активів і зобов'язань здійснюється шляхом сторнування та (або) додаткових записів в обліку звітного періоду, які відображають уточнення оцінки відповідних статей внаслідок подій після дати балансу
1.1. Оголошення банкрутом дебітора підприємства, заборгованість якого раніше була визнана сумнівною	Дт 38 Резерв сумнівних боргів Кт 36 Розрахунки з покупцями та замовниками

1	2
1.2. Переоцінка активів після звітної дати, яка свідчить про стійке зниження їхньої вартості, визначеної на дату балансу	Дт 94 Інші операційні витрати Кт рахунку активу, який знецінився
1.3. Отримання інформації про фінансовий стан і результати діяльності дочірніх і асоційованих підприємств, яка свідчить про стійке зниження вартості їхніх акцій на фондових біржах	Дт 96 Втрати від участі в капіталі Кт 14 Довгострокові фінансові інвестиції
1.4. Продаж запасів, який свідчить про необґрунтованість оцінки чистої вартості їх реалізації на дату балансу	Дт 94 Інші операційні витрати Кт 2 клас (відповідний рахунок)
1.5. Отримання від страхової організації матеріалів про уточнення розміру страхового відшкодування, переговори щодо якого велись на звітну дату	Дт 99 Надзвичайні витрати Кт Рахунок активу, вартість якого відшкодовується Дт 37 Розрахунки з різними дебіторами Кт 71 Інший операційних дохід або Кт 75 Надзвичайні доходи
<p>2. Події, що відбуваються після дати балансу і вказують на умови, що виникли після цієї дати 2.1. Прийняття рішення щодо реорганізації підприємства</p> <p>2.2. Придбання цілісного майнового комплексу</p> <p>2.3. Рішення про припинення операцій, які становлять значну частину основної діяльності підприємства</p> <p>2.4. Знищення (втрати) активів підприємства внаслідок пожежі, аварії, стихійного лиха або іншої надзвичайної події</p> <p>2.5. Прийняття рішення щодо емісії цінних паперів</p> <p>2.6. Непрогнозовані зміни індексів цін і валютних курсів</p> <p>2.7. Укладення контрактів щодо значних капітальних і фінансових інвестицій</p> <p>2.8. Прийняття законодавчих актів, які впливають на діяльність підприємства</p> <p>2.9. Дивіденди за звітний період, оголошені підприємством після дати балансу</p>	Не потребують коригування статей фінансових звітів. Такі події слід розкривати в примітках до фінансових звітів, якщо відсутність інформації про них вплине на здатність користувачів звітності робити відповідні оцінки та приймати рішення

Контрольні питання до теми № 7

1. Розкрити зміст та сутність П(С)БО 6.
2. Дати визначення термінам: дата балансу, облікова оцінка, подія після дати балансу.
3. Що таке зміна в обліковій оцінці?
4. Дайте визначення поняття «Облікова політика за П(С)БО та МСФЗ».
5. Наведіть приклади подій після дати балансу
6. Яким чином проводиться коригування активів і зобов'язань внаслідок подій після дати балансу?
7. Проаналізувати події після дати балансу.
8. Назвати причини зміни облікової політики.
9. Перерахувати події, які надають додаткову інформацію про обставини, що існували на дату балансу.
10. Розкрийте правила виправлення помилок у фінансовій звітності.

ТЕМА 8. ЗВЕДЕНА І КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

Мета: Розкрити методика складання консолідованої та зведеної фінансової звітності, особливості складання звітності при об'єднанні підприємств і консолідованої звітності.

Після вивчення теми студент повинен знати:

- основні положення П(С)БУ, НП(С)БО, МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок складання консолідованої фінансової звітності;
- особливості складання консолідованої фінансової звітності.

Після вивчення теми студент повинен вміти:

- складати консолідовану фінансову звітність за МСФЗ та НП(С)БО.

Основні терміни та поняття:

Дата балансу, облікова оцінка, подія після дати балансу, зміна в обліковій оцінці, помилки попередніх періодів, зміни в обліковій політиці.

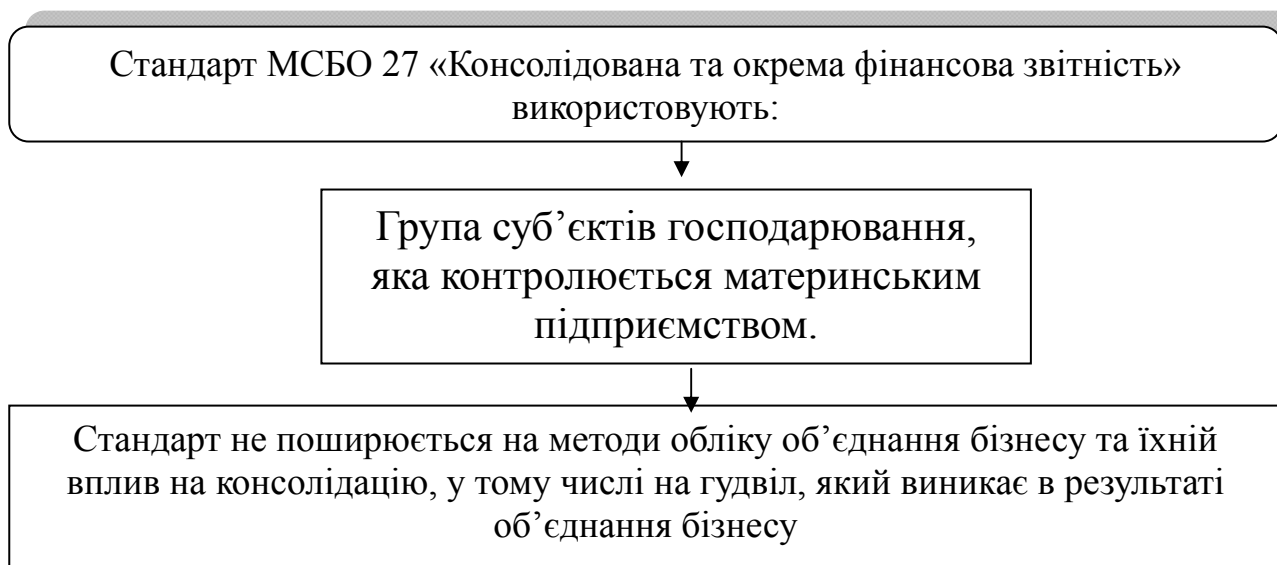
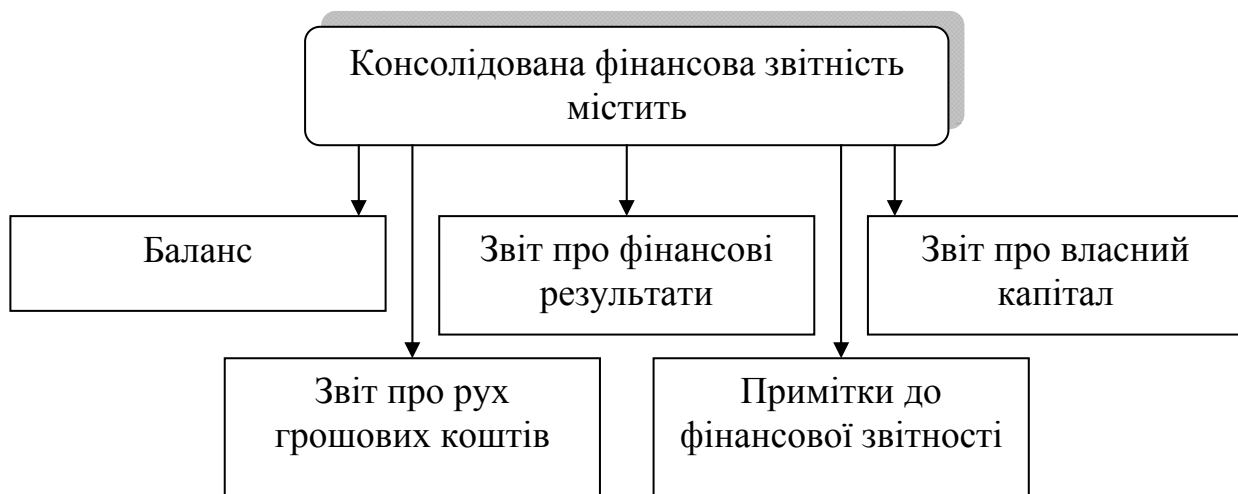
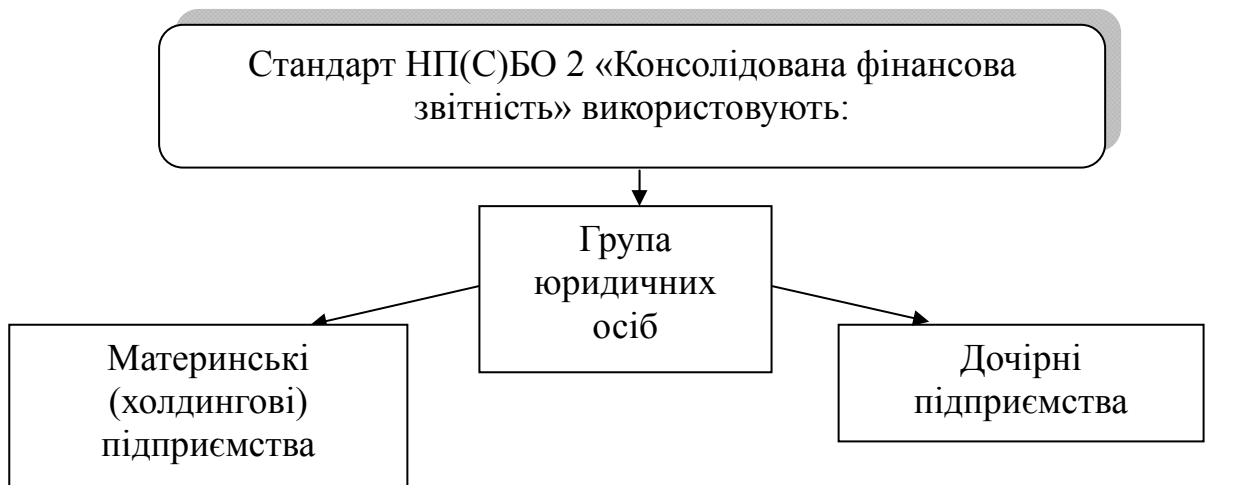
Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
3. НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність».
4. МСБО 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність».

Основні питання теми:

- 8.1. Загальні положення НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» та МСБО 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність».
- 8.2. Вимоги та методика складання консолідованої фінансової звітності.
- 8.3. Розкриття інформації про складання консолідованої звітності.

8.1. Загальні положення НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» та МСБО 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність»

НП(С)БО 2 використовує наступні терміни:

Владні повноваження - повноваження, обсяг яких надає можливість підприємству-інвестору, як правило, одноосібно управляти найбільш значущими видами діяльності, які суттєво впливають на формування фінансового результату підприємства, яке є об'єктом інвестицій, зокрема через формування уповноваженого органу управління, визначення фінансової, інвестиційної і комерційної політики, та контроль за їх реалізацією.

Внутрішньогрупові операції - операції між материнським та дочірніми підприємствами або між дочірніми підприємствами однієї групи.

Внутрішньогрупове сальдо - сальдо дебіторської заборгованості та зобов'язань на дату балансу, яке утворилося внаслідок внутрішньогрупових операцій.

Група - материнське (холдингове) підприємство та його дочірні підприємства.

Неконтрольована частка - частина чистого прибутку (збитку), сукупного доходу та чистих активів дочірнього підприємства, яка не належить материнському підприємству (прямо або через інші дочірні підприємства);

Нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньогрупових операцій - прибутки та збитки, які виникають внаслідок внутрішньогрупових операцій (продажу товарів, продукції, виконання робіт, послуг тощо) і включаються до балансової вартості активів підприємства;

Права захисту інтересів інвесторів - повноваження, обмежений обсяг яких дає підприємству-інвестору лише можливість захистити свої права та інтереси стосовно підприємства, яке є об'єктом інвестицій, без надання можливості управляти найбільш значущими видами діяльності.

Терміни, які використовує МСБО 27 частково відрізняються від наведених у НП(С)БО 2:

Група – материнське підприємство та всі його дочірні підприємства.

Дочірнє підприємство – суб'єкт господарювання, зокрема некорпоративний суб'єкт господарювання, наприклад партнерство, що його контролює інший суб'єкт господарювання (відомий як материнське підприємство).

Консолідована фінансова звітність – фінансова звітність групи, подана як фінансова звітність одного економічного суб'єкта господарювання.

Контроль – повноваження управляти фінансовими та операційними політиками іншого суб'єкта господарювання з метою одержання вигід від його діяльності.

Материнське підприємство – суб'єкт господарювання, який має одне або кілька дочірніх підприємств.

Окрема фінансова звітність – звітність, що подається материнським підприємством, інвестором в асоційоване підприємство або контролюючим учасником спільно контролюваного суб'єкта господарювання, в яких інвестиції обліковуються на основі частки прямої участі, а не на основі відображених у звітності результатів та чистих активів об'єктів інвестування.

Неконтрольована частка – власний капітал у дочірньому підприємстві, який не відноситься, прямо чи опосередковано, до материнського підприємства.

Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (ст.7 п. 2.3) визначає, що *зведену фінансову звітність подають:*

міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать підприємства, засновані на державній власності, та органи, які здійснюють управління майном підприємств, заснованих на комунальній власності

зазначені органи також окремо складають зведену фінансову звітність щодо господарських товариств, акції (частки, паї) яких перебувають відповідно у державній та комунальній власності

об'єднання підприємств, крім власної звітності складають і подають зведену фінансову звітність щодо усіх підприємств, які входять до їх складу, якщо це передбачено установчими документами об'єднань підприємств відповідно до законодавства

НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» (п. 2) визначає, що цей стандарт

застосовується групою юридичних осіб (далі - група підприємств), яка складається з материнського (холдингового) підприємства та дочірніх підприємств

(крім групи підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, або групи підприємств, у якій материнське (холдингове) підприємство складає фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності)

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 27
«Консолідована та окрема фінансова звітність» визначає, що цей
Стандарт:

слід застосовувати
для складання та
подання
консолідованої
фінансової
звітності групи
суб'єктів
господарювання,
яка контролюється
материнським
підприємством.

не поширюється
на методи обліку
об'єднання
бізнесу та їхній
вплив на
консолідацію, у
тому числі на
гудвіл, який
виникає в
результаті
об'єднання
бізнесу

також слід
застосовувати для
обліку інвестицій у
дочірні, спільно
контрольовані та
асоційовані
підприємства, якщо
суб'єкт
господарювання
вирішує (або повинен
відповідно до
місцевих нормативних
вимог) подавати
окрему фінансову
звітність.

Приклади найбільш значущих видів діяльності, щодо яких
складається зведена фінансова звітність (НП(С)БО 2)

- 1) придбання та продаж товарів, надання послуг, виконання робіт;
- 2) управління фінансовими активами;
- 3) відбір постачальника активів та їх асортименту, придбання або продаж активів;
- 4) дослідження та розробка нових продуктів, матеріалів, приладів, продукції, процесів, систем або послуг;
- 5) визначення структури фінансування господарської діяльності або окремих проектів та/або залучення кредитів (позик), емісії інструментів власного капіталу, боргових цінних паперів.

8.2. Вимоги та методика складання консолідованої фінансової звітності

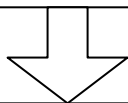
Консолідована фінансова звітність складається шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників фінансової звітності материнського підприємства.

Вимоги до консолідованої звітності за НП(С)БО 2:

- Вона складається за той самий звітний період і на ту саму дату балансу
- Вона складається з використанням єдиної облікової політики
- В Примітках до фінансової звітності вказати статті, до яких застосовується різна облікова політика
- До консолідованої звітності включаються показники фінансової звітності усіх дочірніх підприємств
- До консолідованої фінансової звітності не включаються:
  - балансова вартість фінансових інвестицій материнського підприємства в кожне дочірнє підприємство;
  - частка материнського підприємства в капіталі кожного дочірнього підприємства;
  - суми внутрішньогрупових операцій та внутрішньогрупового сальдо;
  - сума нереалізованих прибутків та збитків від внутрішньогрупових операцій.
- Материнське підприємство для складання консолідованої фінансової звітності визначає неконтрольовану частку у власному капіталі, чистому прибутку (збитку) та сукупному доходу дочірніх підприємств. Неконтрольована частка визначається як добуток відсотка наявних голосів, які не належать материнському підприємству, відповідно до власного капіталу, чистого прибутку (збитку) та сукупного доходу дочірніх підприємств з урахуванням суми нереалізованого прибутку (збитку) від внутрішньогрупових операцій

Вимоги до консолідованої звітності за МСБО 27:

Фінансову звітність материнського підприємства та його дочірніх підприємств, яка використовується при складанні консолідованої фінансової звітності, слід складати на одну й ту саму дату. Якщо кінець звітного періоду материнського підприємства відрізняється від кінця звітного періоду дочірнього підприємства, дочірнє підприємство з метою консолідації складає додаткову фінансову звітність на ту саму дату, що й фінансова звітність материнського підприємства, за винятком випадків, коли це неможливо.

Консолідовану фінансову звітність слід складати із застосуванням єдиних облікових політик для подібних операцій та інших подій за схожих обставин.

Якщо підприємство групи використовує облікові політики, відмінні від застосованих у консолідованій фінансовій звітності для подібних операцій та подій за схожих обставин, у його фінансовій звітності при складанні консолідованої фінансової звітності здійснюються відповідні коригування.

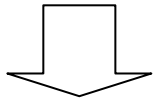
До консолідованої звітності включаються показники фінансової звітності усіх дочірніх підприємств.

Дочірнє підприємство не виключається з консолідації лише на тій підставі, що інвестором виступає організація з венчурним капіталом, взаємний фонд, пайовий інвестиційний траст чи подібний суб'єкт господарювання.

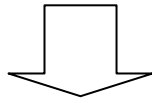
Дочірнє підприємство не виключається з консолідації на тій підставі, що його діяльність відрізняється від діяльності інших суб'єктів господарювання у складі групи. Надання доречної інформації забезпечується шляхом консолідації таких дочірніх підприємств і розкриття додаткової інформації у консолідованій фінансовій звітності стосовно різних видів діяльності дочірніх підприємств.

Неконтрольовані частки слід відображати в консолідованому звіті про фінансовий стан в складі власного капіталу окремо від власного капіталу власників материнського підприємства. Балансова вартість контрольованих та неконтрольованих часток коригується з урахуванням змін їх відповідних часток у цьому дочірньому підприємстві. Будь-яка різниця між сумою, на яку коригуються неконтрольовані частки, та справедливою вартістю сплаченої або отриманої компенсації, визнається безпосередньо у власному капіталі та розподіляється на власників материнського підприємства.

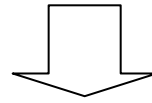
Материнське підприємство не подає консолідовану звітність! За П(С)БО 2

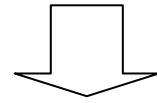
якщо воно є дочірнім підприємством іншого підприємства (повністю або частково належить іншому підприємству)

власники неконтрольованої частки поінформовані про це і не заперечують

якщо воно не є емітентом цінних паперів

якщо його материнське підприємство складає консолідовану фінансову звітність, яка є загальнодоступною

Показники фінансової звітності дочірнього підприємства **не включаються** до консолідованої фінансової звітності за умов, якщо:

- контроль дочірнього підприємства є тимчасовим, оскільки воно було придбане й утримується лише з метою його наступного продажу протягом короткострокового періоду;
- дочірнє підприємство здійснює свою діяльність в умовах, які обмежують його здатність передавати кошти материнському підприємству. Активи таких дочірніх підприємств відображаються за П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції", як фінансові інвестиції

За МСБО 27 материнське підприємство не зобов'язане подавати консолідовану звітність якщо:

- а) це материнське підприємство саме є дочірнім підприємством, яке перебуває в повній або в частковій власності іншого суб'єкта господарювання, і його інші власники (у тому числі й ті, хто за інших обставин не має права голосу) були поінформовані й не мають заперечень щодо того, що таке материнське підприємство не подає консолідованої фінансової звітності;
- б) боргові інструменти або інструменти власного капіталу материнського підприємства не обертаються на відкритому ринку (на вітчизняній чи зарубіжній фондовій біржі або ж на позабіржовому ринку, в тому числі на місцевому та регіональному ринках);
- в) материнське підприємство не подавало раніше і не перебуває у процесі подання своєї фінансової звітності до комісії з цінних паперів або до іншого регулювального органу з метою випуску інструментів будь-якого класу на відкритий ринок;
- г) кінцеве або будь-яке проміжне материнське підприємство зазначеного материнського підприємства складає для оприлюднення консолідованої фінансової звітності відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ:

1 ЕТАП

Консолідована фінансова звітність складається шляхом упорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників фінансової звітності материнського підприємства за формами № 1, № 2, № 3, № 4

Одночасно необхідно виключити балансову вартість фінансових інвестицій материнської компанії в кожне дочірнє підприємство та частку материнської компанії у власному капіталі кожного дочірнього підприємства

2 ЕТАП

3 ЕТАП

Нарахувати амортизацію гудвілу та суми дооцінки необоротних активів, що підлягають амортизації.

Вилучити суму нереалізованих прибутків і збитків від внутрішньогрупових операцій, облік яких передбачено П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції", згідно якого сума нереалізованого прибутку і збитку відображається у складі фінансового результату підприємства лише після перепродажу оборотних активів іншим особам або в сумі амортизації необоротних активів.

4 ЕТАП

5 ЕТАП

Визначити частку меншості в чистих активах та фінансових результатах дочірніх підприємств.

Визначити та виключити дивіденди, пов'язані з кумулятивними привілейованими акціями дочірнього підприємства, які утримуються за межами групи.

6 ЕТАП

7 ЕТАП

Визначити і відобразити в консолідованій звітності відстрочені податкові активи і зобов'язання, які виникли в процесі консолідації, відповідно до П(С)БО 17 "Податок на прибуток". Ці різниці виникають у зв'язку із виключенням нереалізованих прибутків і збитків із внутрішньогрупових операцій, тимчасовими і податковими оцінками інвестицій у дочірні підприємства.

Визначити та відобразити курсові різниці, які виникають у результаті консолідації фінансової звітності за умови, що материнське підприємство має дочірні підприємства за межами України.

8 ЕТАП

9 ЕТАП

Скласти консолідований Звіт про фінансові результати, при цьому частку меншості у прибутку (збитку) відобразити у вписаному рядку "Частка меншості" від'ємною величиною у дужках.

Скласти Звіт про власний капітал з урахуванням того, що курсові різниці, що виникають під час перерахунку показників фінансової звітності тих дочірніх підприємств, які розташовані за межами України.

10 ЕТАП

11 ЕТАП

Скласти консолідований Звіт про рух грошових коштів на підставі консолідованого Балансу і консолідованого Звіту про фінансові результати та Звіту про власний капітал

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ за МСБО 27

Складаючи консолідовану фінансову звітність, суб'єкт господарювання об'єднує фінансову звітність материнського підприємства та його дочірніх підприємств шляхом упорядкованого додавання подібних статей активів, зобов'язань, власного капіталу, доходу та витрат. Щоб консолідована фінансова звітність подавала фінансову інформацію про групу як єдиного економічного суб'єкта господарювання, треба зробити такі кроки:

- а) виключити балансову вартість інвестицій материнського підприємства в кожне дочірнє підприємство і частку власного капіталу материнського підприємства в кожному дочірньому підприємстві;
- б) визначити неконтрольовані частки в прибутку або збитку консолідованих дочірніх підприємств за звітний період;
- в) визначити неконтрольовані частки в чистих активах консолідованих дочірніх підприємств окремо від часток власності, що належать материнському підприємству.

Неконтрольовані частки в чистих активах складаються з:

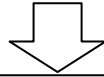
- і) суми неконтрольованих часток на дату первісного об'єднання, розрахованої згідно з МСФЗ 3;
- ii) питомої ваги неконтрольованих часток в змінах власного капіталу, що відбулися з дати об'єднання;

Коли існують потенційні права голосу, співвідношення частки прибутку чи збитку і змін у власному капіталі, що належать материнському підприємству та неконтрольованим часткам, визначається на основі теперішніх часток власності і не відображає можливе виконання чи конвертування потенційних прав голосу.

Внутрішньогрупові сальдо, операції, дохід і витрати слід повністю виключити.

Внутрішньогрупові сальдо та суми внутрішньогрупових операцій (у тому числі доходи, витрати та дивіденди) виключаються повністю. Прибутки та збитки, що виникають у результаті внутрішньогрупових операцій та визнані в складі активів (таких як запаси та основні засоби), виключаються повністю. Внутрішньогрупові збитки можуть свідчити про зменшення корисності, що має визнаватися у консолідованій фінансовій звітності. До тимчасових різниць, які виникають через виключення прибутків або збитків у результаті внутрішньогрупових операцій, застосовується МСБО 12 "Податки на прибуток".

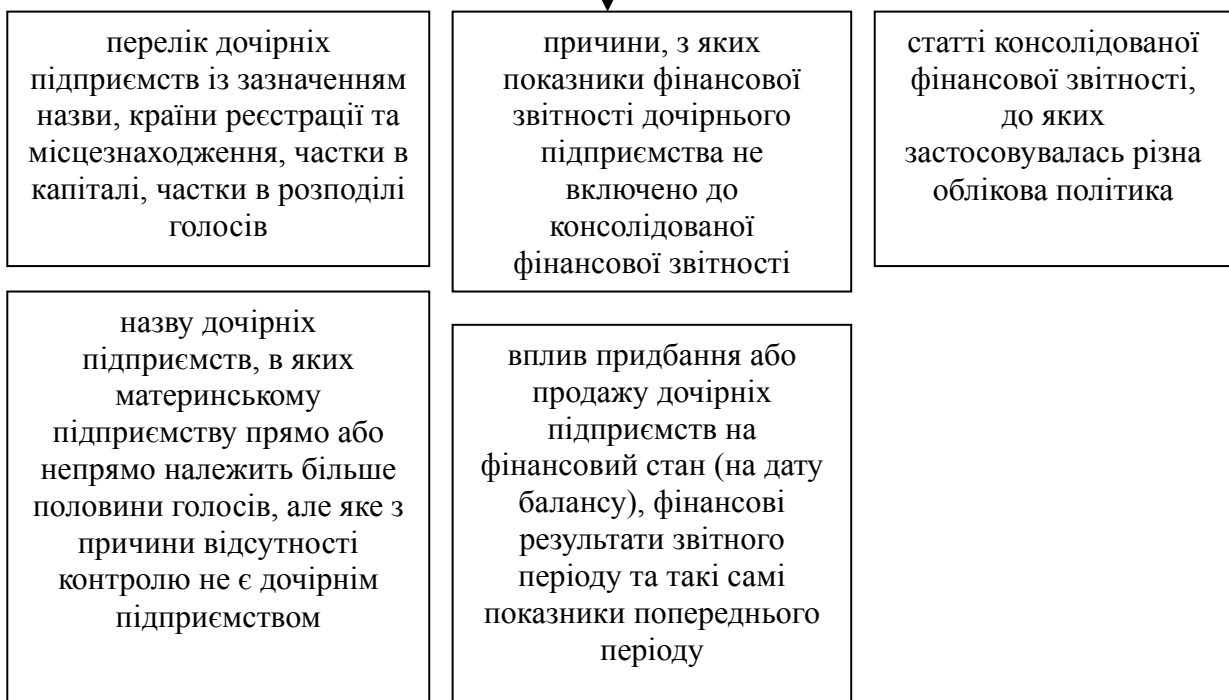
Якщо фінансову звітність дочірнього підприємства, яка використовуються при складанні консолідованої фінансової звітності, було складено на іншу звітну дату, ніж фінансову звітність материнського підприємства, необхідно внести коригування для відображення суттєвих операцій або інших подій, що відбуваються між цією датою та датою фінансової звітності материнського підприємства. У будь-якому випадку різниця між датами завершення звітного періоду дочірнього підприємства та материнського підприємства не повинна перевищувати трьох місяців.

Доходи і витрати дочірнього підприємства включаються до консолідованої фінансової звітності з дати придбання, як визначено в МСФЗ 3.

Прибуток або збиток та кожен компонент іншого сукупного прибутку розподіляються на частку, що належить власникам материнського підприємства та неконтрольовані частки. Загальний сукупний прибуток розподіляється на частку, яка належить власникам материнського підприємства, та неконтрольовані частки, навіть якщо в результаті неконтрольовані частки будуть мати від'ємне сальдо.

8.3. Розкриття інформації про складання консолідованої звітності.

У примітках до консолідованої фінансової звітності наводиться наступна інформація (за НП(С)БО 2):

У консолідованій фінансовій звітності слід розкривати таку інформацію (за МСБО 27)

- а) характер відносин між материнським підприємством та дочірнім підприємством, якщо материнське підприємство не володіє, прямо чи опосередковано, понад половиною голосів в дочірньому підприємстві;
- б) причини, внаслідок яких володіння (пряме чи опосередковане через дочірні підприємства) понад половиною голосів або потенційним правом голосу в об'єкті інвестування не є контролем;
- в) кінець звітного періоду фінансової звітності дочірнього підприємства, якщо ця фінансова звітність використовується для складання консолідованої фінансової звітності, та дата (або охоплення у звітах період) відрізняється від дати та періоду фінансової звітності материнського підприємства, а також причини, через які використовується інша дата (або період);
- г) характер і ступінь будь-яких суттєвих обмежень (наприклад, тих, що є наслідком угод про позики або нормативних вимог) щодо здатності дочірнього підприємства передавати кошти материнському підприємству у формі дивідендів грошовими коштами або повернення позик чи авансових платежів;
- г) перелік, який показує вплив будь-яких змін частки власності материнського підприємства в дочірньому підприємстві, що не призводять до втрати контролю над власним капіталом, що належить власникам материнського підприємства;
- д) якщо втрачається контроль над дочірнім підприємством, материнське підприємство розкриває інформацію про прибуток або збиток (якщо є), та:
  - і) частина цього прибутку чи збитку, що відноситься до визнання будь-якої інвестиції, збереженої у колишньому дочірньому підприємстві за її справедливою вартістю на дату втрати контролю; та
  - ii) статтю (статті) у звіті про сукупні доходи, в якій (яких) визнається прибуток або збиток (якщо він не розкривається окремо в звіті про сукупні доходи).

Контрольні питання до теми № 8

1. Яким стандартом регулюється складання консолідованої фінансової звітності?
2. Дайте визначення таким термінам: консолідована фінансова звітність, внутрішньогрупові операції, внутрішньогрупове сальдо, нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньо-групових операцій?
3. На кого розповсюджуються норми НП(С)БО 2?
4. Хто подає консолідовану фінансову звітність?
5. Яким чином складається консолідована фінансова звітність?
6. Як визначається частка меншості?
7. Пояснити, в яких випадках складається зведена фінансова звітність?
8. За якими видами діяльності складається і подається зведена фінансова звітність?
9. За якими адресами і у які терміни подається зведена фінансова звітність?
10. Пояснити особливості складання фінансової звітності при об'єднанні підприємств?
11. Що таке гудвіл і як його визначити?
12. Що таке негативний гудвіл і як його визначити?
13. За яких умов материнське підприємство не подає консолідовану фінансову звітність?
14. За яких умов показники фінансової звітності дочірнього підприємства не включаються до консолідованої фінансової звітності?
15. За якими формами складається консолідована фінансова звітність?
16. Розкрити послідовність дій при складанні консолідованої фінансової звітності?
17. Як у консолідованій фінансовій звітності відображаються гудвіл та курсові різниці?

ТЕМА 9. ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Мета: Ознайомлення з вимогами до складання звітності суб'єктами малого підприємництва, структурою і методикою складання Балансу (ф 1-м) та Звіту про фінансові результати (ф 2-м).

Після вивчення теми студент повинен знати:

- нормативну базу, яка впливає на порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва;
- основні форми звітності та порядок їх заповнення для малого бізнесу;
- основні положення П(С)БУ, МСФЗ та МСБО, що регламентують порядок складання фінансової звітності для малого бізнесу.

Після вивчення теми студент повинен уміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва;
- складати фінансову звітність для малого бізнесу.

Основні терміни та поняття:

Суб'єкти малого підприємництва, малі підприємства, спрощений облік, спрощена система оподаткування, середньооблікова чисельність працівників, чистий прибуток (збиток) суб'єкта малого підприємництва, фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва.

Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку.
2. П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП).

Основні питання теми:

9.1. Загальні вимоги П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

9.2. Призначення та структура фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва.

9.3. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств.

9.1. Загальні вимоги П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 установлює зміст і форму:

1. Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма N 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма N 2-м) та порядок заповнення його статей, а також зміст і форму
2. Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма N 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма N 2-мс) та порядок заповнення його статей.

Норми цього Положення (стандарту) застосовуються для складання *Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва:*

- 1. Суб'єкти малого підприємництва - юридичні особи, які визнані такими відповідно до законодавства, крім :
  - довірчих товариств
  - страхових компаній
  - банків
  - ломбардів
  - інших фінансово-кредитних та небанківських фінансових установ
  - суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють обмін іноземної валюти, є виробниками та імпортерами підакцизних товарів
  - суб'єктів підприємницької діяльності, у статутному капіталі яких частка вкладів, що належить юридичним особам - засновникам та учасникам цих суб'єктів, які не є суб'єктами малого підприємництва, перевищує 25 відсотків
- 2. Представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності

Норми цього Положення (стандарту) застосовуються для складання *Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва*

Суб'єктами малого підприємництва - юридичними особами, що відповідають критеріям, визначеним пунктом 154.6 статті 154 розділу III Податкового кодексу України, та мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат, а також платниками єдиного податку, які відповідають критеріям, визначеним підпунктом 4 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України.

Суб'єкти малого підприємництва, які мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат та які не зареєстровані платниками податку на додану вартість, можуть систематизувати інформацію, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису.

Суб'єкти малого підприємництва, які мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат:

1. Можуть обліковувати необоротні активи тільки за первісною вартістю, без урахування зменшення корисності та переоцінки до справедливої вартості;
2. Не створюють забезпечення наступних витрат і платежів (на виплату наступних відпусток працівникам, виконання гарантійних зобов'язань тощо), а визнають відповідні витрати у періоді їх фактичного понесення;
3. Визнають витрати і доходи з урахуванням вимог Податкового кодексу України і відносять суми, які не визнаються Податковим кодексом України витратами або доходами, безпосередньо на фінансовий результат після оподаткування;
4. Поточну дебіторську заборгованість включають до підсумку балансу за її фактичною сумою.

Суб'єкти малого підприємництва, які мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат та які не зареєстровані платниками податку на додану вартість, можуть систематизувати інформацію, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису

Малим підприємством можуть бути підприємства з чисельністю:

у промисловості і будівництві до **200 чоловік**

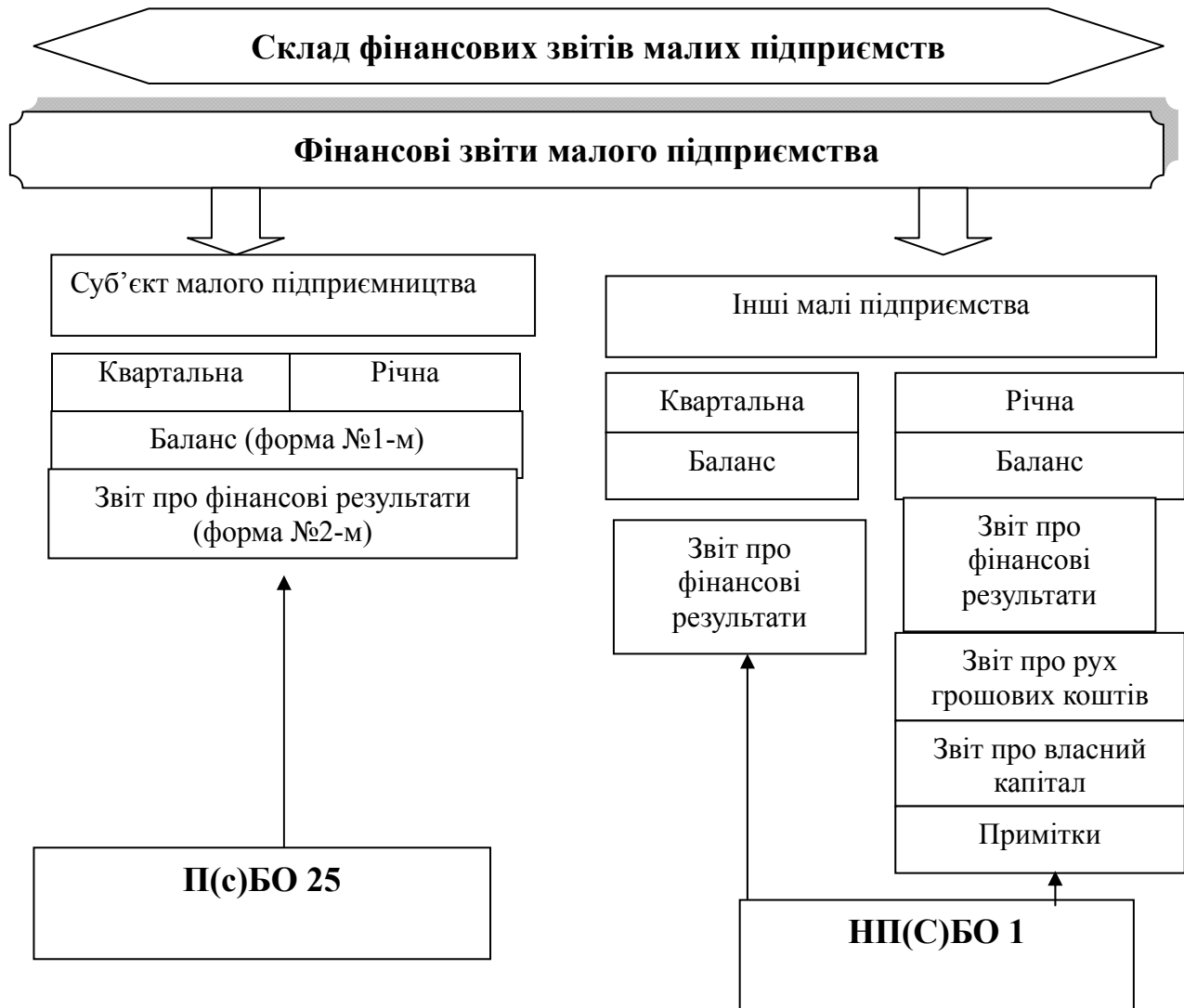
у галузях невиробничої сфери до **25 чоловік**

в інших галузях виробничої сфери до **50 чоловік**

у роздрібній торгівлі до **15 чоловік**

9.2. Призначення та структура фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва

Порівняння структури і обсягу статей балансу суб'єкта малого підприємництва з балансом звичайного підприємства

<i>Баланс суб'єкта малого підприємництва</i>		<i>Баланс звичайного підприємства</i>	
актив	пасив	актив	пасив
I. Необоротні активи (6 статей)	I. Власний капітал (5 статей)	I. Необоротні активи (12 статей)	I. Власний капітал (7 статей)
II. Оборотні активи (11 статей)	II. Забезпечення майбутніх витрат і цільове фінансування (1 стаття)	II. Оборотні активи (10 статей)	II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (5 статей)
III. Витрати майбутніх періодів (1 стаття)	III. Довгострокові зобов'язання (1 стаття)	III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (1 стаття)	III. Поточні зобов'язання і забезпечення (10 статей)
IV. Необоротні активи та групи вибуття (1 стаття)	IV. Поточні зобов'язання (7 статей)		IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (1 стаття)
	V. Доходи майбутніх періодів (1 стаття)		

<i>Звіт про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва</i>	<i>Звіт про фінансові результати звичайного підприємства</i>
I. Фінансові результати (12 статей)	I. Фінансові результати (18 статей)
	II. Сукупний дохід (8 статей)
	III. Елементи операційних витрат (5 статей)
	IV. Розрахунок показників прибутковості акцій (5 статей)

Смп, який сплачує єдиний податок, не є платником таких податків та зборів:

- ПДВ (крім випадків, коли обраний спосіб оподаткування за ставкою 6 %);
- податку на прибуток підприємств;
- плати податку за землю;
- збору до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення;
- збору за спеціальне використання природних ресурсів;
- збору до Державного інноваційного фонду;
- відрахувань та зборів на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування;
- збору на обов'язкове соціальне страхування;
- комунального податку;
- податку на промисел;
- збору на обов'язкове державне пенсійне страхування;
- внесків до Державного фонду сприяння зайнятості населення;
- збору за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі і сфери послуг;
- внесків до Фонду України соціального захисту інвалідів;
- плати за патенти;
- податку на прибуток підприємств;
- податку на доходи фізичних осіб (для фізичних осіб - СМП).

9.3. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств

Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) в структурі має 35 розділів, які охоплюють всю діяльність малих підприємств:

- Розділ 1. Малі та середні підприємства
  - Розділ 2. Концепції та основоположні принципи
  - Розділ 3. Подання фінансових звітів
  - Розділ 4. Звіт про фінансовий стан
  - Розділ 5. Звіт про сукупний дохід і Звіт про прибутки та збитки
  - Розділ 6. Звіт про зміни у власному капіталі та звіт про дохід та нерозподілений прибуток
  - Розділ 7. Звіт про рух грошових коштів
  - Розділ 8. Примітки до фінансових звітів
  - Розділ 9. Консолідовані та окремі фінансові звіти
  - Розділ 10. Облікова політика, облікові оцінки та помилки
  - Розділ 11. Базові фінансові інструменти
  - Розділ 12. Інші питання фінансових інструментів
  - Розділ 13. Запаси
  - Розділ 14. Інвестиції в асоційовані підприємства
  - Розділ 15. Інвестиції у спільні підприємства
  - Розділ 16. Інвестиційна нерухомість
  - Розділ 17. Основні засоби
  - Розділ 18. Нематеріальні активи (крім гудвілу)
  - Розділ 19. Об'єднання бізнесу та гудвіл
  - Розділ 20. Оренда
  - Розділ 21. Забезпечення, умовні активи та зобов'язання
  - Розділ 22. Зобов'язання та власний капітал
  - Розділ 23. Дохід від звичайної діяльності
  - Розділ 24. Державні гранти
  - Розділ 25. Витрати на позики
  - Розділ 26. Платіж на основі акцій
  - Розділ 27. Зменшення корисності активів
  - Розділ 28. Виплати працівникам
  - Розділ 29. Податок на прибуток
  - Розділ 30. Перерахування сум в іноземній валюті
  - Розділ 31. Гіперінфляція
  - Розділ 33. Розкриття інформації щодо зв'язаних сторін
  - Розділ 34. Спеціалізовані види діяльності
  - Розділ 35. Перехід на МСФЗ для МСП
- Глосарій термінів

Розглянемо розділи стандарту, які стосуються безпосередньо підготовки фінансової звітності малих та середніх підприємств

Розділ 1. Малі та середні підприємства

Цей МСФЗ для МСП призначений для застосування малими та середніми підприємствами (МСП)

Малими та середніми підприємствами є суб'єкти господарювання, які:

- а) не є підзвітними громадськості та
- б) оприлюднюють фінансові звіти загального призначення для зовнішніх користувачів. Зовнішніми користувачами є, наприклад, власники, що не беруть участь в управлінні підприємством, існуючі та потенційні кредитори, а також кредитно-рейтингові агентства.

Підприємство є підзвітним громадськості, якщо

а) його боргові інструменти чи інструменти капіталу перебувають в обігу на публічному ринку або воно знаходиться в процесі випуску таких інструментів для обігу на публічному ринку (вітчизняна чи іноземна фондова біржа або позабіржовий ринок, включаючи місцевий та регіональний ринки), або

б) на відповідальному зберіганні у нього знаходяться активи великої групи сторонніх осіб, і таке зберігання є одним з основних видів його діяльності. Це характерно для банків, кредитних спілок, страхових компаній, брокерів/дилерів цінних паперів, взаємних фондів та інвестиційних банків.

Дочірньому підприємству, материнське підприємство якого застосовує повний комплекс МСФЗ або яке входить до складу консолідованої групи, що застосовує повний комплекс МСФЗ, не забороняється застосовувати цей МСФЗ при складанні його власних фінансових звітів, якщо саме по собі це дочірнє підприємство не є підзвітним громадськості. Якщо його фінансові звіти характеризуються як такі, що відповідають МСФЗ для МСП, то воно має виконувати всі положення цього МСФЗ

Розділ 2. Концепції та основоположні принципи

***Мета подання фінансових звітів малих та середніх підприємств* – надавати інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства, яка є корисною для прийняття економічних рішень широким колом користувачів, що не мають повноважень вимагати звітів, пристосованих до їх конкретних інформаційних потреб; також вони демонструють результати управління, здійснюваного управлінським персоналом – підзвітність управлінського персоналу за довірені йому ресурси**

**Якісні характеристики інформації у
фінансових звітах МСП:**

Зрозумілість
Доречність
Суттєвість
Достовірність
Превалювання сутності над формою
Обачність
Повнота
Зіставність
Своєчасність
Співвідношення вигід та витрат

Фінансовий стан підприємства - це співвідношення його активів, зобов'язань та власного капіталу, відображене у **звіті про фінансовий стан**

Результати діяльності – це співвідношення доходу та витрат підприємства протягом **звітнього періоду**.

Цей МСФЗ дозволяє підприємствам відображати результати діяльності в **одному фінансовому звіті** (звіт про сукупний дохід) або в **двох фінансових звітах** (звіт про прибутки та збитки та звіт про сукупний дохід). **Загальний сукупний дохід та прибуток** чи **збиток** часто використовуються як показники діяльності або як основа для інших показників, таких як рентабельність інвестицій або прибуток на акцію.

Визначення доходу включає в себе дохід від звичайної діяльності та надходження від інших операцій.

а) **дохід від звичайної діяльності** – це дохід, який виникає в ході звичайної діяльності підприємства та має багато назв, в тому числі дохід від продажу (реалізації), плата, відсотки, дивіденди, роялті та орендна плата;

б) **надходження від інших операцій** – це надходження, яке відповідає визначенню доходу, але доходом не є. Коли у звіті про сукупний дохід визнаються надходження від інших операцій, вони зазвичай відображаються окремо, тому що їх корисно знати під час прийняття економічних рішень

Визнання – це процес включення до фінансових звітів статті, яка відповідає визначенню активу, зобов’язання, доходу чи витрати та відповідає таким критеріям:

а) існує **ймовірність надходження** до підприємства або вибуття з нього будь-якої майбутньої **економічної вигоди**, пов’язаної з цією статтею, та

б) стаття має **собівартість або вартість**, яку можна **достовірно оцінити**

*Невизнання статті, яка відповідає цим критеріям, не можна виправити шляхом розкриття застосовуваної **облікової політики** або наведенням **приміток** чи пояснень*

*Двома поширеними базами оцінки є **історична вартість** та **справедлива вартість***

Принцип нарахування

Фінансові звіти, за винятком інформації про рух грошових коштів, підприємство має складати за обліковим **принципом нарахування**. Згідно з принципом нарахування, визнання статей як активів, зобов’язань, власного капіталу, доходу чи витрат відбувається тоді, коли вони відповідають визначенню та критеріям визнання цих статей

Розділ 3. Подання фінансових звітів

В цьому розділі пояснюється, що таке достовірне подання фінансових звітів, що передбачає відповідність з МСФЗ для МСП та що таке повний комплект фінансових звітів

Фінансові звіти повинні **достовірно** подавати **фінансовий стан**, фінансові **результати діяльності** та **грошові потоки** підприємства.

Достовірне подання вимагає правдивого подання впливу операцій, інших подій та умов відповідно до визначень та критеріїв **визнання** активів, зобов’язань, доходу та витрат.

Безперервність діяльності. Складаючи фінансові звіти, управлінський персонал підприємства, що застосовує цей МСФЗ, має оцінювати здатність підприємства продовжувати свою діяльність безперервно. **Підприємство вважається таким, що діє безперервно, якщо управлінський персонал не має намірів його ліквідувати чи припинити діяльність або не має реальної альтернативи таким заходам.** Здійснюючи оцінку, управлінський персонал бере до уваги всю наявну інформацію про майбутнє принаймні на дванадцять місяців після дати звітності, але не обмежуючись цим строком.

Періодичність звітності. Підприємство має подавати повний комплект фінансових звітів (включаючи порівняльну інформацію принаймні щорічно. У разі зміни звітного періоду підприємства і подання фінансової звітності за період коротше чи довше року підприємство має розкрити таку інформацію:

- а) факт такої зміни;
- б) причину використання більш довгого чи короткого періоду;
- в) той факт, що відображена у фінансових звітах (включаючи відповідні примітки) порівняльна інформація не є повністю зіставною.

Послідовність подання. Подання та класифікація статей у фінансових звітах має зберігатися від одного періоду до іншого, якщо:

- а) не є очевидним, внаслідок значної зміни в характері операцій підприємства або огляду його фінансових звітів, що інше подання чи інша класифікація будуть усім вимогам цього МСФЗ. доречнішими з урахуванням критеріїв щодо обрання та застосування облікової політики у Розділі 10 «Облікова політика, оцінки та помилки» або
- б) цей МСФЗ не вимагає зміни подання.

Порівняльна інформація. Порівняльну інформацію підприємство має включати до інформації пояснювального та описового характеру, якщо вона є доречною для розуміння фінансових звітів поточного періоду. зіставною.

Суттєвість та об'єднання. Підприємство має відображати кожний суттєвий клас подібних статей у фінансових звітах окремо. Пропуски чи викривлення статей є суттєвими, якщо, окремо чи разом, вони можуть вплинути на економічні рішення, які користувачі приймають на підставі фінансових звітів. Вирішальним чинником може бути розмір чи характер статті або обидва ці показники.

Повний комплект фінансових звітів підприємства включає такі звіти:

а) **звіт про фінансовий стан** на дату звітності;

б) одне з двох:

і) **єдиний звіт про сукупний дохід** за звітний період, в якому відображаються всі визнані протягом періоду статті доходу та витрат, включаючи статті, визнані під час визначення **прибутку чи збитку** (що є проміжним підсумком у звіті про сукупний дохід) та статті **іншого сукупного доходу**, або
ii) **окремий звіт про прибутки та збитки і окремий звіт про сукупний дохід**. Якщо підприємство приймає рішення подавати і звіт про прибутки та збитки, і звіт про сукупний дохід, то звіт про сукупний дохід починається з прибутку чи збитку, а потім відображає статті іншого сукупного доходу.

в) **звіт про зміни у власному капіталі** за звітний період;

г) **звіт про рух грошових коштів** за звітний період;

г) примітки, що містять стисле викладення значної облікової політики та іншу пояснювальну інформацію.

Розділ 4. Звіт про фінансовий стан

В цьому розділі визначається, яка інформація має бути подана у звіті про фінансовий стан і як вона має подаватися. Звіт про фінансовий стан (який іноді називають «балансом») відображає активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на конкретну дату – кінець звітного періоду.

Звіт про фінансовий стан має, як мінімум, включати рядки, в яких подаються такі суми (18):

- а) грошові кошти та їх еквіваленти;
- б) торгова та інша дебіторська заборгованість;
- в) фінансові активи (за винятком сум, зазначених в п. а), б), з) та и));
- г) запаси;
- ґ) основні засоби;
- д) інвестиційна нерухомість, відображена за справедливою вартістю, з відображенням переоцінки як прибутку або збитку;
- е) нематеріальні активи;
- є) біологічні активи, відображені за собівартістю мінус накопичена амортизація та накопичені збитки від зменшення корисності;
- ж) біологічні активи, відображені за справедливою вартістю, з відображенням переоцінки як прибутку або збитку;
- з) інвестиції в асоційовані підприємства;
- и) інвестиції у спільно контрольовані суб'єкти господарювання;
- і) торгова та інша кредиторська заборгованість
- ї) фінансові зобов'язання (за винятком сум, зазначених в п. і) та н));
- й) зобов'язання та активи щодо поточного податку;
- к) відстрочені податкові зобов'язання та відстрочені податкові активи (вони завжди класифікуватимуться як непоточні);
- л) забезпечення;
- м) неконтролююча частка, що відображена у складі власного капіталу окремо від власного капіталу, що належить власникам материнського підприємства;
- н) власний капітал, що належить власникам материнського підприємства.

Додаткові рядки, заголовки та проміжні підсумки мають подаватися підприємством у звіті про фінансовий стан, коли таке подання є доречним для розуміння фінансового стану підприємства

У своєму звіті про фінансовий стан підприємство має подавати поточні та непоточні активи і поточні та непоточні зобов'язання як окремі категорії за винятком тих випадків, коли подання на основі ліквідності відображає достовірну та більш доречну інформацію. Коли має місце такий випадок, всі активи та зобов'язання слід подавати у порядку приблизної ліквідності (її наростання чи убування).

Інформація, яку належить подавати у звіті про фінансовий стан або у примітках

У звіті про фінансовий стан або у примітках підприємство має розкривати такі підкатегорії наведених рядків:

- а) основні засоби за прийнятними для підприємства категоріями;
- б) торгову та іншу дебіторську заборгованість, окремо відображаючи суми, що належать до отримання від зв'язаних сторін, від інших сторін, та дебіторську заборгованість, що виникає в результаті нарахування доходу, рахунки за яким ще не виставлено;
- в) запаси, окремо відображаючи суми запасів, які:
  - і) утримуються для продажу у звичайному ході діяльності;
  - ii) знаходяться у процесі виробництва для такого продажу;
  - iii) знаходяться у формі основних та допоміжних матеріалів, що споживаються у виробничому процесі або при наданні послуг.
- г) торгову та іншу кредиторську заборгованість, окремо відображаючи суми, що підлягають сплаті постачальникам, зв'язаним сторонам; відстрочений дохід та нарахування;
- г) забезпечення виплат працівникам та інші забезпечення;
- д) класи власного капіталу, такі як сплачений капітал, емісійний дохід, нерозподілений прибуток та статті доходів і витрат, які, відповідно до вимог цього МСФЗ, визнаються у сукупному доході та окремо подаються у складі власного капіталу.

Розділ 5. Звіт про сукупний дохід і Звіт про прибутки та збитки

Цей розділ вимагає, щоб підприємство подавало інформацію про загальний сукупний дохід за період – тобто про його фінансові результати за період – в одному чи двох фінансових звітах. В цьому розділі визначається, яка інформація має бути подана у цих формах і як вона має подаватися.

Підприємство має подавати інформацію про свій загальний сукупний дохід за період одним з двох способів:

- а) в одному звіті - **про сукупний дохід**, а в такому разі у звіті про сукупний дохід відображаються всі визнані за період статті доходів та витрат або
- б) у двох звітах – у **звіті про сукупний дохід і у звіті про прибутки та збитки** відображаються всі визнані за період статті доходів та витрат, за винятком тих, що визнані у складі загального сукупного доходу та не враховані при визначенні **прибутку чи збитку**, як дозволяється чи вимагається згідно з цим МСФЗ.

Аналіз витрат

Підприємство має подати аналіз витрат згідно з класифікацією за одним з двох методів: за характером або за функцією витрат, залежно від того, який з них забезпечує надання достовірної та більш доречної інформації.

Аналіз за характером витрат (за елементами витрат)

а) За цим методом класифікації, витрати відображаються у звіті про сукупний дохід відповідно до свого характеру (наприклад, амортизація, закупівля матеріалів, транспортні витрати, виплати працівникам та витрати на рекламу) та між різними функціями на підприємстві не розподіляються.

Аналіз за функцією витрат

б) За цим методом класифікації, витрати відображаються відповідно до своєї функції як, наприклад, складова собівартості реалізованої продукції, витрати на збут або адміністративні витрати. Згідно з цим методом, принаймні собівартість реалізованої продукції розкривається підприємством окремо від інших витрат.

Розділ 6. Звіт про зміни у власному капіталі та звіт про дохід та нерозподілений прибуток

В цьому розділі визначаються вимоги щодо подання змін у власному капіталі підприємства за період у звіті про зміни у власному капіталі або, якщо виконуються передбачені умови та підприємство приймає відповідне рішення, то у звіті про дохід та нерозподілений прибуток.

Звіт про зміни у власному капіталі

У звіті про зміни у власному капіталі відображається прибуток чи збиток підприємства за звітний період, статті доходів та витрат, визнаних в іншому сукупному доході за період, вплив змін облікової політики та виправлень помилок, визнаних у періоді, а також суми інвестицій, вкладених учасниками власного капіталу, і дивідендів та інших виплат таким учасникам протягом періоду.

Звіт про дохід та нерозподілений прибуток

У звіті про дохід та нерозподілений прибуток відображається прибуток чи збиток підприємства та зміни в його нерозподіленому прибутку за звітний період. Підприємству дозволяється замість звіту про сукупний дохід та звіту про зміни у власному капіталі подавати звіт про дохід та нерозподілений прибуток, якщо єдині зміни у його власному капіталі у періоди, за які подаються фінансові звіти, виникли в результаті прибутку чи збитку, виплати дивідендів, виправлення помилок минулих періодів та змін облікової політики.

Розділ 7. Звіт про рух грошових коштів

В цьому розділі визначається, яка інформація має бути розкрита у звіті про рух грошових коштів і як вона має розкриватися. У звіті про рух грошових коштів надається інформація про зміни грошових коштів підприємства та їх еквівалентів за звітний період у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Підприємство має подавати звіт про рух грошових коштів, в якому відображені грошові потоки за звітний період, розподілені за видами діяльності: операційною, інвестиційною та фінансовою

Підприємство має відображати грошові потоки від операційної діяльності, застосовуючи:

- а) непрямий метод**, за яким прибуток чи/або збиток коригується відповідно до впливу операцій негрошового характеру, будь-яких відстрочок або нарахувань минулих чи майбутніх надходжень або виплат грошових коштів щодо операційної діяльності, а також відповідно до статей доходів або витрат, пов'язаних із грошовими потоками від інвестиційної чи фінансової діяльності; або
- б) прямий метод**, за яким розкривається інформація про основні класи валових надходжень грошових коштів чи валових виплат грошових коштів.

Підприємство має відображати окремо основні класи валових надходжень грошових коштів і валових виплат грошових коштів, які виникають від **інвестиційної та фінансової діяльності**. Сукупні грошові потоки, які виникають у результаті придбання та продажу дочірніх підприємств або інших суб'єктів господарювання, слід відображати окремо та класифікувати як інвестиційну діяльність.

Розділ 8. Примітки до фінансових звітів

У цьому розділі визначаються принципи, на яких ґрунтується інформація, що має відображатися у примітках до фінансових звітів, та спосіб її відображення. Примітки містять доповнення до інформації, наведеної у звіті про фінансовий стан, звіті про сукупний дохід, звіті про прибутки та збитки (у разі подання), звіті про дохід та нерозподілений прибуток (у разі подання), звіті про зміни у власному капіталі та звіті про рух грошових коштів. У примітках наводиться описова інформація та розшифровка відображених у цих звітах статей, а також відомості про статті, які не відповідають критеріям визнання у цій звітності. Крім цього розділу, майже кожний розділ цього МСФЗ вимагає розкривати інформацію, яка зазвичай наводиться у примітках.

У примітках слід:

- а) наводити інформацію про засади складання фінансових звітів та застосовану конкретну облікову політику;
- б) розкривати інформацію, яка підлягає розкриттю згідно з вимогами цього МСФЗ, але у фінансових звітах не наводиться; а також
- в) наводити інформацію, яка у фінансових звітах не наводиться, але є доречною для їх розуміння.

Зазвичай підприємство наводить примітки у такому порядку:

- а) твердження про те, що фінансові звіти складені згідно з МСФЗ для МСП;
- б) стислий виклад застосованої значної облікової політики;
- в) підтверджувальна інформація щодо статей у фінансових звітах в тому порядку, в якому наведено кожний звіт та кожний рядок; а також
- г) розкриття будь-якої іншої інформації.

Розділ 9. Консолідовані та окремі фінансові звіти

В цьому розділі визначаються обставини, за якими підприємство подає консолідовані фінансові звіти та порядок складання таких звітів. Також наводиться методика складання окремих фінансових звітів та зведених фінансових

. .

Вимога щодо подання консолідованих фінансових звітів

Материнське підприємство подає консолідовані фінансові звіти, в яких воно консолідує свої інвестиції у дочірні підприємства, згідно з цим МСФЗ. До консолідованої звітності включаються показники звітності всіх дочірніх підприємств материнського підприємства.

Материнському підприємству не потрібно подавати консолідовані фінансові звіти, якщо:

- а) виконуються такі умови:
  - і) материнське підприємство саме є дочірнім підприємством та
  - ii) кінцеве материнське підприємство (чи будь-яке проміжне материнське підприємство) складає консолідовані фінансові звіти загального призначення у відповідності з повним комплексом МСФЗ чи з цим МСФЗ, або
- б) воно не має дочірніх підприємств, крім одного, яке було придбане з наміром продажу або відчуження протягом одного року. Материнське підприємство враховує показники такого дочірнього підприємства:
  - і) за справедливою вартістю, з визнанням справедливої вартості у прибутку чи збитку, якщо справедливу вартість акцій можна достовірно оцінити, або
  - ii) в іншому випадку, за собівартістю мінус збитки від зменшення корисності.

Розділ 10. Облікова політика, облікові оцінки та помилки

В цьому розділі наводиться методика обрання та застосування облікової політики, яка використовується при складанні фінансових звітів. Також розглядаються зміни в облікових оцінках та виправлення помилок у фінансових звітах попередніх періодів.

Облікова політика – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані підприємством при складанні та поданні фінансових звітів.

Якщо цей МСФЗ конкретно застосовується до операції, іншої події або умови, підприємство має застосовувати цей МСФЗ. Але підприємству немає потреби виконувати передбачену цим МСФЗ вимогу, якщо вплив від її виконання не буде суттєвим.

Послідовність облікової політики

Підприємство має обирати та застосовувати свою облікову політику послідовно для подібних операцій, інших подій та умов, якщо цей МСФЗ конкретно не вимагає або не дозволяє визначення категорії статей, для яких може бути доречною інша політика. Якщо цей МСФЗ вимагає або дозволяє таке визначення категорій, слід обирати прийнятну облікову політику та послідовно застосовувати її до кожної категорії.

Підприємство змінює облікову політику, тільки якщо зміна:

- а) вимагається змінами до цього МСФЗ або
- б) призводить до того, що фінансові звіти надають достовірну та доречнішу інформацію про вплив операцій, інших подій або умов на фінансовий стан, фінансові результати діяльності або грошові потоки підприємства.

Не вважається змінами в обліковій політиці:

- а) застосування облікової політики до операцій, інших подій або умов, що за сутністю відрізняються від тих, що відбувалися раніше;
- б) застосування нової облікової політики до операцій, інших подій або умов, які не відбувалися раніше або не були суттєвими;
- в) зміна моделі собівартості, коли втрачається надійний показник справедливої вартості (або навпаки) активу, який в іншому випадку, згідно з цим МСФЗ, дозволяється або вимагається оцінювати за справедливою вартістю.

Якщо цей МСФЗ дозволяє обирати порядок обліку (у тому числі й базу оцінки) зазначеної операції або іншої події чи умови, а підприємство змінює свій первісний вибір, то така зміна є зміною в обліковій політиці.

Зміна в обліковій оцінці – це коригування балансової вартості активу або зобов'язання чи суми періодичного споживання активу, яке є результатом оцінки теперішнього статусу активів та зобов'язань та пов'язаних з ними очікуваних майбутніх вигід та зобов'язань.

Зміни в облікових оцінках є наслідком нової інформації або нових розробок та, відповідно, не є виправленням помилок. Коли зміну в обліковій політиці важко відрізнити від зміни в обліковій оцінці, така зміна розглядається як зміна в обліковій оцінці.

Вплив зміни облікової оцінки підприємство має визнавати перспективно шляхом включення її в прибуток або збиток:

- а) періоду зміни, якщо зміна впливає лише на цей період; або
- б) періоду зміни та майбутніх періодів, якщо зміна впливає на них разом.

Контрольні питання до теми № 9

1. Яким нормативним документом регулюється порядок подання фінансової звітності СМП, кому вона надається і в які строки?
2. Які фактори впливають на присвоєння суб'єкту господарювання статусу суб'єкта малого підприємництва?
3. Які особливості заповнення Форми № 2-м суб'єктів малого підприємництва?
4. Які статті включаються в актив Балансу СМП (форма № 1-м)? Дайте їх коротку характеристику.
5. Які статті включаються до пасиву Балансу СМП (форма № 1-м)? Дати коротку характеристику.
6. Яка структура Звіту про фінансові результати СМП (форма № 2-м)? У чому полягають особливості його заповнення?
7. Які статті включає в себе розділ I Звіту про фінансові результати (форма № 2-м)? Коротко охарактеризуйте їх.
8. Що відображається у розділі II Звіту про фінансові результати "Елементи операційних витрат"?
9. Хто відноситься до суб'єктів малого підприємництва?
10. Стосовно яких підприємницьких структур передбачено обмеження щодо віднесення їх до суб'єктів малого підприємництва ?
11. Звітний період для суб'єктів малого підприємництва?
12. Які відмінності між формами № 1-м та №1?
13. Які відмінності між формами № 2-м та №2?
14. Назвіть витрати, що входять до складу статті "Інші витрати"?
15. Назвіть доходи, які входять до складу статті "Інші операційні доходи"?
16. Назвіть інші звичайні доходи та інші звичайні витрати, які входять до складу відповідних статей?

ТЕМА 10. ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ

Мета: Розкрити законодавче та нормативно-правове забезпечення податкової звітності, її склад, структуру, інформаційне забезпечення, особливості складання окремих форм податкової звітності, строки подання, відповідальність за несвоєчасність податкової звітності.

Після вивчення теми студент повинен знати:

- нормативну базу, яка впливає на порядок ведення податкового обліку та складання податкової звітності;
- основні форми податкової звітності та порядок їх заповнення.

Після вивчення теми студент повинен уміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок ведення податкового обліку та складання податкової звітності;
- скласти податкову звітність.

Основні терміни та поняття:

Податкова звітність, податок на прибуток, податок на додану вартість, податок з доходів фізичних осіб, податкова декларація, уточнюючий розрахунок, податкове зобов'язання, платники податків, податковий борг (недоїмка), штрафна санкція, примусове стягнення.

Нормативні джерела для вивчення та використання:

1. Податковий кодекс України.
2. 34 положення (стандарты) бухгалтерського обліку

Основні питання теми:

- 10.1. Основні поняття про податкову звітність, правила та періодичність її подання.
- 10.2. Структура та зміст Податкової декларації з податку на додану вартість.
- 10.3. Структура та зміст Декларації про прибуток підприємства.

10.1. Основні поняття про податкову звітність, правила та періодичність її подання

Податкова звітність

Система взаємопов'язаних узагальнених показників, які відображають результати діяльності підприємства за звітний період
Складається шляхом підрахунку, групування, спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку.

Основні терміни та поняття (згідно Податкового кодексу України)

Активи - у значенні, наведеному в Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні";

Витрати - сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником);

Грошове зобов'язання платника податків - сума коштів, яку платник податків повинен сплатити до відповідного бюджету як податкове зобов'язання та/або штрафну (фінансову) санкцію, що справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним вимог податкового законодавства та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також санкції за порушення законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності;

Доходи - загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами;

Єдиний реєстр податкових накладних - реєстр відомостей щодо податкових накладних та розрахунків коригування, який ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує, державну податкову і митну політику, в електронному вигляді згідно з наданими платниками податку на додану вартість електронними документами;

Звичайна ціна - ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено цим Кодексом. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін;

Кошти - гривня або іноземна валюта;

Неприбуткові підприємства, установи та організації - підприємства, установи та організації, основною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства й іншої діяльності, передбаченої законодавством;

Операційний (банківський) день - частина робочого дня, протягом якої приймаються документи на переказ та на їх відкликання і, за наявності технічної можливості, здійснюється їх обробка, передача та виконання;

Орган стягнення - державний орган, уповноважений здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу в межах повноважень, встановлених цим Кодексом та іншими законами України;

Податкова вимога - письмова вимога контролюючого органу до платника податків щодо погашення суми податкового боргу;

Податкова застава - спосіб забезпечення сплати платником податків грошового зобов'язання та пені, не сплачених таким платником у строк, визначений цим Кодексом. Податкова застава виникає на підставах, встановлених цим Кодексом;

Податкове зобов'язання - сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством (у тому числі сума коштів, визначена платником податків у податковому векселі та не сплачена в установленій законом строк);

Податкове повідомлення-рішення - письмове повідомлення контролюючого органу (рішення) про обов'язок платника податків сплатити суму грошового зобов'язання, визначену контролюючим органом у випадках, передбачених цим Кодексом та іншими законодавчими актами, контроль за виконанням яких покладено на контролюючі органи, або внести відповідні зміни до податкової звітності;

Пеня - сума коштів у вигляді відсотків, нарахованих на суми грошових зобов'язань, не сплачених у встановлені законодавством строки;

Податковий борг - сума узгодженого грошового зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), але не сплаченого платником податків у встановлений цим Кодексом строк, а також пеня, нарахована на суму такого грошового зобов'язання;

Податковий кредит - сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду, визначена згідно з розділом V цього Кодексу;

Штрафна санкція (фінансова санкція, штраф) - плата у вигляді фіксованої суми та/або відсотків, що справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним вимог податкового законодавства та іншого законодавства, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, а також штрафні санкції за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності;

Касовий метод для цілей оподаткування згідно з розділом V цього Кодексу - метод податкового обліку, за яким дата виникнення податкових зобов'язань визначається як дата зарахування (отримання) коштів на банківський рахунок

(у касу) платника податку або дата отримання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) ним товарів (послуг), а дата виникнення права на податковий кредит визначається як дата списання коштів з банківського рахунку (видачі з каси) платника податку або дата надання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) йому товарів (послуг);

Позика - грошові кошти, що надаються резидентами, які є фінансовими установами, або нерезидентами, крім нерезидентів, які мають офшорний статус, позичальнику на визначений строк із зобов'язанням їх повернення та сплатою процентів за користування сумою позики;

Пенсійний внесок - кошти, внесені до недержавного пенсійного фонду, страхової організації або на пенсійний депозитний рахунок до банківської установи у межах недержавного пенсійного забезпечення чи сплачені до Накопичувального пенсійного фонду загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі - Накопичувальний фонд) відповідно до закону. Для цілей оподаткування пенсійний внесок не є єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

План - графік документальних виїзних перевірок - перелік платників податків, що підлягають плановій перевірці контролюючими органами у відповідний період календарного року;

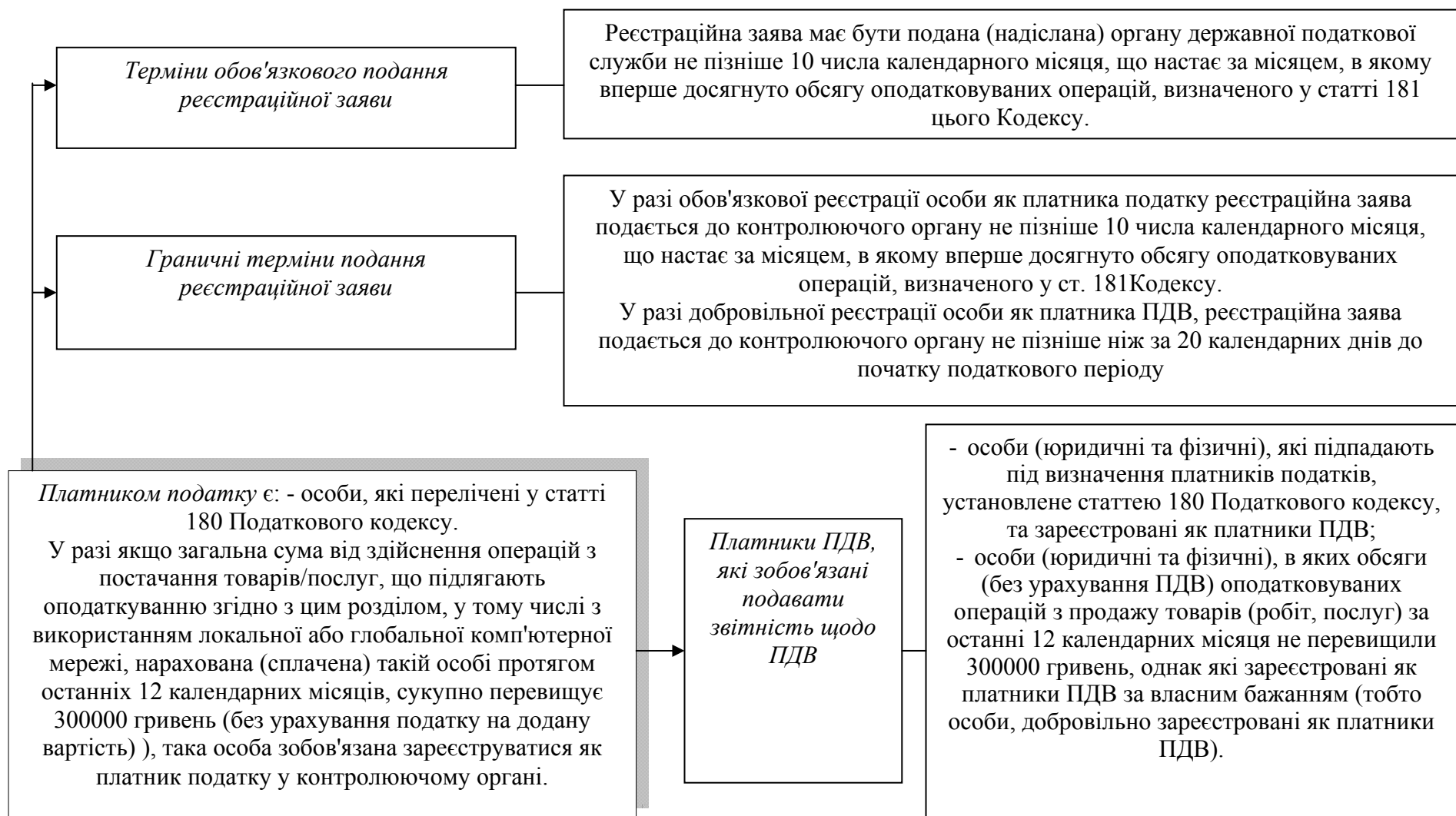
Продаж (реалізація) товарів - будь-які операції, що здійснюються згідно з договорами купівлі-продажу, міни, поставки та іншими господарськими, цивільно-правовими договорами, які передбачають передачу прав власності на такі товари за плату або компенсацію незалежно від строків її надання, а також операції з безоплатного надання товарів. Не вважаються продажем товарів операції з надання товарів у межах договорів комісії (консигнації), поруки, схову (відповідального зберігання), доручення, довірчого управління, оперативного лізингу (оренди), інших цивільно-правових договорів, які не передбачають передачі прав власності на такі товари;

Трансфертне ціноутворення - система визначення звичайної ціни товарів та/або результатів робіт (послуг) в операціях, визнаних відповідно до цього Кодексу контрольованими".

10.2. Структура та зміст Податкової декларації з податку на додану вартість

Підприємства надають податковим органам дві декларації: декларацію з податку на додану вартість та декларацію про податок на прибуток

Розглянемо взаємовідносини підприємства та держави щодо податку на додану вартість:

(продовження на наступній сторінці)

Податкове зобов'язання

загальна сума податку, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді відповідно до бази та ставки оподаткування

Дата виникнення податкових зобов'язань

з продажу товарів

вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

- або дата зарахування коштів від покупця (замовника) на банківський рахунок платника податку як оплата товарів (робіт, послуг), що підлягають продажу, а в разі продажу товарів (робіт, послуг) за готівкові кошти — дата їх оприбуткування в касі платника податку, а при відсутності такої — дата інкасації готівкових коштів у банківській установі, що обслуговує платника податку;
- або дата відвантаження товарів, а для робіт (послуг) — дата оформлення документа, що засвідчує факт виконання робіт (послуг) платником податку.

при ввезенні товарів

є дата оформлення ввізної митної декларації із зазначенням у ній суми податку, що підлягає сплаті

при імпортуванні робіт

є дата списання коштів з розрахункового рахунку платника податку в оплату робіт (послуг) або дата оформлення документа, що засвідчує факт виконання робіт (послуг) нерезидентом залежно від того, яка з подій відбулася першою.

Податковий кредит

сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду

Дата виникнення права на податковий кредит

вважається дата здійснення першої з подій:
- або дата списання коштів з банківського рахунку платника податку в оплату товарів (робіт, послуг), дата виписки відповідного рахунку (товарного чека) - в разі розрахунків з використанням кредитних дебетових карток або комерційних чеків;
- або дата отримання податкової накладної, що засвідчує факт придбання платником податку товарів (робіт, послуг);
- для операцій з ввезення (пересилання) товарів (робіт, послуг) — дата сплати податку по податкових зобов'язаннях.

Суми податку, що підлягають сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету

визначаються як різниця між загальною сумою податкових зобов'язань, що виникли з будь-яким продажем товарів (робіт, послуг) протягом звітного періоду, та сумою податкового кредиту звітного періоду.

Сплата податку → не пізніше 20 числа місяця, що настає за звітним періодом.

Податкові періоди різні:

Для платників податку, у яких обсяг оподаткованих операцій з продажу товарів (робіт, послуг) за попередній календарний рік перевищує 7200 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, податковий (звітний) період дорівнює календарному місяцю.

Платники податку, що мають обсяг операцій з продажу менший, ніж зазначений у пункті вище, можуть застосовувати за своїм вибором податковий період, що дорівнює календарному місяцю або кварталу.

Уточнена податкова декларація з податку на додану вартість

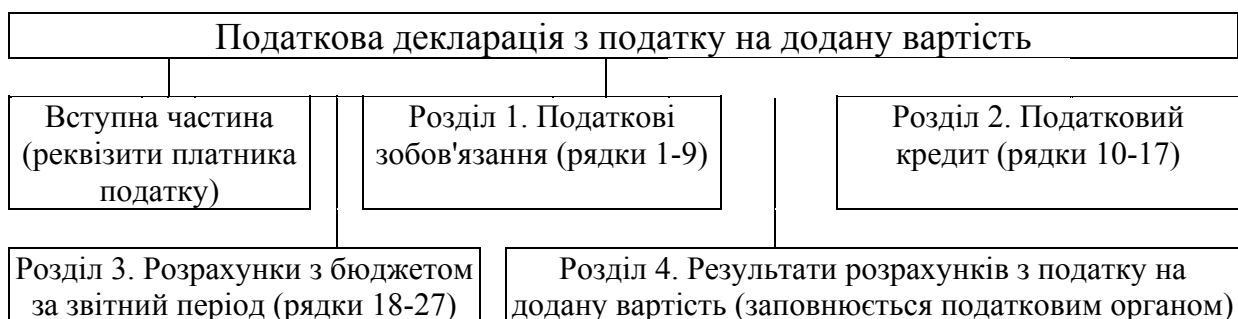
подається у випадках, **коли платник** податку самостійно виявляє помилки, що містяться в раніше поданій ним податковій декларації.

подається за звітний період, в якому було допущено помилку, що підлягає виправленню.

за результатами виправлення помилки нараховується **штрафна санкція** в розмірі **10%**.

Порядок заповнення і подання Податкової декларації з ПДВ регламентований відповідним наказом ДПА України (від 30.05.97 за № 166)

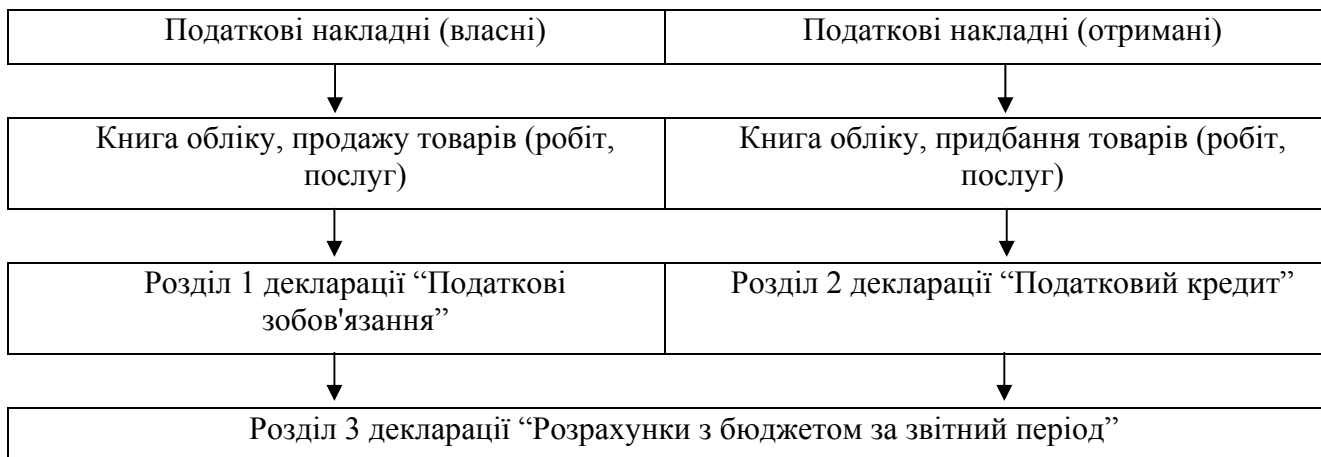
Зміст та структуру податкової декларації з ПДВ

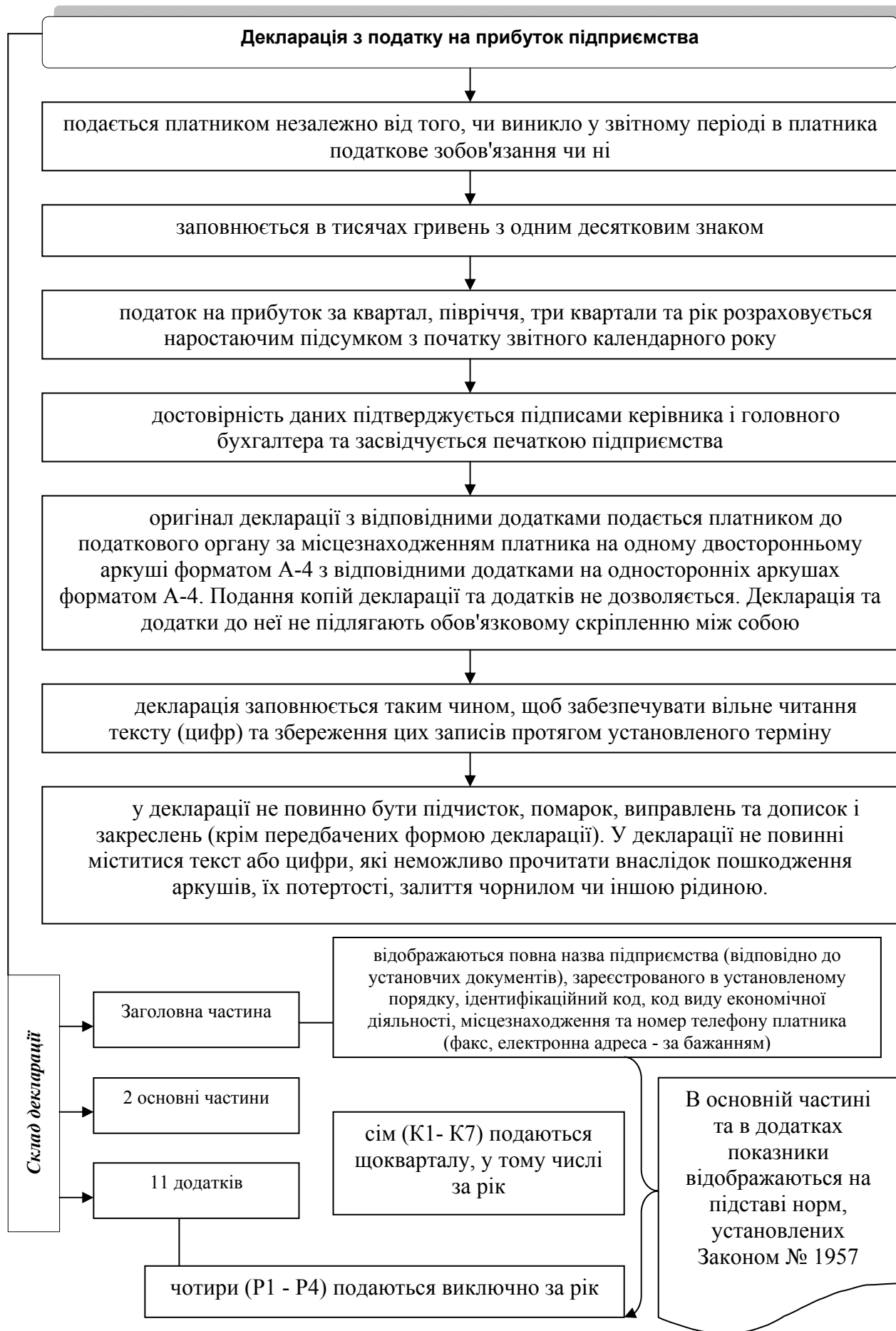
Структура окремих розділів декларації з ПДВ

Розділ 1. Податкові зобов'язання	Колонка А	Колонка Б
	Обсяг продажу без врахування ПДВ	Сума ПДВ
Розділ 2. Податковий кредит	Колонка А	Колонка Б
	Обсяг придбання без врахування ПДВ	Дозволений податковий кредит
Розділ 3. Розрахунки з бюджетом за звітний період	Колонка А	Колонка Б
	(не заповнюється)	Сума ПДВ
Розділ 4. Результати розрахунків з податку на додану вартість	Позначка про сплату ПДВ, про відшкодування і проведення попередньої перевірки та інше	

Порядок і послідовність заповнення декларації

10.3. Структура та зміст Декларації про прибуток підприємства

Податок на прибуток підприємства

Об'єкт оподаткування

прибуток, який визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податку та на суму амортизаційних відрахувань

Платники податку

є суб'єкти господарської діяльності, бюджетні, громадські та інші підприємства, установи та організації, які здійснюють діяльність, спрямовану на отримання прибутку як на території України, так і за її межами.

Ставка податку

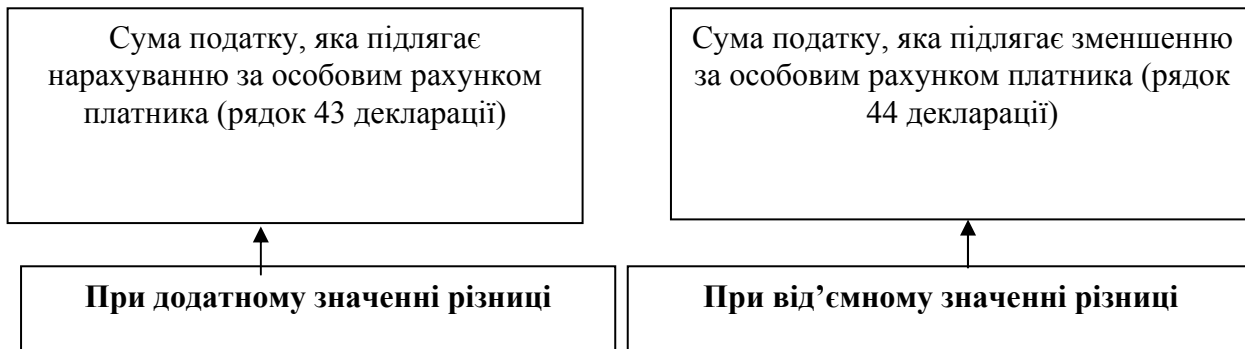
19 відсотків від об'єкта оподаткування

звітний (податковий) рік - період, який починається 1 січня поточного року і закінчується 31 грудня поточного року

Податкові періоди

звітний (податковий) квартал

Визначення суми податку на прибуток при заповненні Декларації про прибуток підприємства

Всього нараховано податку на прибуток (податкове зобов'язання, рядок 41 декларації)	Зменшення нарахованого податку на суму авансових внесків і інших платежів (згідно з рядком 42 додатка "П")	Вартість придбаних торговельних патентів (рядок 42,7 додатка "П")	Податок на дивіденди, сплачений (рядок 29 додатка "П")
---	--	---	--

Результат перемножується на 20% або іншу ставку (згідно з додатком "П")

Оподатковуваний прибуток з урахуванням від'ємного значення об'єкта оподаткування (рядок 39 декларації)	Оподатковуваний прибуток з урахуванням частини прибутку, отриманого за рахунок зміни знижуючого коефіцієнта	Від'ємне значення об'єкта оподаткування, отримане за результатами попереднього податкового квартала, яке перенесене на наступні податкові періоди (рядок 38 декларації)
--	---	---

Отриманий результат (оподатковуваний прибуток) коректується на амортизаційні відрахування (рядок 24 декларації)

Уточнена декларація про прибуток підприємства

подається при самостійному виявленні платником податків помилок, допущених при обчисленні оподаткованого прибутку попередніх звітних періодів.

подається платником податків одноразово незалежно від того, у скількох звітних періодах допущена помилка вплинула на об'єкт оподаткування.

Контрольні питання до теми № 10

1. Назвати джерела даних, структуру та порядок заповнення Декларації про прибуток підприємства.
2. Дати визначення термінам: платник податку; продаж товарів; продаж послуг (робіт); звітний (податковий) період; податкове зобов'язання, податковий кредит; бюджетне відшкодування; факторинг.
3. Назвати операції, що звільнені від оподаткування ПДВ.
4. Дати характеристику звітному податковому документу з податку на додану вартість "Податкова накладна".
5. Які операції оподатковуються ПДВ за ставкою 20 %?
6. Назвати, що є об'єктом оподаткування ПДВ, та вказати операції, які не є об'єктом оподаткування.
7. Хто здійснює контроль за справлянням податку на додану вартість?
8. Що є підставою для отримання бюджетного відшкодування?
9. Дати визначення термінам: податковий кредит, продаж товарів, платник податку, податкове зобов'язання, бюджетне відшкодування.
10. Охарактеризувати порядок заповнення Декларації по ПДВ.
11. Які види податкової звітності передбачено системою оподаткування.
12. Які види податкової звітності вважаються деклараціями.
13. Хто здійснює контроль за поданням звітності та які штрафні санкції з боку контролюючих органів застосовуються.
14. Яка відповідальність платників податків за невчасне подання звітності та за перекручування даних податкової звітності.

ТЕМА 11. СТАТИСТИЧНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ

Мета: Розкрити законодавче та нормативно-правове регулювання статистичної та спеціальної звітності, її склад, потреби користувачів та засвоїти методiku заповнення форм звітності.

Після вивчення теми студент повинен знати:

- вітчизняну нормативну базу, яка впливає на складання статистичної звітності;
- систему економічних показників та їх відображення в звітності;
- основні форми статистичної звітності та порядок їх заповнення.

Після вивчення теми студент повинен уміти:

- користуватися нормативними матеріалами, які впливають на порядок складання статистичної звітності;
- складати статистичну звітність.

Основні терміни та поняття:

Обсяги виробництва, товарна продукція, валова продукція, товарообіг, середньооблікова чисельність в еквіваленті повної зайнятості, фонд оплати праці, акціонерне товариство, пенсія, пільги при виході на пенсію, страховий стаж, страхові внески, безробіття, часткова зайнятість, втрата працездатності, соціальна допомога, роботодавець, застрахована особа, нещасний випадок, тариф.

Нормативні джерела для вивчення та використання:

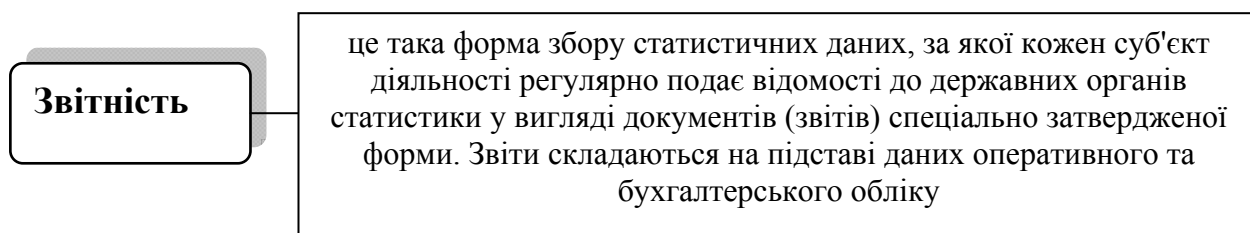
1. Інструкцією зі статистики чисельності працівників, від 7.07.95р. за №171 зі змінами і доповненнями зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 9.03.99р. за № 145/3438;
2. Інструкцією зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держкомстату України від 13.01.2004р. №5.
3. Інструкцією щодо заповнення форм державної статистичної звітності про використання робочого часу затвердженого наказом Держкомстату України від 4.01.2000р. за №1, що зареєстрована в Міністерстві юстиції України 8.02.2000р. за №74/4295.
4. Наказами Держкомстату "Про затвердження типових форм первинного обліку" від 9.10.95р. №253 та "Про затвердження типових форм первинного обліку по розрахунках з робітниками і службовцями по заробітній платі" від 22.05.96 №144.

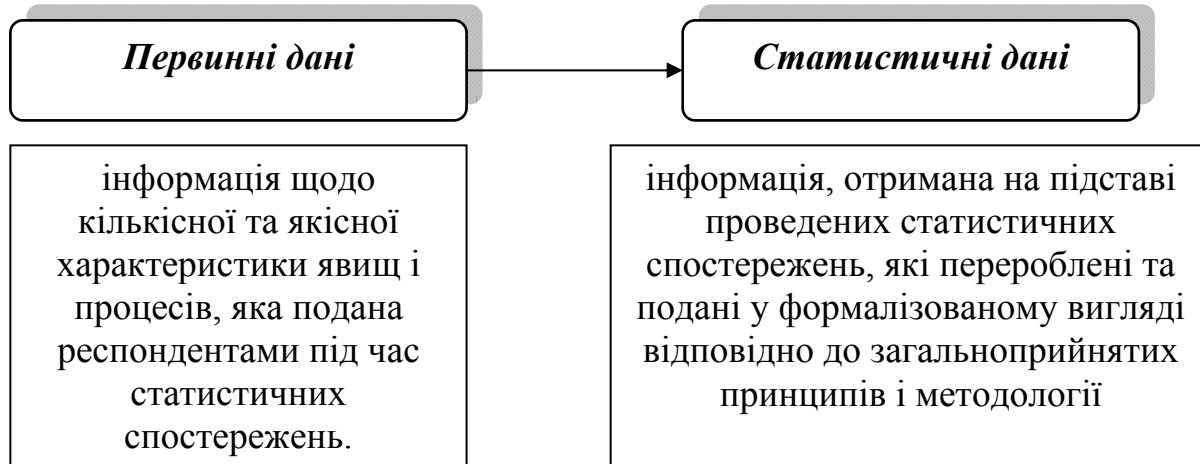
Основні питання теми:

- 11.1. Перелік, склад статистичної звітності, правила та періодичність її подання.
- 11.2. Звіт з праці.
- 11.3. Звіт про використання робочого часу.
- 11.4. Звіт про діяльність підприємств оптової торгівлі.
- 11.5. Звіт про основні показники діяльності підприємства.
- 11.6. Звіт про роботу пасажирського автотранспорту.
- 11.7. Звіт з продукції.
- 11.8. Звіт про наявність та рух основних засобів.
- 11.9. Звіт про фінансові результати та кредиторську заборгованість.

11.1. Перелік, склад статистичної звітності, правила та періодичність її подання

Органи статистики мають право перевіряти:

Статистична звітність

це особливий вид звітності, основними ознаками якої є:

відповідність поставленій меті -
підготовка офіційної державної
інформації, що характеризує масові
явища і процеси в економічній,
соціальной та в інших сферах життя
України та її регіонів

наявність методології для складання, яка
базується на результатах наукових
досліджень, міжнародних рекомендаціях і
досвіді статистичної практики (статистична
методологія)

наявність статистичного нагляду -
планомірно, науково організованого
процесу збору даних про масові явища і
процеси, що відбуваються в
економічній, соціальной та інших сферах
життя України та регіонів

Види статистичної звітності

за регулярністю подання

разова

регулярна

за строками представлення

до певного числа

не пізніше певного числа

певного числа (в тому числі на
зазначену дату)

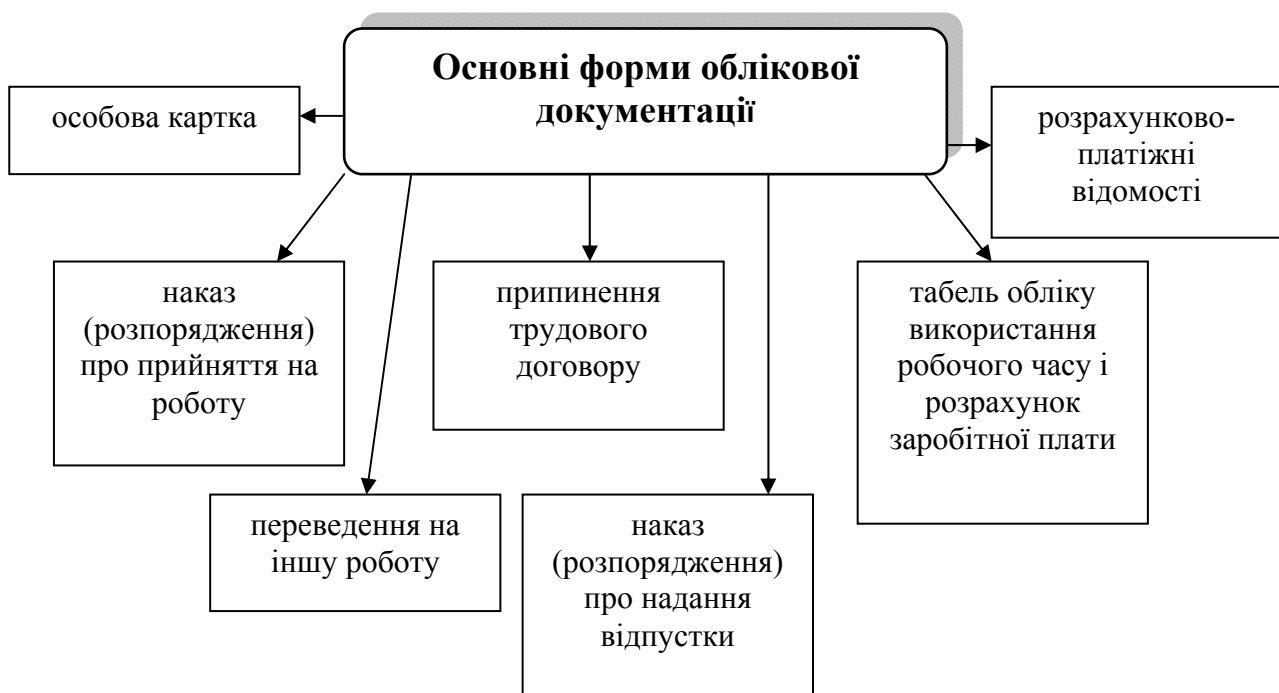
Терміни зберігання статистичної звітності

№ з/п	Вид документів	Термін зберігання документів в установах, організаціях, на підприємствах, документи яких:	
		Надходять до держархівів	Не надходять до держархівів
1	Статистичні звіти організацій з усіх основних видів діяльності:		
	а) зведені річні й з більшою періодичністю	постійно	до ліквідації організації
	б) річні й з більшою періодичністю	постійно	до ліквідації організації
	в) піврічні	3 роки; за відсутності річних - постійно	3 роки; за відсутності річних - до ліквідації організації
	г) квартальні	3 роки; за відсутності річних, піврічних - постійно	3 роки; за відсутності річних, піврічних - до ліквідації організації
	г) місячні	1 рік; за відсутності річних, піврічних, квартальних - постійно	1 рік; за відсутності річних, піврічних, квартальних - до ліквідації організації
2	Статистичні звіти й таблиці організацій з допоміжних видів діяльності; звіти структурних підрозділів	5 років	5 років
3	Листування з органами державної статистики про складання, подання і перевірку статистичної звітності	3 роки	3 роки
4	Замовлення на бланки обліку та звітності	1 рік	1 рік

Перелік форм обов'язкової статистичної звітності для малих підприємств

№з /п	Номер форми	Назва форми
1	2-дм (за рік)	"Звіт про залишки, надходження і витрати дорогоцінних металів та виробів з них"
2	додаток до ф. № 2-дм (за рік)	"Звіт про залишки, надходження і здачу до Держфонду дорогоцінних металів у вигляді лому та відходів"
3	1-теп (річна)	"Звіт про постачання теплоенергії"
4	1 -газ (річна)	"Звіт про відпуск природного (зрідженого) газу"
5	1-водопровід (річна)	"Звіт про роботу водопроводу"
6	1-каналізація (річна)	"Звіт про роботу каналізації"
7	11-мтп (або И-ер) (піврічна)	"Звіт про результати використання палива, теплоенергії та електроенергії"
8	14-мтп (піврічна)	"Звіт про утворення, використання і поставку вторинної сировини і відходів виробництва"
9	4-мтп (квартальна)	"Звіт про залишки і використання палива та пально-мастильних матеріалів"
10	4-мтп (місячна)	"Звіт про залишки і використання палива та пально-мастильних матеріалів"
11	3-пн (місячна)	"Звіт про наявність вільних робочих місць (вакантних посад) та потребу в працівниках"
12	4-пн	"Звіт про вивільнення працівників"

11.2. Звіт з праці

Загальні положення щодо складання Звіту з праці

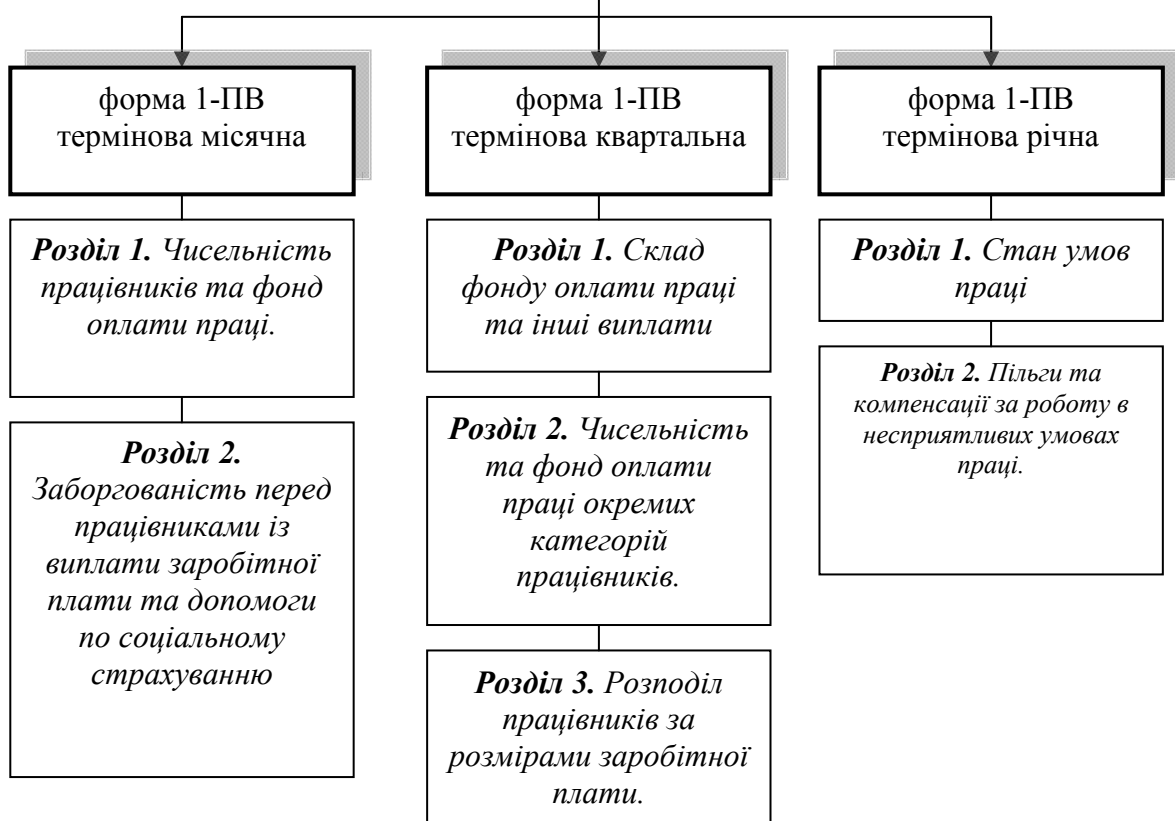
Подається до територіальних органів державної статистики щомісячно не пізніше 7-го числа. Одночасно зі звітом за останній місяць кожного кварталу подається звіт за формою 1-ПВ термінова квартальна та 3-ПВ термінова квартальна "Звіт про використання робочого часу".

Заповнення сітки кодів адресної частини є обов'язковим і здійснюється згідно з довідкою єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.

Одночасно за звітом за останній місяць кожного кварталу (січень-березень, січень-червень, січень-вересень та січень-грудень) подаються звіти за формами №1-ПВ (квартальна) та 3-ПВ (термінова-квартальна) "Звіт про використання робочого часу".

Форми статистичної звітності №1-ПВ (місячна) складається за даними первинної звітності та бухгалтерського обліку у відповідності з платіжними документами, за якими працівникам були здійснені нарахування та проведені розрахунки по заробітній платі.

Структура звітів з праці

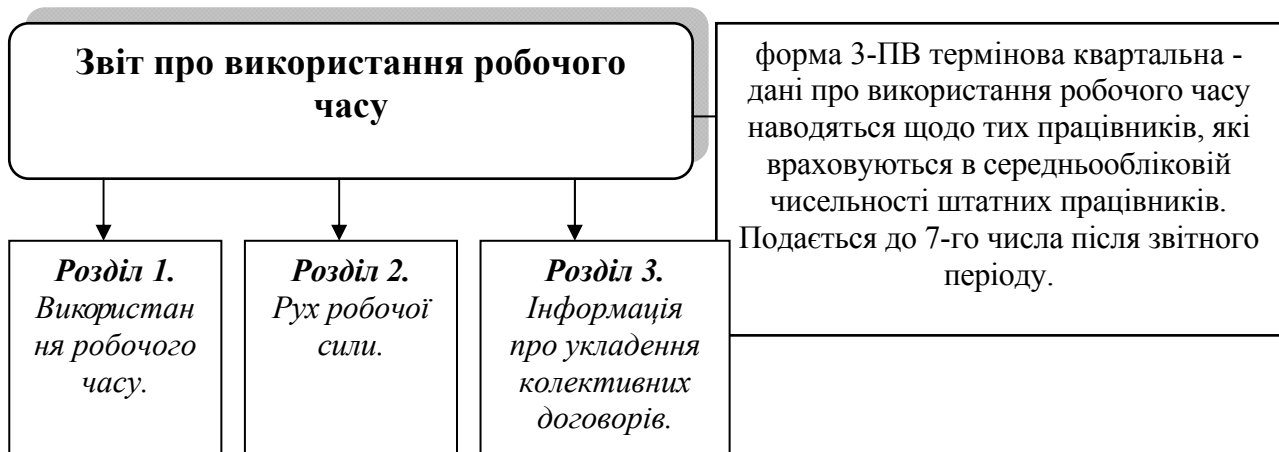

**Арифметичний контроль показників державної статистичної звітності з
праці**

Рядки та графи	Рядки та графи
1-ПВ (термінова місячна)	
Рядок 1020 гр. 1,2	Дорівнює або більша від рядка 1070 гр. 1,2
Рядок 1060 гр. 1,2	Дорівнює або менша від рядка 1050 гр. 1,2
Рядок 1040 гр.2	Дорівнює рядку 317 гр.1 форми 3-ПВ (термінова-
Рядок 1070 гр.2	Дорівнює рядку 4010 форми 1 ПВ кв.
Рядок 1020 гр.2	Дорівнює рядку (4010 + 7030 гр.2 + 7040 гр.2)
Рядок 1060 гр.2	Дорівнює рядку 302 гр.1 ф.3 ПВ кв
Рядок 1040 гр. 2	Дорівнює або більша від рядка 7010 гр.1 форми 1
Рядок 1040 гр.2	Дорівнює або більша від рядка 7020 гр.1 ф. 1 ПВ
Рядок 1040 гр.1	Дорівнює або більша від рядка 8010 ф. 1 ПВ кв
Рядок 1060 гр.2	Дорівнює або більша від рядка 7010 гр.3 ф 1 ПВкв.
Рядки 2010,2020 гр. 1	Дорівнює або більша від рядків 2010, 2020 гр.2
Рядки 2010,2020, гр.2	Дорівнює або більша від рядків 2010, 2020 гр.3
Рядок 2030 гр.1	Дорівнює або менша від рядка 2010 гр. 1
Рядок 2040	Дорівнює рядкам (2050+2060+2070)
Рядок 2040	Дорівнює або більша від рядка 1040 гр.1
1-ПВ (термінова квартальна)	
Рядок 4010	Дорівнює рядкам (4020+4030+4080)
Рядок 4030	Дорівнює або більша від рядків
Рядок 4080	Дорівнює або більша від рядків (4090+4100)
Рядок 4110	Дорівнює або менша від рядків (4030 4080)
Рядок 4120	Дорівнює або менша від рядка 4010
Рядок 7010 гр.2	Дорівнює або менша від рядка 4010
Рядок 7020 гр.2	Дорівнює або менша від рядка 4010
Рядок 8010	Дорівнює сумі рядків з 8020 по 8150
Рядок 8160	Дорівнює або менша від рядка 8010

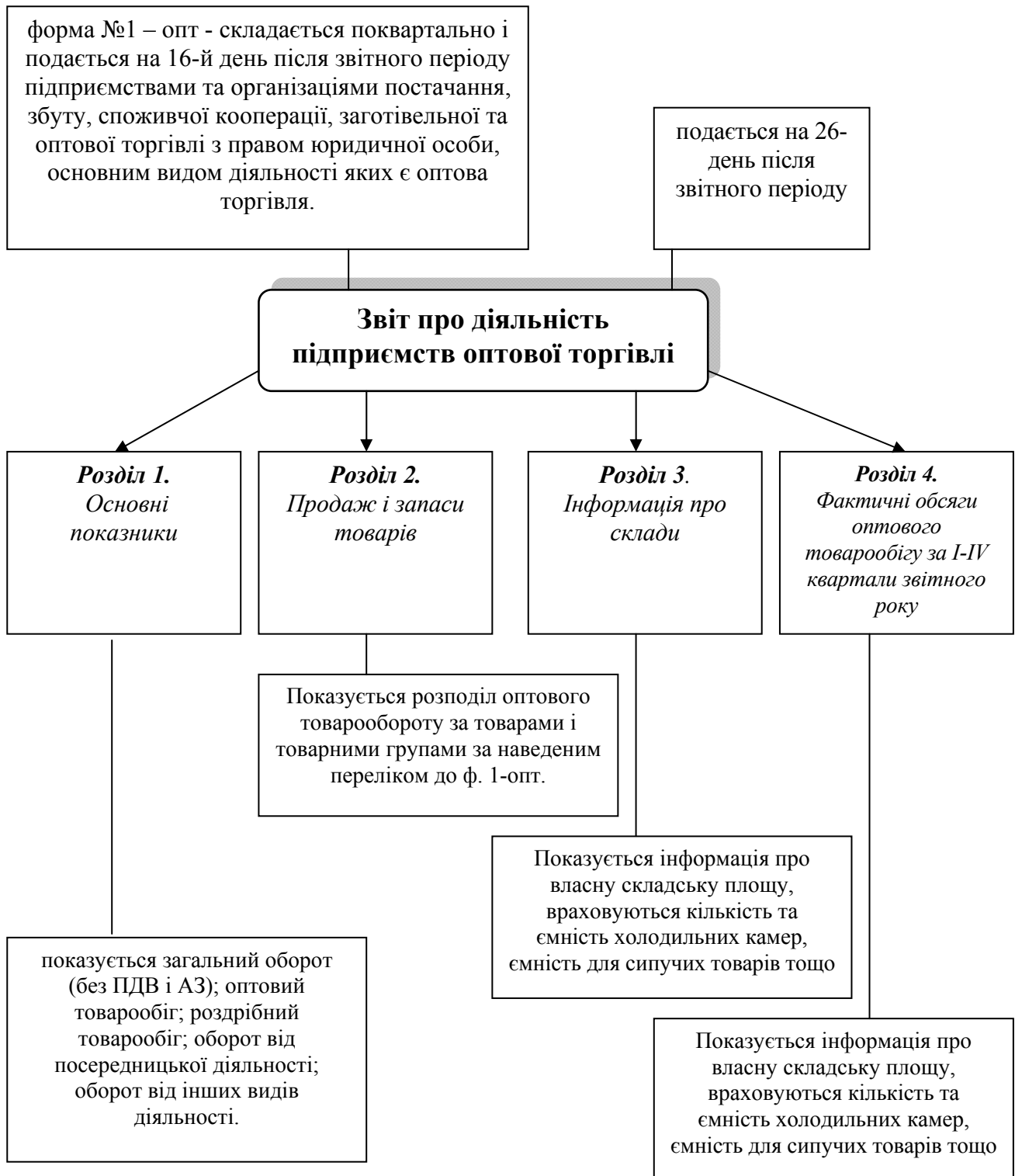
11.3. Звіт про використання робочого часу

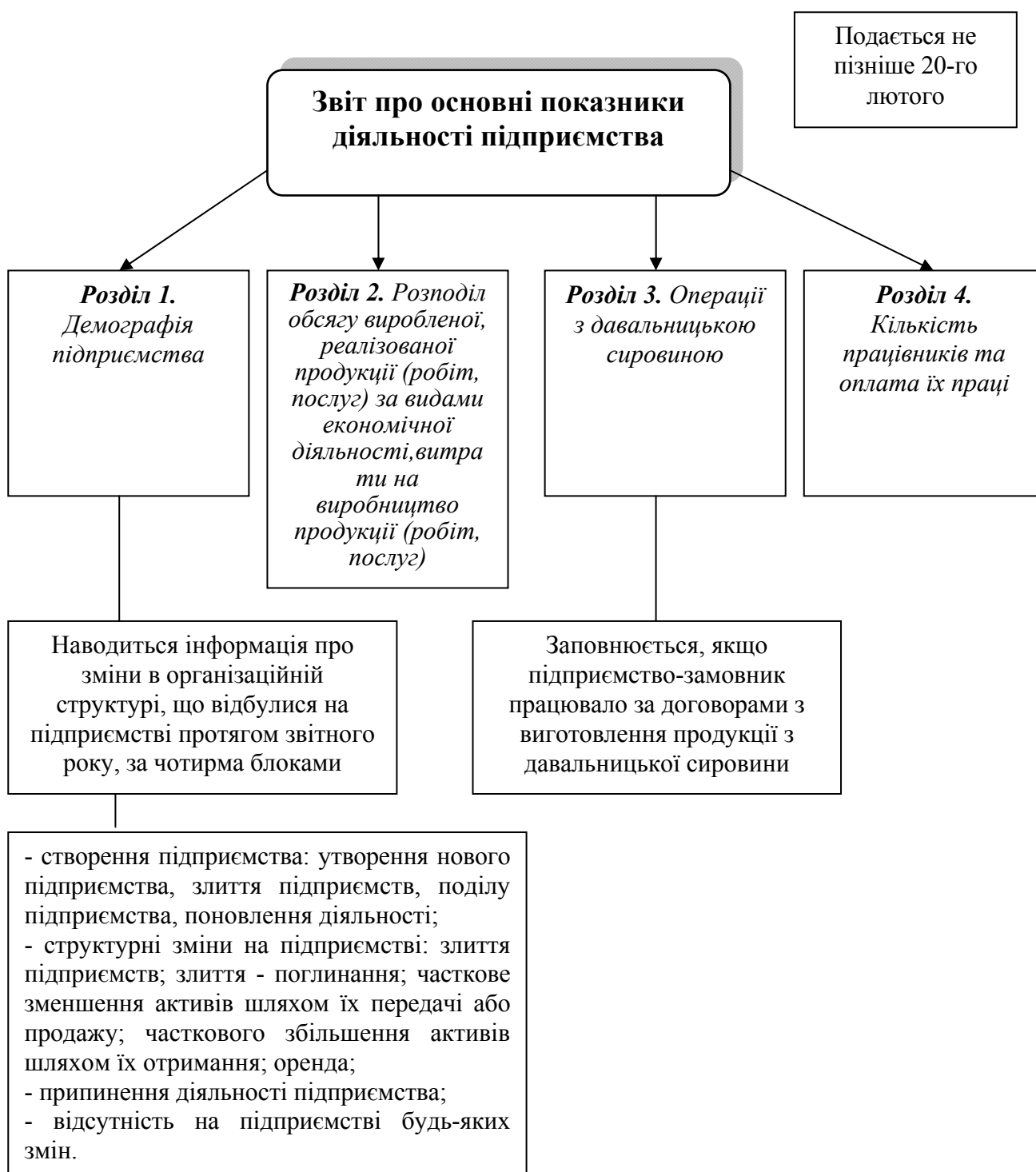
Аналіз використання персоналу підприємства

Показник	Форма, рядок, графа
1. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	Ф. 3-ПВ, ряд.301, гр. 2
2. Середньооблікова чисельність в еквіваленті повної зайнятості, осіб	Ф. 1-ПВ,ряд.001, гр. 2
3. Прийнято працівників, осіб	Ф. 3-ПВ, ряд.501. гр. 1
4. Вибуло працівників	Ф. 3-ПВ, ряд.503
5. Втрати робочого часу, людино-годин	Ф. 3-ПВ, ряд.304, гр. 1
6. Фонд оплати праці, тис.грн.	Ф. 1-ПВ,ряд.002, гр. 2

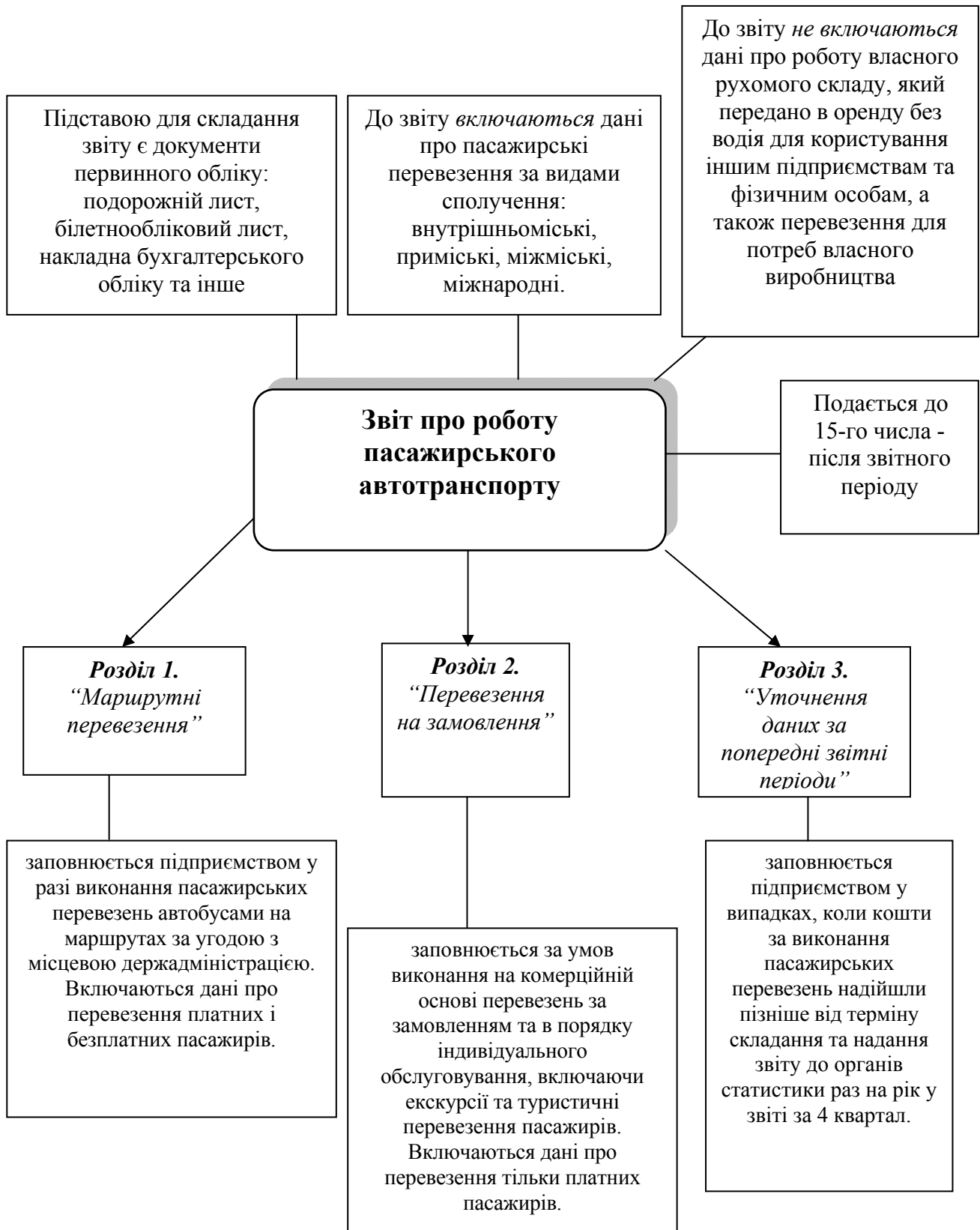
11.4. Звіт про діяльність підприємств оптової торгівлі

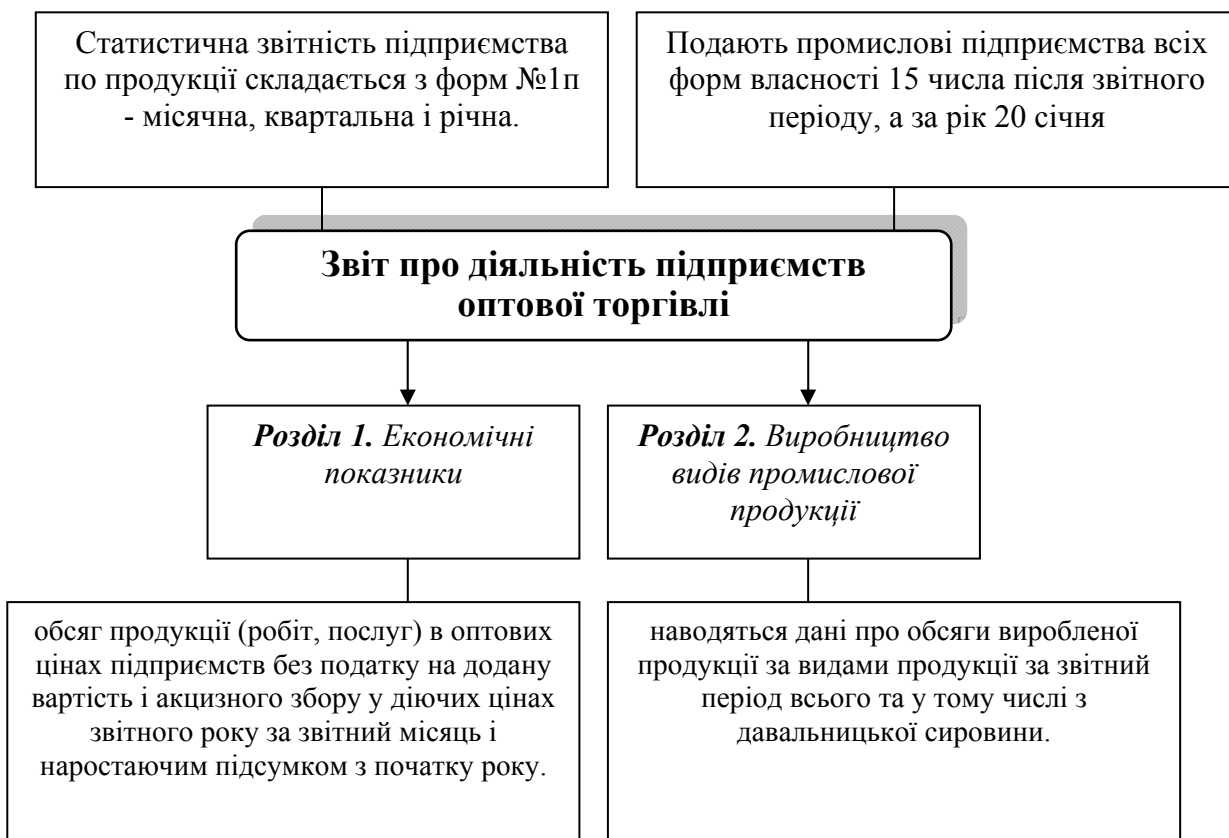
11.5. Звіт про основні показники діяльності підприємства

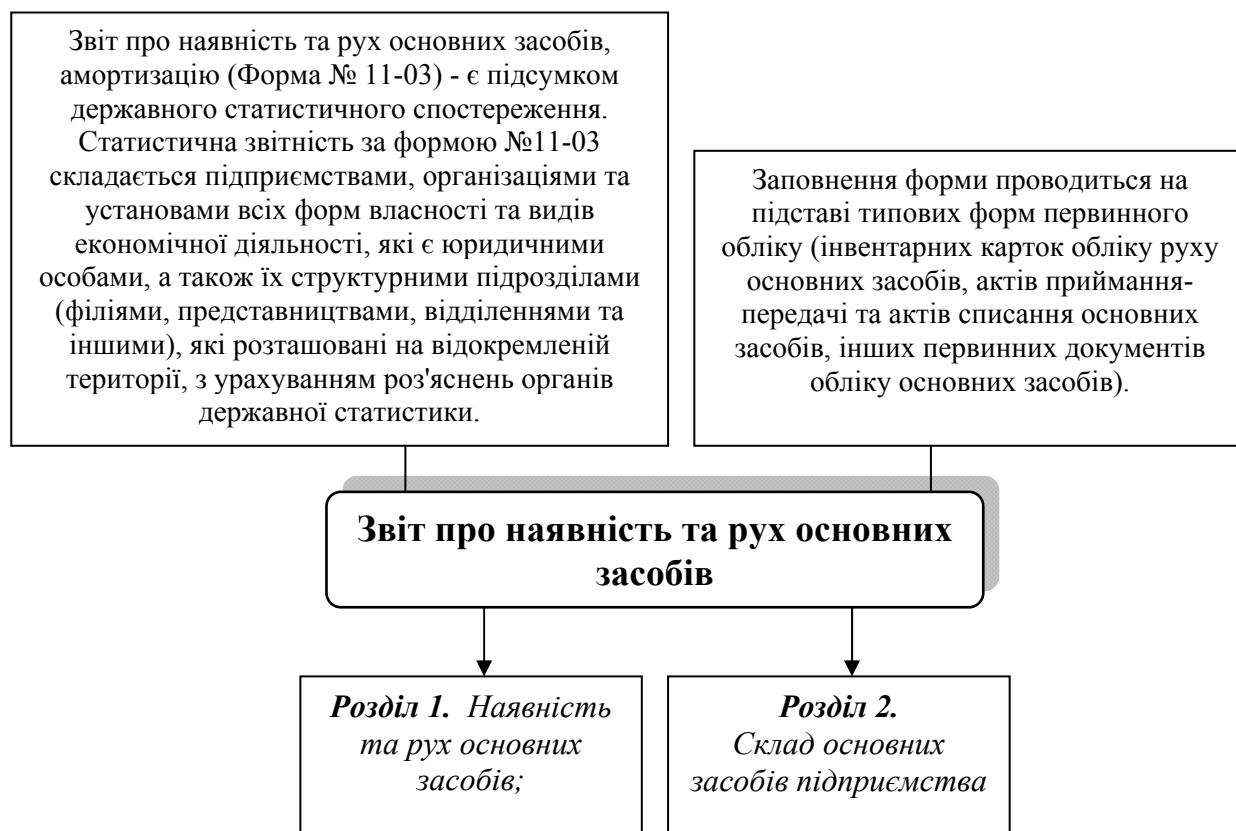
11.6. Звіт про роботу пасажирського автотранспорту

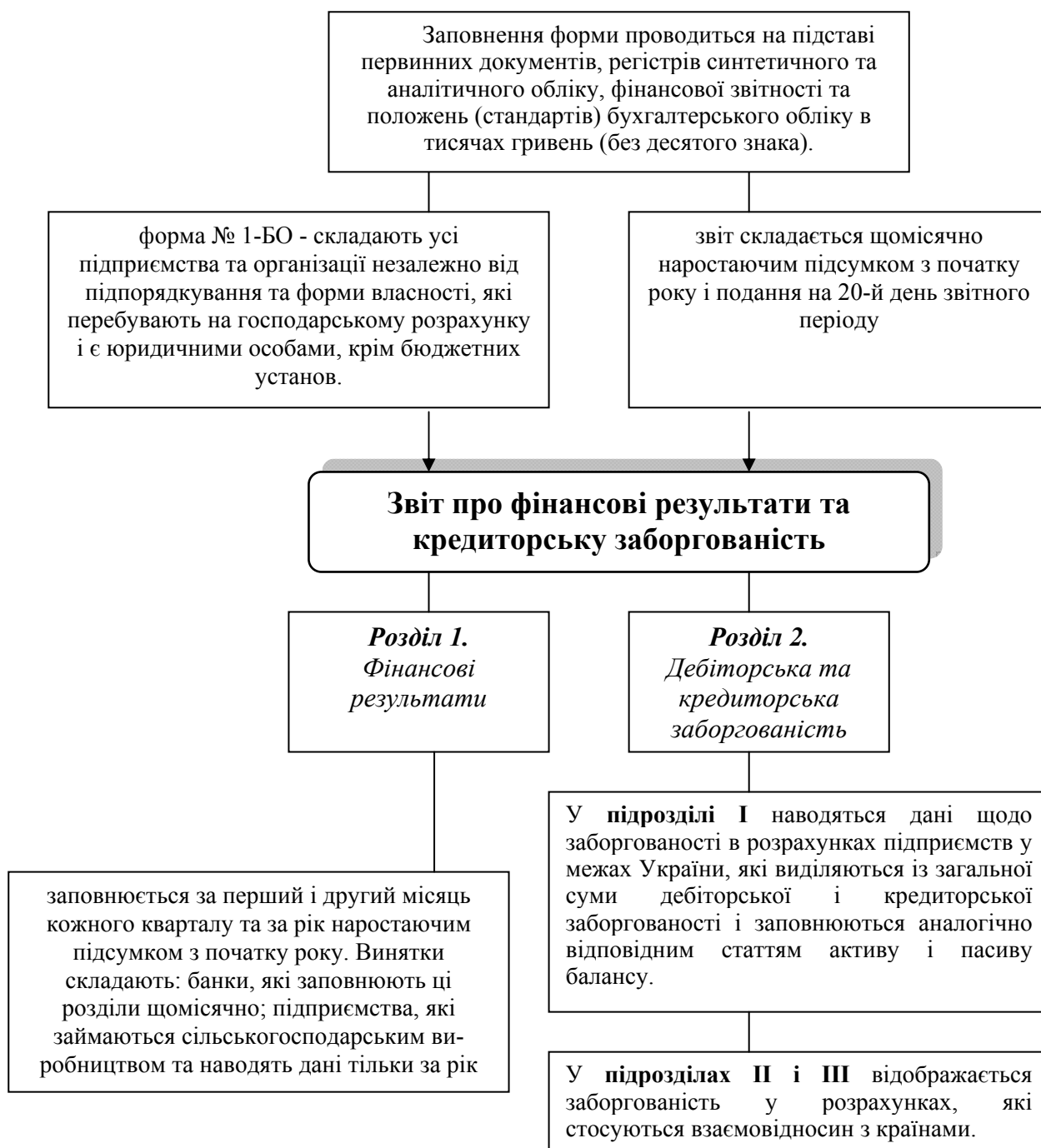
11.7. Звіт з продукції

11.8. Звіт про наявність та рух основних засобів

11.9. Звіт про фінансові результати та кредиторську заборгованість

Контрольні питання до теми № 11

1. За якими критеріями можна класифікувати статистичну звітність?
2. У яких вимірниках заповнюється статистична звітність?
3. До яких органів подається статистична звітність?
4. Що може бути джерелами інформації для складання статистичної звітності?
5. Нормативне забезпечення статистичної звітності.
6. Який документ визначає перелік та обсяги статистичної звітності?
7. Які вимоги пред'являються до статистичної звітності?
8. Періодичність та форми подання статистичної звітності.
9. Зміст та порядок складання звіту про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість.
10. Зміст та порядок складання Звіту з праці.
11. 12. Правила заповнення звітності по відрахуваннях на соціальні потреби.
12. Які види витрат є об'єктом для нарахування до фондів соціального призначення?
13. В чому сутність статистичної звітності про відрахування на соціальні потреби?
14. Яким чином здійснюється реєстрація платників?
15. Який порядок обчислення і строки сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та інших платежів?
16. Як здійснюється облік платників та коштів, що надходять у складі фіксованого та єдиного податку?
17. Який порядок нарахування та погашення пені?
18. Який порядок застосування штрафних санкцій?
19. Яку звітність заповнюють платники Пенсійного фонду?
20. Як здійснюється контроль за сплатою збору платниками?
21. Хто є платниками збору на обов'язкове державне пенсійне страхування?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Верига Ю. Звітність підприємств: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2008. – 776 с.
2. Войнаренко М.П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. / М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій ; Рек. Мін. освіти і науки України. - Київ : Центр учбової літератури, 2010. - 488 с.
3. Лень В. С., Гливенко В. В. Звітність підприємства: Підручник. – 3-те вид., випр. і доп. – К.: Каравела, 2010. – 672 с.
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Текст] : видані станом на 1 січня 2009 року: пер. з англ. Т. 1. - Київ : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2009. - 1608 с.
5. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Текст] : видані станом на 1 січня 2009 року: пер. з англ. Т. 2. - Київ : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2009. - 1648 с.
6. Орлов І. В. Звітність підприємств: Навч. посібник. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 484 с.
7. Палий В.Ф. Международные стандарты учета и финансовой отчетности: Учебник. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 512 с.

Законодавчі та нормативні акти:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV // www.rada.gov.ua.
2. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010р. № 2755-VI // www.rada.gov.ua.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 // <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO1.aspx>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Консолідована фінансова звітність" Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 628 // <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO2.aspx>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 р. № 137 // www.rada.gov.ua.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Звіт суб'єкта малого підприємництва»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24.02.2001 р. № 101 // www.rada.gov.ua.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 19.05.2005 р. № 412 // www.rada.gov.ua.
8. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 // www.rada.gov.ua.

9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 р. № 291 // www.rada.gov.ua.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290 // www.rada.gov.ua.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 // www.rada.gov.ua.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2000 р. № 353 // www.rada.gov.ua.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 16.07.2001 р. № 344 // www.rada.gov.ua.
14. МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
15. МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
16. МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
17. МСФЗ 8 «Операційні сегменти» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
18. МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
19. МСБО 12 «Податки на прибуток» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
20. МСБО 18 «Дохід» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
21. МСБО 24 «Розкриття інформації щодо зв'язаних сторін» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
22. МСБО 27 «Консолідовані та окремі фінансові звіти» [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408

- 23.МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
- 24.МСБО 33 «Прибуток на акцію» [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
- 25.МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність» [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
- 26.Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
- 27.Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (наказ Мінфіну від 28.03.2013 р. №433).

Додаткова література:

1. Безверхий К. Вітчизняна фінансова звітність за МСФЗ: міфологія від Мінфіну / К. Безверхий. – Бухгалтерський облік і аудит 2013 р., № 2. С.8-12.
2. Верига Ю. Проблемні аспекти трансформації фінансової звітності підприємств України відповідно до принципів МСФЗ / Ю. Верига, А. Савро – Бухгалтерський облік і аудит 2010 р., № 9. с. 19-27
3. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.
4. Голов С. Застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в страховому секторі / – Бухгалтерський облік і аудит 2010 р., № 4. с. 10-17.
5. Голов С. Бухгалтерський облік та фінансова звітність малих і середніх підприємств / – Бухгалтерський облік і аудит 2010 р., № 10. с. 3-11.
6. Голов С. Розкриття інформації про діяльність публічних акціонерних товариств на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності МСФЗ у Законі / – Бухгалтерський облік і аудит 2011 р., № 9. с. 3-11.
7. Гольцова С. М., Плікус І. Й. Звітність підприємств. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 292 с.
8. Гура Н. Порядок заповнення Звіту про рух грошових коштів прямим методом / Н. Гура, О. Кащенко – Бухгалтерський облік і аудит 2011 р., № 1. с. 25-31.
9. Добровський В. М. Звітність підприємств: Навч. посібник для самост. вивч. – К.: КНЕУ, 2001. – 195 с.
- 10.Кіосак І. М. Адаптація міжнародних стандартів фінансової звітності з українською практикою бухгалтерського обліку // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2009, №8. – С. 22-31.

11. Озеран А. Звіт про рух грошових коштів: дослідження концептуальних підходів / А. Озеран – Бухгалтерський облік і аудит 2012 р., № 10. с. 27-34.
12. Озеран А. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід): питання формування та співвідношення з СМФЗ / А. Озеран – Бухгалтерський облік і аудит 2013 р., № 6. с. 25-34.
13. Пархоменко В. Подання інформації про рух грошових коштів / В. Пархоменко – Бухгалтерський облік і аудит 2010 р., № 8. с. 20-31.
14. Пархоменко В. Рух грошових коштів як індикатор господарської діяльності / В. Пархоменко – Бухгалтерський облік і аудит 2011 р., № 11. с. 3-11.
15. Ронжіна Н.Ю. Особливості складання звіту про рух грошових коштів // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2009, №3. – С. 19-21
16. Степаненко Ю. Б. Формування балансу підприємства як засобу економічного групування обліку // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2009, №8. – С. 32-36.
17. Смоленюк П. Звітність підприємств як інформаційний продукт / П. Смоленюк – Бухгалтерський облік і аудит 2012 р., № 10. с. 35-39.
18. Яцишин Н. Особливості формування Звітів про рух грошових коштів, про власний капітал і розкриття інформації у Примітках / Н. Яцишин – Бухгалтерський облік і аудит 2011 р., № 12. с. 3-11.

Електронні ресурси:

1. Сайт Верховної Ради України - www.rada.gov.ua
2. Сайт Кабінету Міністрів України - www.kmu.gov.ua.
3. Сайт Міністерства економіки України - www.me.gov.ua.
4. Сайт Національного банку України - www.bank.gov.ua
5. Сайт Міністерства фінансів України – www.minfin.gov.ua
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського - www.nbuv.gov.ua.
7. Сайт наукової бібліотеки НаУКМА - www.librari.ukma.kiev.ua.
8. Сайт газети „Все про бухгалтерський облік” – www.vobu.com.ua
9. Газета "Галицкие Контракты" www.gc.kiev.ua
10. Всеукраїнський тижневик «Баланс» www.balance.dp.ua
11. Газета "Бизнес" www.business.kiev.ua
12. Журнал "Бухгалтер" www.buhgalter.kharkov.com
13. ЛігаБізнесінформ www.liga.net
14. Газета «Урядовий кур'єр» www.ukcc.com.ua

Навчальне видання

Лукін В.О.

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Опорний конспект лекцій

Відповідальний за випуск: *Богатищев О.М.*

Технічний редактор: *Нечепуренко О.О.*

Коректор: *Головаш Л.М.*

Комп'ютерна верстка: *Фурсова І.С.*

Формат 21x29,7/2. Гарнітура Times New Roman

Умовн. друк. арк. 9,8 Обл.-вид. арк. 8,4

Друк цифровий.

Оригінал-макет підготовлено в секторі видавничого виробництва
Видавництва Університету банківської справи НБУ (м. Київ)

Надруковано в секторі видавничого виробництва
Видавництва Університету банківської справи НБУ (м. Київ)

61174, м. Харків, пр. Перемоги, 55

Тел. (057) 337-98-83